

**Zajednički program i budžetski
okvir Ujedinjenih nacija za
Bosnu i Hercegovinu
2015-2019:
Okvir razvojne pomoći
Ujedinjenih nacija**

Sažetak

Okvir razvojne pomoći Ujedinjenih nacija za Bosnu i Hercegovinu (u daljnjem tekstu UNDAF), koji su vlasti u Bosni i Hercegovini (BiH) i Ujedinjenih nacija (UN) dogovorile [datum, mjesec] 2015. godine, strateški je programski okvir za razdoblje od 2015. do 2019. godine. Okvir se oslanja na širok raspon stručnih znanja i resursa Tima Ujedinjenih nacija u BiH (UNCT) usmjerenih na realizaciju razvojnih rezultata. UNDAF-a čini osnovni element Zajedničkog programa i budžetskog okvira UN-a za BiH 2015-2019, koji takođe uključuje sastavne dijelove kao što su Zajednički upravni odbor, međuagencijske radne grupe i dvogodišnji radni planovi.

Odabrano je trinaest UNDAF ishoda, grupisanih u četiri strateška fokusna područja koja odgovaraju na potrebe zemlje i koriste komparativne prednosti UN-a. Ta područja identificirana su kroz proces intenzivnih konsultacija sa vlastima u BiH i implementacijskim partnerima (IP):

- » Vladavina prava i sigurnost ljudi;
- » Održiv i ujednačen razvoj i zapošljavanje;
- » Socijalna uključenost: obrazovanje, socijalna zaštita, dječja zaštita i zdravstvo;
- » Osnaživanje žena.

Ovi ishodi služe kao okvir uzajamne odgovornosti UN-a i svih implementacijskih partnera u BiH. Očekuje se da će ljudima u BiH osigurati širi spektar izbora i mogućnosti za unapređenje njihovog humanog razvoja i sloboda. Ishodi UNDAF-a postići će se praktičnom primjenom pojednostavljenog pristupa zajedničkog djelovanja UN-a (*Delivering as One*), zajedničkom i komplementarnom programiranju i implementaciji, te zajedničkom mobilizacijom resursa. Ključni elementi pristupa podrazumijevaju: zajednički program (*One UN Programme*) sa strateškim UNDAF-om pripremljenim na nivou ishoda, međuagencijskim radnim grupama odgovornim za pripremu radnih planova, uključujući njihovu implementaciju, monitoring i izvještavanje sa implementacijskim partnerima, kao i Zajednički upravni odbor (JSC) koji osigurava zvanični nadzor i pravac u rukovođenju, uz inkluzivnu zastupljenost vlasti u BiH.

Ovim UNDAF-om dalje se jača već snažno partnerstvo između vlasti u BiH i UNCT-a na postizanju Milenijumskih razvojnih ciljeva (MDG), unapređenjem ujednačenog ekonomskog rasta i smanjenjem siromaštva kroz razvoj kapaciteta, jačanje strateških i okvira javnih politika, unapređenje sistema odgovornosti i pružanje kvalitetnih socijalnih usluga. Strategije UN-ovog programa usmjerene su na to da se dopre do najnerazvijenijih i najugroženijih populacija i da se podrže odlučnost i predanost sistema UN-a u pružanju pomoći zemlji u ispunjavanju njenih obaveza po pitanju ljudskih prava. Pored toga, okvir podržava i nastojanja UN-a da vlastima u BiH omogući da unaprijede vlastito rukovođenje i povećaju odgovornost, odnosno 'vlasništvo' nad procesima razvoja u BiH kako bi na adekvatan način odgovorile na potrebe najugroženijih populacija.

Zajednički budžetski okvir osigurava partnerima unutar zemlje, UNCT-u i donatorima cjelovit pregled potrebnih i dostupnih resursa za podršku implementaciji UNDAF-a, kao i onih resursa koje treba mobilizirati tokom implementacije UNDAF-a. Predstavlja osnovu za zajedničku mobilizaciju resursa i doprinosi kvalitetnijoj realizaciji podrške UN-ovog sistema. Za punu implementaciju UN-ovog programa, prema procjenama, biće potrebno ukupno 264.592.034 USD. Ovaj iznos uključuje 54.871.620 USD iz redovnih ili osnovnih resursa i 78.533.932 USD iz drugih ili dodatnih resursa. Ukupna finansijska sredstva koja nedostaju iznose 131.186.482 USD. Stoga će JSC, zajedno sa UNCT-om, raditi na mobilizaciji ovih dodatnih resursa tokom trajanja UN-ovog programa.

UNDAF predstavlja zajedničku obavezu vlasti u BiH i sistema UN-a da zajedno rade u duhu saradnje sa građanima Bosne i Hercegovine kako bi osigurali promjene koje će im omogućiti da žive duži, zdraviji i prosperitetniji život.

Zvanični naziv:	Bosna i Hercegovina
Glavni grad (broj stanovnika – popis uz 2013. god. – procj.):	Sarajevo (291.422)
Ukupna površina:	51.197 km ²
Ostali veći gradovi:	Banja Luka, Bijać, Mostar, Tuzla, Zenica, Bijeljina, Prijedor, Doboj
Stanovništvo (popis iz 2013. – procj.)	3.791.622
Stanovništvo po dobnim grupama (popis iz 2013. – procj.)	
0-14 godina:	14% (muških 279.293 / ženskih 262.552)
15-24 godina:	13% (muških 260.430 / ženskih 243.589)
25-54 godina:	46,8% (muških 910.266 / ženskih 905.184)
55-64 godina:	13,2% (muških 243.936 / ženskih 268.614)
65 i više godina:	12,9% (muških 194.743 / ženskih 307.116)
Prosječna starost (popis iz 2013. – procj.):	
Ukupno:	40,4 godine
Muški:	39 godina
Ženski:	41,7 godina
Zvanični jezici:	bosanski, srpski, hrvatski (svi službeni jezici)
Konstitutivne grupe:	Bošnjaci, Srbi, Hrvati, Ostali
Vjeroispovijesti:	islam, pravoslavlje, katoličanstvo, ostale
Administrativna struktura:	Dva entiteta (Federacija BiH i Republika Srpska), Brčko Distrikt Bosne i Hercegovine, deset kantona/županija u Federaciji BiH i 143 jedinice lokalne samouprave
BDP:	13,1 milijarde EUR (2012)
BDP po glavi stanovnika:	3.419 EUR (2012)
Stopa nezaposlenosti (LFS za 2013)	
Ukupna:	27,5%
Žene:	29%
Muškarci:	26,5%
Indeks humanog razvoja	0,735 (NHDR za 2012)

Sadržaj

Sažetak	i
Sadržaj	iv
Skraćenice	v
Izjava o obavezama.....	1
Potpisi.....	2
1. Uvod	3
1.1 Vrijednosti i principi partnerstva.....	4
1.2 Proces izrade UNDAF-a	5
1.3 Razvojni kontekst i komparativne prednosti UN-a	6
2. Rezultati i strategije UNDAF-a.....	8
2.1 Oblasti u fokusu UNDAF-a	8
2.2 Programske strategije.....	10
2.3 Očekivani ishodi	11
Oblast u fokusu 1. Vladavina prava i sigurnost ljudi	12
Oblast u fokusu 2. Održiv i ujednačen razvoj i zapošljavanje.....	14
Oblast u fokusu 3. Socijalna uključenost: socijalna zaštita, dječja zaštita, obrazovanje i zdravstvo.....	17
Oblast u fokusu 4. Osnaživanje žena.....	22
3. Inicijative izvan okvira UNDAF-a.....	24
4. Odgovornost za UNDAF i upravljanje UNDAF-om	25
5. Zajednički budžetski okvir.....	29
6. Monitoring i evaluacija.....	33
7. Komunikacije	34
8. Obaveze svih strana	35
9. Ostale odredbe.....	37
PRILOG A. Matrica rezultata UNDAF-a.....	38
PRILOG B. Partneri iz vladinog sektora u BiH	65
PRILOG C. Osnovni sporazumi između agencija iz sistema UN-a i BiH.....	67
PRILOG D. Kratak pregled MDG indikatora	67
PRILOG E. Upravljanje programom UNDP-a.....	69

Skraćenice

BiH – Bosna i Hercegovina	NGO – Nevladina organizacija
BOS – UN-ova strategija poslovanja	ODA – Zvanična razvojna pomoć
CCA – Procjena stanja za zemlju	OMT – Operativni rukovodni tim
CEDAW – Konvencija o ukidanju svih vidova diskriminacije nad ženama	PWD – Osobe s invaliditetom
CERD – Međunarodna konvencija o ukidanju svih vidova rasne diskriminacije	RC – rezidentni koordinator UN-a
CRC – Konvencija o pravima djeteta	RCO – Ured rezidentnog koordinatora UN-a
CSO – Organizacija civilnog društva	RG – radna grupa
DaO – Zajedničko djelovanje UN-a	RS – Republika Srpska
DHS – Demografsko istraživanje o zdravlju	SAA – Ugovor o stabilizaciji i pridruživanju sa EU
DRR – Smanjenje rizika od prirodnih nesreća i drugih katastrofa	SAI – Vrhovna revizijska institucija
EC – Evropska komisija	SALW – Malo oružje i lako naoružanje
ECE – Obrazovanje u ranom djetinjstvu	SME – Mala i srednja preduzeća
EU – Evropska unija	UN Ujedinjene nacije
EUA – Asocijacija Evropske unije	UNCT – Tim Ujedinjenih nacija u zemlji
FAO – Organizacija za hranu i poljoprivredu Ujedinjenih nacija	UNDAF – Okvir razvojne pomoći Ujedinjenih nacija
FBiH – Federacija Bosne i Hercegovine	UNDG – Grupa Ujedinjenih nacija za razvoj
BDP – Bruto domaći proizvod	UNDP – Razvojni program Ujedinjenih nacija
HACT – Usklađeni pristup novčanim transferima	UNECE – Ekonomska komisija Ujedinjenih nacija za Evropu
IAEA – Međunarodna agencija za nuklearnu energiju	UNEP – Program Ujedinjenih nacija za okoliš
ICESCR – Međunarodni pakt o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima	UNESCO – Organizacija Ujedinjenih nacija za obrazovanje, nauku i kulturu
ICCPR – Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima	UNFCC – Okvirna konvencija UN-a o promjeni klime
ICPAMW – Međunarodni pakt o zaštiti svih migracijskih radnika	UNFPA – Populacijski fond Ujedinjenih nacija
IDP – Interno raseljene osobe	UN-HABITAT – Program Ujedinjenih nacija za naseljavanje
IFAD – Međunarodni fond za poljoprivredu i razvoj	UNHCR – Visoki komesar Ujedinjenih nacija za izbjeglice
ILO – Međunarodna organizacija rada	UNICEF – Fond Ujedinjenih nacija za djecu
IMF – Međunarodni monetarni fond	UNICTY – Međunarodni krivični sud za bivšu Jugoslaviju
IOM – Međunarodna organizacija za migracije	UNIDO – Organizacija Ujedinjenih nacija za industrijski razvoj
JSC – Zajednički upravni odbor	UNODC – Ured Ujedinjenih nacija za droge i kriminal
MDG – Milenijumski razvojni cilj	UNV – Volonteri Ujedinjenih nacija
ME – Monitoring i evaluacija	UN Women – Agencija Ujedinjenih nacija za rodnu ravnopravnost i osnaživanje žena
MEG – Grupa za monitoring i evaluaciju	WB – Svjetska banka
MEA – Multilateralni ugovori o zaštiti okoline	WHO – Svjetska zdravstvena organizacija
MICS – Istraživanje višestrukih pokazatelja	
MIS – Sistem upravljanja informacijama	

Izjava o obavezama

Ujedinjene nacije u Bosni i Hercegovini posvećene su zajedničkom radu sa vlastima i građanima u Bosni i Hercegovini na osiguravanju promjena koje će im pomoći da žive duži, sretniji i prosperitetniji život.

Okvir razvojne pomoći Ujedinjenih nacija je strateški programski okvir koji se oslanja na širok raspon stručnih znanja i resursa Tima Ujedinjenih nacija u Bosni i Hercegovini usmjerenih na realizaciju razvojnih rezultata, a čini osnovni element Zajedničkog programa i budžetskog okvira Ujedinjenih nacija za Bosnu i Hercegovinu 2015-2019. godine. Pripremljen je u okviru širih nastojanja Tima Ujedinjenih nacija da implementira reforme Ujedinjenih nacija u Bosni i Hercegovini i primijeni pojednostavljen pristup zajedničkog djelovanja UN-a (*Delivering as One*) zajedničkom i komplementarnom programiranju i implementaciji, uz zajedničku mobilizaciju resursa u skladu sa zahtjevom Vijeća/Savjeta ministara Bosne i Hercegovine.

Ovi rezultati, ili 'ishodi Okvira razvojne pomoći Ujedinjenih nacija', fokusiraju se na četiri strateška područja koja odgovaraju na razvojne potrebe zemlje i koriste komparativne prednosti Ujedinjenih nacija. Ta područja prepoznata su kroz proces intenzivnih konsultacija sa vlastima Bosne i Hercegovine i implementacijskim partnerima:

- » Vladavina prava i sigurnost ljudi;
- » Održiv i ujednačen razvoj i zapošljavanje;
- » Socijalna uključenost: obrazovanje, socijalna zaštita, dječja zaštita i zdravstvo;
- » Osnaživanje žena.

Ove oblasti u fokusu i njima pripadajući očekivani rezultati služe kao okvir uzajamne odgovornosti između Ujedinjenih nacija i svih implementacijskih partnera u Bosni i Hercegovini. Očekuje se da će građanima Bosne i Hercegovine osigurati širi spektar izbora i mogućnosti za unapređenje njihovog humanog razvoja i sloboda.

Vijeće/Savjet ministara Bosne i Hercegovine:

Tim Ujedinjenih nacija u Bosni i Hercegovini:

**NJ.E. g. Denis Zvizdić,
predsjedavajući**

**g. Yuri Afanasiev,
rezydentni koordinator UN-a**

Sarajevo, Bosna i Hercegovina
XXXX 2015. godine

Potpisi

Tim Ujedinjenih nacija u Bosni i Hercegovini

Potpisujući ovaj dokument, Tim Ujedinjenih nacija u Bosni i Hercegovini usvaja Okvir razvojne pomoći Ujedinjenih nacija Bosni i Hercegovini za period 2015-2019. godine i ističe zajedničku predanost i obavezu spram oblasti u fokusu, strategija i očekivanih rezultata:

G. Yuri Afanasiev
rezydentni koordinator UN-a

G. Manase Peter Salema
IAEA, direktor, Odjel za Evropu, DTC

G. Patrick Herlant
IFAD, rukovodilac programa za BiH

G. Antonio Graziosi
ILO, direktor, DWT/CO Budimpešta

G. Gianluca Rocco
IOM, šef Misije

Gđa Zahira Virani
UNDP/UNV, zamjenica rezydentnog predstavnika

G. Jan Dusik
UNEP, direktor/regionalni predstavnik

G. Siniša Šešum
UNESCO, šef Područne ispostave Regionalnog ureda za nauku i kulturu u Evropi

Gđa Doina Bologna
UNFPA, predstavnica

G. Andrew Mayne
UNHCR, predstavnik

G. Ayman Abulaban
UNICEF, predstavnik

Gđa Olga Memedović
UNIDO, šefica Programa za Evropu i NND

G. Aldo Lale-Demoz
UNODC, zamjenik izvršnog direktora, direktor Odjela za operacije

Gđa Anne-Marie Esper Larsen
UN Women, predstavnica

Gđa Zsuzsanna Jakab
WHO, regionalna direktorica za Evropu

1. Uvod

Svrha UNDAF-a

UNDAF za period 2015-2019. godine predstavlja programsku viziju i operativni okvir za period od narednih pet godina za postizanje rezultata koji odgovaraju razvojnim potrebama zemlje. U obzir uzima prošle i tekuće procese u cijeloj zemlji, te definira način na koji će Tim UN u BiH (UNCT) doprinijeti postizanju razvojnih rezultata u BiH na osnovu analize potreba zemlje i UN-ovih komparativnih prednosti. U analitičkoj procjeni primarno se oslanja na Procjenu stanja za BiH (CCA) i Izvještaj o napretku u realizaciji Milenijumskih razvojnih ciljeva (MDG) za BiH za 2013. godinu. U skladu sa trendovima reforme UN-a i konsultacijama sa vlastima u BiH, UNCT u BiH namjerava da za naredni programski ciklus primijeni pojednostavljeni i praktični vid modaliteta zajedničkog djelovanja UN-a (DaO)¹. U tom nastojanju UN-ov program za period 2015-2019. izrađen je sa svim integrativnim elementima² i u skladu s općim dogovorom UNCT-a u BiH.

Pošto BiH spada u grupu zemalja s višim srednjim dohotkom, očekuje se da će se smanjivati raspoloživi resursi namijenjeni razvojnoj saradnji. U takvom kontekstu UN i vlasti u BiH moraju težiti ka rezultatima koji su istovremeno strateški, konkretni i mjerljivi, stavljajući naglasak na pružanje najboljih savjeta i opcija javnih politika, te na podržavanje mjera kojim se jača implementacija postojećih javnih politika i planova.

Evaluacija postojećeg UNDAF-a³ dala je nekoliko značajnih preporuka za unapređenje razvojne saradnje, uz veće fokusiranje BiH na djelotvorniju koordinaciju između vlasti u BiH i sistema UN-a, logičnije, kauzalno povezivanje ishoda UNDAF-a i rezultata programa i projekata kojima agencije UN-a doprinose, na jasniju definiciju uloga i odgovornosti, te jačanje mehanizama za upravljanje očekivanim ishodima UNDAF-a. U ovaj UNDAF [2015-2019.] ugrađene su ključne preporuke:

- » Zajednički program koji podržava UNCT, umjesto slojeva različitih programa i projekata koji se uglavnom zasnivaju na mandatima i okvirima korporativnih rezultata agencija UN-a koje sudjeluju u implementaciji istog;
- » Formalni nadzor i upravljačka struktura koja podrazumijeva inkluzivnu zastupljenost vlasti u BiH kako bi se olakšalo praćenje učinka UNDAF-a i 'upravljanje usmjereno na ostvarivanje rezultata UNDAF-a';
- » Uvođenje radnih grupa kako bi se olakšalo međuagencijsko planiranje rada, implementacija, monitoring i izvještavanje sa implementacijskim partnerima;
- » Unaprijedeno rukovodstvo UNCT-a za upravljanje ishodima UNDAF-a, uključujući i predsjedavanje šefova agencija u radnim grupama.

Na vlastima u BiH leži primarna odgovornost za postizanje ishoda UNDAF-a. Strategije i očekivani rezultati iz ovoga UNDAF-a mogu se postići jedino uzajamnom opredijeljenošću vlasti, implementacijskih partnera i UNCT-a. UNDAF predstavlja ključni instrument za efikasniju i djelotvorniju koordinaciju i

¹ DaO čini pet komponenti: zajednički program, zajednički budžetski okvir, zajedničko rukovodstvo, zajednička komunikacija i zajedničke operacije. Namjera UNCT-a je da zauzme pragmatičan i fleksibilan pristup usvajanju DaO u BiH. Kroz pristup formulaciji ovog dokumenta UNCT primarno usklađuje elemente zajedničkog programa, zajedničkog budžetskog okvira, zajedničkog rukovodstva i zajedničke komunikacije. Zajedničke operacije razmatraće se u okviru UNCT-a u kasnijem stadiju. Zajednički program ne zamjenjuje niti ukida uspostavljene modalitete saradnje specijaliziranih agencija UN-a. U skladu sa standardnim operativnim procedurama za DaO, UNCT je izabrao opciju da u ovom stadiju u BiH ne uspostavi zajednički fond, uzimajući u obzir trenutne izazove u smislu finansiranja koji se odnose na zajedničke fondove.

² Pored UNDAF-a na nivou ishoda, zajednički program predviđa izradu zajedničkih dvogodišnjih planova rada za svaku od oblasti u fokusu, kao i zajedničkih mehanizama izvještavanja i monitoringa. Na zahtjev ili prema zahtjevima institucija vlasti u BiH mogu se izraditi i individualni akcioni planovi za pojedinačne agencije.

³ Izvještaj o evaluaciji Okvira razvojne pomoći Ujedinjenih nacija (UNDAF) 2010-2014., Bosna i Hercegovina, Michael Askwith, 6. juni/lipanj 2013.

realizaciju pomoći UN-a. Upravljački aranžmani će osigurati da se oblasti u fokusu i podrška UN-a u ostvarenju ishoda UNDAF-a operacionaliziraju na koherentan način kojim se unapređuju zajedničko programiranje, implementacija i komplementarnost među agencijama UN-a i vlastima u BiH, te smanjuju dupliranje i osiguravaju konvergencija podrške u ciljnim područjima i podrška ugroženim grupama.

Struktura UNDAF-a

UNDAF čine sljedeća poglavlja:

- » U prvom poglavlju nastavlja se s opisom vrijednosti i principa partnerstva na kojima se temelji UNDAF, procesa koji je korišten za izradu UNDAF-a, te se daje sažetak trenutnog razvojnog konteksta.
- » Drugo poglavlje je ključni dio dokumenta. U njemu se opisuju oblasti u fokusu UNDAF-a i očekivani ishodi UNDAF-a, daju se primjeri mjerljivih rezultata koji se očekuju od saradnje sa UN-om i partnerstava neophodnih da bi se postigao uspjeh.
- » U trećem poglavlju navode se inicijative koje se ostvaruju uz podršku UN-a, a koja ne spadaju u okvir UNDAF-a;
- » Četvrto poglavlje nudi opis mehanizama i procesa za potrebe koordinacije i implementacije UNDAF-a, uključujući uloge i odgovornosti UNCT-a i vlasti u BiH za donošenje odluka.
- » U petom poglavlju daje se opis obaveza UNCT-a u smislu finansijskih i ljudskih resursa za podršku implementaciji UNDAF-a.
- » Šesto poglavlje opisuje aranžmane za monitoring, izvještavanje i evaluaciju rezultata UNDAF-a na osnovu matrice rezultata i dvogodišnjih planova rada.
- » Sedmo poglavlje nudi sažetak komunikacijske strategije UNCT-a.
- » Osmo i deveto poglavlje daju pregled zakonske osnove UNDAF-a.

Cjelovita tabela – matrica rezultata data je u **Prilogu A**.

1.1 Vrijednosti i principi partnerstva

UNDAF-om se dodatno jača snažno partnerstvo između vlasti u BiH i UNCT-a na postizanju Milenijumskih razvojnih ciljeva (MDG) i drugih, na međunarodnom planu dogovorenih razvojnih ciljeva, osiguravanjem poštivanja UN-ovih i drugih međunarodnih sporazuma koje je ratificirala BiH, unapređenjem ujednačenog ekonomskog rasta i smanjenjem siromaštva, i to kroz razvijanje kapaciteta, jačanje sistema odgovornosti i pružanje kvalitetnih socijalnih usluga. Strategije UNDAF-a opisane u ovom dokumentu imaju za cilj doprijeti do najnerazvijenijih i najugroženijih dijelova stanovništva, a osmišljene su tako da odražavaju opredijeljenost UN-a za pružanje pomoći BiH u ispunjavanju njenih obaveza po pitanju ljudskih prava.

Kao operativni programski dokument, UNDAF naglašava principe transparentnosti, partnerstva i odgovornosti. Pokazuje opredijeljenost UNCT-a da radi zajedno i da radi s vlastima u BiH na koherentniji način, te da 'djeluje jedinstveno' kako bi se razvojna saradnja prevela u konkretne, pozitivne promjene za ljude u BiH. Zajedničkim planiranjem i radom s operativnim partnerima i civilnim društvom, UNCT može pružiti podršku vlastima u BiH s ciljem postizanja većeg broja kvalitetnih rezultata u svim oblastima rada, uključujući razvoj, zajedničko zagovaranje, poslovanje i komunikaciju.

Jačanje partnerstva sa civilnim društvom i osiguravanje kvalitetnije saradnje organizacija civilnog društva (CSO) i vlasti u BiH predstavljaće integralni dio implementacije UNDAF-a. UNCT namjerava da

institucionalizira održavanje godišnjeg konsultativnog panela sa ključnim predstavnicima civilnog društva, na kojem bi se razmatrali strateški trendovi razvoja, potrebe, prioriteti i moguće oblasti intervencije. Ishodi ovih panela koristiće se kao informacije u procesu izrade zajedničkih planova rada za svaku od oblasti u fokusu UNDAF-a, kao i za godišnje strateške konsultacije sa vlastima u BiH na nivou Zajedničkog upravnog odbora (JSC).

UNDAF će se, nakon što ga potpiše svaka od UN-ovih agencija, čitati, tumačiti i implementirati na način koji je u skladu s osnovnim sporazumima između UN-a i BiH. Lista ovih sporazuma data je u **Prilogu C**.

UNDAF će biti implementiran kao integralni dio procesa planiranja i programiranja partnera u BiH na svim nivoima vlasti i u skladu sa njihovim nadležnostima⁴, uključujući resorna ministarstva, parlamente, pravosuđe, nezavisne komisije i CSO – uključujući i privatni sektor. Pridržavajući se Pariške deklaracije i Akcionog plana iz Akre, UN će raditi i koordinirati svoje djelovanje s međunarodnim razvojnim partnerima, poput sistema Bretton Woods institucija i zemalja donatora, kako bi se osiguralo da razvojna saradnja UNCT-a bude usklađena, usaglašena i da se njome upravlja s ciljem što veće efikasnosti i djelotvornosti.

1.2 Proces izrade UNDAF-a

UNDAF prepoznaje prošle i tekuće planske aktivnosti u BiH, a namjera je da se njegov sadržaj u što većoj mjeri uskladi sa prepoznatim razvojnim potrebama i prioritetima. Srednjoročni strateški razvojni okvir za BiH, Strategija razvoja i Strategija socijalnog uključivanja pripremljeni su 2010. godine, ali za ovaj strateški okvir nije osigurana adekvatna politička podrška u cijeloj zemlji. Direkcija za ekonomsko planiranje BiH (DEP) je 2013. pokrenula još jedan proces planiranja razvoja u BiH, koji uključuje tekuće aktivnosti planiranja na entitetskom i nivou Brčko Distrikta i usklađen je sa drugim ciklusom Instrumenta pretpristupne pomoći EU (IPA II) (za period 2014-2020. godine). BiH je uz pomoć Evropske komisije (EC) ušla i u proces izrade Strateškog dokumenta za BiH za period od 2014. do 2020. godine, kojim će se Evropska unija (EU) voditi u narednom programskom ciklusu u BiH (IPA II). *Republika Srpska* (RS) je trenutno u procesu izrade svoje strategije razvoja, dok je *Federacija BiH* (FBiH) 2010. usvojila Strategiju razvoja FBiH za period 2010-2020. godina, koja se rukovodila razvojnim prioritetima navedenim u srednjoročnom strateškom okviru razvoja pripremljenom 2010. godine. Pored toga, na različitim nivoima strukture uprave u BiH postoje brojni konkretni i strateški okviri koji se odnose na određene sektore, koji takođe nude vodeća načela za izradu i implementaciju UNDAF-a. Postignuće koje je zemlja ostvarila u 2013. godini provođenjem prvog sveobuhvatnog popisa stanovništva nakon 1991. godine predstavlja značajan napredak ka osiguravanju da planovi i strategije na kvalitetniji način odgovore na današnje stanje stanovništva i njegove potrebe.

U tom kontekstu UNCT je pokrenuo izradu UNDAF-a za period 2015-2019, evaluacijom postojećeg UNDAF-a koji se odnosi na period od 2010. do 2014. godine. Ocijenjena je implementacija postojećeg dokumenta i osiguran set izvučenih pouka, odnosno stečenih iskustava i preporuka za budućnost. UNCT je u trećem tromjesečju 2013. izradio Procjenu stanja za BiH (CCA) kako bi osigurao ažuriranu procjenu razvojnih potreba i izazova u zemlji i pripremio analitičku bazu za izradu sljedećeg UNDAF-a. Ovaj se dokument primarno fokusirao na socio-ekonomsku situaciju u zemlji, ali se bavio i političkom i sugurnosnom dinamikom u zemlji, prepoznajući i uzimajući u obzir složene i negativne političke trendove u BiH. Kao jedan od ključnih elemenata analize, u CCA su identificirana tri široka tematska okvira za diskusiju i eventualnu prioritizaciju rezultata partnerstva između BiH in UN-a za sljedeći petogodišnji period:

- » Pravci održivog razvoja,
- » Upravljanje i sigurnost ljudi,

⁴ Za listu svih partnera u BiH pogledati **Prilog B**.

- » Humani razvoj, socijalno uključivanje i zaštita.

UN je paralelno s tim podržao pripremu Izvještaja o napretku u realizaciji Milenijumskih razvojnih ciljeva (MDG) za BiH za 2013. godinu, koji je takođe doprinio uspostavi analitičke baze za izradu sljedećeg UNDAF-a. Izvještaj pokazuje značajan napredak popraćen velikim izazovima po pitanju nejednakosti i dispariteta. Konkretno, BiH je u riziku da ne postigne MDG ciljeve koji se odnose na smanjenje siromaštva, povećanje stope djece koja pohađaju predškolski odgoj, pristup kontracepciji, prevalenciju tuberkuloze i nezaposlenost – posebno nezaposlenost među mladima (15-24 godina).

Proces izrade UNDAF-a za BiH za period 2015-2019. oslanja se i na globalnu inicijativu UN-a koja je u procesu realizacije, a ima za cilj da uspostavi globalnu razvojnu agendu za period nakon 2015. godine. Iako BiH nije zvanično učestvovala u procesu konsultacija na državnim nivoima, UNCT je odlučio da primijeni koncept ove inicijative i uspostavi širi kontakt sa predstavnicima vlasti u BiH, međunarodnim partnerima i građanima u BiH, u nastojanju da čuje njihova mišljenja o razvojnoj agendi u BiH nakon 2015. godine. U odsustvu razvojne agende za cjelokupnu BiH, informacije koju su prikupljene kroz ovu inicijativu smatraju se posebno važnim za proces definiranja UNDAF ishoda. Više informacija o metodologiji i rezultatima ove inicijative dajemo u narednom poglavlju.

CCA i Izvještaj o realizaciji MDG-jeva iz 2013. godine pripremili su analitički teren za inkluzivne, participatorne i široko obuhvatne konsultacije sa više od 70 predstavnika vlasti u BiH na visokom nivou i civilnog društva na Radnoj konferenciji o strateškim ciljevima UNDAF-a, održanoj u oktobru 2013. Cilj ovog događaja bio je, prije svega, razmotriti glavne razvojne izazove u BiH, u skladu s procjenom datom u CCA i Izvještaju o napretku na realizaciji MDG-jeva, te potvrditi prioritetne razvojne teme za potrebe narednog UNDAF-a kroz visoko inkluzivan i konsultativan proces koji u obzir uzima izostanak zvanično identificiranih razvojnih ciljeva za cijelu zemlju. Na ovaj je način sačinjen preliminarni set prioriternih oblasti i nacrt budućih rezultata koji su dodatno rafinirani i formulirani u okviru četiri prioritetne oblasti i 13 konkretnih, mjerljivih ishoda za potrebe UNDAF-a. Ovaj je događaj omogućio i da se razmotre i rasprave mehanizmima implementacije i koordinacije koji će UNCT-u omogućiti da na djelotvorniji način realizira zajednički pristup djelovanja u skladu sa zahtjevom Vijeća/Savjeta ministara BiH. Nacrt UNDAF-a finaliziran je u duhu širokog razumijevanja i 'vlasništva' partnera u BiH nad ovim procesom tokom narednih rundi konsultacija sa partnerima na svim nivoima, uključujući konsultacije s partnerima iz međunarodne zajednice u BiH održane u novembru/studenom 2013, te sa predstavnicima civilnog društva u februaru/veljači 2014. godine.

1.3 Razvojni kontekst i komparativne prednosti UN-a

U procesu tranzicije iz postkonfliktne zemlje ka savremenoj, prema Evropskoj uniji orijentiranoj državi, Bosna i Hercegovina se suočava sa brojnim političkim izazovima i izazovima na planu upravljanja koji su usporili procese reformi u zemlji. Političku scenu karakterizira nedostatak zajedničke vizije i konsenzusa o unutrašnjem uređenju države. To negativno utiče i na ekonomski i društveni razvoj. Ukoliko ne dođe do promjene u trenutnim negativnim trendovima, postoji rizik da će biti dodatno narušeni reformski procesi, što će spriječiti napredak zemlje i ugroziti njenu političku, društvenu i ekonomsku stabilnost.

Napredak na postizanju MDG-jeva u BiH je, odražavajući političku situaciju, bio neujednačen (vidjeti Kratki pregled napretka na postizanju MDG-jeva u **Prilogu D**). Tokom perioda 2000-2013. godine ostvaren je značajan napredak na realizaciji MDG 2 (obrazovanje), MDG 6 (HIV/AIDS) i MDG 8 (globalno partnerstvo). Određeni napredak ostvaren je u vezi s MDG 3 (rodna ravnopravnost) i MDG 5 (zdravlje majki), dok je ograničen napredak ostvaren u realizaciji MDG 7 (okolina). Postignuća zasjenjuje stepen nejednakosti koji pogađa određene grupe. Tako je, na primjer, stopa smrtnosti djece⁵ među Romima tri do

⁵ Djeca mlađa od pet godina.

četiri puta viša od stope smrtnosti u općoj populaciji. Napredak je najmanje vidljiv po pitanju smanjenja siromaštva (MDG 1), pri čemu jedna od pet osoba i svako šesto domaćinstvo⁶ živi u siromaštvu. Prosječna mjesečna potrošnja u urbanim dijelovima za 20 posto je veća od potrošnje u ruralnim ili prigradskim područjima.

Manje od polovine od ukupno 68 indikatora koji su praćeni da bi se utvrdio napredak u realizaciji MDG-jeva u potpunosti je postignuto, ili je izvjesno da će do 2015. biti postignuto. Politički izazovi i korupcija, u kombinaciji sa globalnom i regionalnom ekonomskom krizom koja traje od 2008. godine, imali su negativan efekat na ekonomiju i mogućnosti zapošljavanja, te su oslabili socijalne usluge, penzije i sisteme zdravstvene zaštite. Istraživanje koje su UN provele među građanima pokazalo je da više od polovine njih nije zadovoljno finansijskom situacijom u kojoj se nalazi njihovo domaćinstvo. Posebno zabrinjava situacija u kojoj se nalaze mladi. Više od dvije na svake četiri mlade osobe su nezaposlene.⁷ Većina ih nije u braku, nemaju djece i žive sa svojim roditeljima ili članovima šire porodice. Od svih stanovnika u BiH mladi ljudi imaju najpesimističniju sliku svoje budućnosti, kao i svojih sposobnosti i mogućnosti da pronađu svoje mjesto na tržištu rada, koje je u sve većoj mjeri tehnološko.⁸

Ubrzavanje tempa reformi na dogovorenoj strateškoj osnovi ključno je za postizanje visokih stopa ekonomskog rasta i generiranje radnih mjesta. Potrebno je uložiti napore kako bi se unaprijedilo poslovno okruženje, izgradio snažan i konkurentan privatni sektor, privukle investicije i provele urgentne reforme sistema obrazovanja, zdravstva, socijalne zaštite, rada i penzionog osiguranja.

Što se tiče ljudskih prava, BiH je potpisnica svih devet UN-ovih sporazuma o ljudskim pravima i većine njihovih dodatnih protokola. Mehanizmi za zaštitu prava predviđeni međunarodnim i domaćim zakonodavstvom, prvenstveno Institucija ombudsmana za ljudska prava i Ustavni sud BiH, već postoje, ali izazov predstavlja implementacija. Mehanizmi monitoringa i zaštite ljudskih prava pate od nedostatka koordinacije, odgovornosti i efikasnosti. Ovo stanje, pak, dodatno usložnjava administrativna fragmentiranost zemlje. Kršenja prava, tamo gdje do njih dolazi, češća su među ugroženim grupama poput Roma, beskućnika, raseljenih porodica i osoba s invaliditetom. Posebno zabrinjavaju diskriminatorske odredbe u izbornim zakonima, diskriminacija određenih grupa – uključujući povratnike, raseljene osobe, Rome i osobe s invaliditetom – u pogledu pristupa javnosti informacijama i medijskih sloboda, nedovoljne usklađenosti zakona kojim se uređuje pristup djece identifikacionim dokumentima, zdravstvenim i obrazovnim uslugama, te visoke stope rodno zasnovanog nasilja. Fokus na ljudskim pravima i društveno uključivanje ugroženih grupa i dalje predstavljaju ukupni prioritet u kontekstu razvoja u BiH.

Zato UNCT kroz ovaj UNDAF ima namjeru da pruži pomoć vlastima u BiH i civilnom društvu da razviju i operacionaliziraju dosljedan strateški pristup rješavanju pitanja siromaštva, diskriminacije, nejednakosti i društvene isključenosti, te djelotvornog suočavanja s prošlošću. Pored toga, UNCT nastoji podržati BiH u procesu evropskih integracija i doprinijeti njenoj spremnosti za članstvo u EU kao općem strateškom cilju BiH, kao i osigurati u većoj mjeri strukturirano usmjerenje međunarodne zajednice da ove napore podrži uz veću koordinaciju i na način koji podrazumijeva kvalitetnije utvrđivanje prioriteta.

Glavnih 10 oblasti za razvojnu saradnju Ujedinjenih nacija

- 1. Ekonomski razvoj i zapošljavanje**
- 2. Ruralni i lokalni razvoj**
- 3. Poljoprivredni razvoj**
- 4. Socijalno uključivanje i nejednakost**

⁶ Agencija za statistiku BiH, Anketa o potrošnji domaćinstava, 2011. Prag siromaštva iznosi 416 BAM (289 USD) mjesečno po osobi.

⁷ Anketa o radnoj snazi za 2013. Dostupno na: <http://www.bhas.ba/saopštenja/2013/LFS%202013%20Preliminarni%20bos.pdf>

⁸ Glasovi mladih – Istraživanje o mladima u BiH – Rezultati kvantitativnog istraživanja, UN/MDG-F publikacija, 2012.

Kako bi se identificirao fokus UNDAF-a i kvalitetnije razumjela percepcija UN-ovih komparativnih prednosti, Ujedinjene nacije provele su istraživanje⁹ među oko 650 partnera iz vlasti u BiH, nevladinih organizacija i

5. **Borba protiv korupcije i organiziranog kriminala**
6. **Voda, energetska efikasnost i održivost okoliša**
7. **Dječja zaštita**
8. **Pravda, vladavina prava, ljudska prava i zaštita izbjeglica**
9. **Obrazovanje**
10. **Zdravstvo**

i međunarodnih partnera. Istraživanjem su istaknuta prioritetna područja rada u kojima se UN percipiraju kao značajan akter i u kojima mogu dati najdjelotvorniji doprinos (vidjeti tabelu).

2. Rezultati i strategije UNDAF-a

UNDAF za period 2015-2019. godine predstavlja programsku viziju i operativni okvir za postizanje rezultata. Ovo poglavlje predstavlja samu srž dokumenta. Opisuje oblasti koje su u fokusu UNDAF-a, sveobuhvatne programske strategije, očekivane ishode UNDAF-a i primjere njihovih mogućih učinaka. Kompletna matrica rezultata koja obuhvata indikatore, polazne osnove, ciljeve, sredstva, odnosno načine verifikacije, te rizike i pretpostavke, data je u **Prilogu A**.

2.1 Oblasti u fokusu UNDAF-a

Ovi rezultati ili 'ishodi UNDAF-a' grupirani su prema četiri strateške oblasti koje odgovaraju na potrebe zemlje, koristeći pritom komparativne prednosti UN-a:

Tabela: *Pregled oblasti u fokusu i ishoda UNDAF-a*

Oblast u fokusu	Ishod
1. Vladavina prava i sigurnost ljudi	<ul style="list-style-type: none"> •Do 2019. u okviru vladavine prava unaprijeđeni su pristup pravdi, nediskriminacija i jednakost; •Do 2019. BiH učvršćuje i jača mehanizme za mirno rješavanje konflikata, proces dijaloga i približavanja, poštivanje različitosti i sigurnost u zajednici; • Do 2019. uspostavljeno je djelotvorno upravljanje minsko-eksplozivnim sredstvima i naoružanju zaostalim nakon rata i ojačani su prevencija i spremnost na djelovanje u slučajevima prirodnih nesreća i katastrofa izazvanih ljudskim djelovanjem.
2. Održiv i ujednačen razvoj i zapošljavanje	<ul style="list-style-type: none"> •Do 2019. ekonomske i socijalne razlike u stepenu razvijenosti između jedinica lokalne samouprave smanjene su koordiniranim pristupom aktera na svim nivoima u BiH; • Do 2019. pravni i strateški okviri unaprijeđeni su i operacionalizirani kako bi se osiguralo održivo upravljanje prirodnim, kulturnim i energetske resursima; • Do 2019. kvalitetnije artikulirane i koordinirane politike i programi zapošljavanja, obrazovanja i nauke omogućuju lakši pristup produktivnom zapošljavanju i stvaranju prihoda.
3. Socijalno uključivanje: obrazovanje, socijalna zaštita, dječja zaštita i zdravstvo	<ul style="list-style-type: none"> •Do 2019. sva djeca i mladi, uključujući i djecu s invaliditetom i romsku djecu, imaju koristi od obrazovanja koje je prilagođeno njihovim potrebama i sposobnostima; •Do 2019. povećan je upis u predškolske ustanove sve djece, uključujući romsku djecu i djecu s poteškoćama u razvoju; •Do 2019. unaprijeđeni su relevantno zakonodavstvo, politike, budžetska izdvajanja i inkluzivni sistemi socijalne zaštite za proaktivnu zaštitu ugroženih;

⁹ Putem *online* ankete koja je provedena od juna/lipnja do augusta/kolovoza 2013. godine prikupljeno je 654 odgovora: 161 odgovor od domaćih partnera UN-a (120 od partnera iz vladinog sektora, 41 od NGO), 23 odgovora od međunarodnih partnera, 98 odgovora od osoblja UN-a i 372 odgovora od građana.

4. Osnaživanje žena

- Do 2019. unaprijeđeni su sistemi dječije zaštite za prevenciju i odgovor na slučajeve nasilja, zlostavljanja, iskorištavanja i zanemarivanja djece, uključujući i institucionalno zbrinjavanje;
- Do 2019. unaprijeđene su ciljne zdravstvene usluge i planski dokumenti u oblasti javnog zdravstva, uključujući upravljanje glavnim zdravstvenim rizicima i promociju odgovornog ponašanja za očuvanje zdravlja.
- Do 2019. više žena učestvuje u procesima odlučivanja u okviru političke i ekonomske sfere;
- Do 2019. koordinirane višesektorske platforme doprinose sprečavanju i pravovremenoj reakciji na rodno zasnovano nasilje, te pružaju sveobuhvatnu skrb i podršku osobama koje su preživjele nasilje.

Glavni doprinos UN-a u oblasti **vladavine zakona i sigurnosti ljudi** je višestruk – kroz rješavanje postojećih slabosti u sektoru pravosuđa u BiH i jačanje kapaciteta korištenjem koherentnijeg i cjelovitog pristupa, aktivnosti UN-a implementiraju se u bliskoj saradnji s partnerima u BiH i u saradnji sa predstavnicima civilnog društva koji aktivno djeluju na ovom planu. Godine iskustva i rad na lokalnom nivou na unapređenju efikasnosti u pravosuđu, na pristupu i pružanju pravde i unapređenju sigurnosti ljudi, UN-u su osigurali snažnu platformu za rješavanje ovih izazova kroz sveobuhvatne, koordinirane i ciljane intervencije – angažmanom aktera svih nivoa na promociji dijaloga i približavanja kako bi se poboljšalo stanje i educirala javnost u vezi s poštivanjem ljudskih prava. UN u BiH je ključni partner institucija u BiH po pitanju implementacije procesa tranzicijske pravde (TJ) i pomirenja kroz tehničku podršku Ekspertskej radnoj grupi za tranzicijsku pravdu, fokusiranjem na pristup pravdi kroz mrežu pružalaca usluga besplatne pravne pomoći i podršku žrtvama/svjedocima, kao i zagovaranje/koordinaciju kako bi se osiguralo da pravosudni sistem bude nezavisan, djelotvoran, nepristrasan i odgovoran. Nadalje, doprinos UN-a prevenciji i oporavku od prirodnih nesreća i drugih katastrofa, s fokusom na ublažavanje budućih rizika, razvijanje kapaciteta i izgradnji sigurnijih zajednica, pokazao se izuzetno djelotvornim i kvalitetno koordiniranim kroz aktivnosti u više programa i agencija. Kao potvrda ove komparativne prednosti, vlasti u BiH su zatražile pomoć UN-a u koordinaciji međunarodne humanitarne pomoći i izradi procjene potreba za oporavkom i obnovom, u saradnji sa EU i Svjetskom bankom, kao podrška Bosni i Hercegovini u njenim nastojanjima da odgovori na razorne poplave koje su zadesile četvrtinu njene teritorije i oko jedan milion stanovnika BiH u maju 2014. godine. Ovo pokazuje kako su UN, u uskoj saradnji sa privatnim sektorom i finansijskim institucijama, dobro pozicionirane da pruže vlastima u BiH na lokalnom nivou tehničku podršku i podršku posredovanja u obnovi sredstava za život u područjima pogođenim poplavama.

Nadležne agencije UN-a posjeduju relevantna znanja i iskustvo u području **održivog i ujednačenog razvoja i zapošljavanja** tako da pružaju pomoć vlastima u BiH u primjeni metodologije integriranog (multisektorskog) planiranja, stvaranju prihoda, upravljanju u oblasti energetike i kulture, razvijanju i implementaciji područnih intervencija, te temeljitom angažmanu na planu javnih politika. Ovaj će ishod imati koristi od zajedničkog djelovanja agencija UN-a (DaO), kojim se unapređuju kredibilitet i neutralnost te omogućuje efikasnost u složenom političkom okruženju u BiH. Tim je osnažen i kroz operativne i kapacitete zagovaranja za razvijanje i implementaciju projekata, kroz sposobnost da se ojača i mobilizira podrška UN-a i drugih bilateralnih i partnera iz BiH, čime se iz ograničenih resursa stvara veća vrijednost i uspostavlja snažno i djelotvorno partnerstvo sa bh. vlastima.

Dodatna vrijednost UN-a u BiH na polju **socijalnog uključivanja** leži u njenoj sposobnosti da sklapa djelotvorna partnerstva s različitim nivoima vlasti kao i s civilnim društvom, posebno u oblasti socijalne uključenosti i sposobnosti da se tehnička pomoć veže sa savjetodavnom podrškom u oblasti javnih politika. Agencije UN-a su u mogućnosti da se oslone na značajno iskustvo, stručna znanja i stečena iskustva u jačanju socijalnih sistema i uvažavanju različitosti u zemlji. Kao neutralan partner, UN je u jedinstvenoj poziciji da za istim stolom okupi različite partnere i aktere, što je važan faktor za oblast socijalnog uključivanja i za svaku drugu oblast u visoko politiziranom okruženju kao što je BiH. Pored toga, komparativna prednost Ujedinjenih nacija leži i u sposobnosti i posvećenosti organizacije u pružanju

podrške društvenim inovacijama i promociji inovativnih usluga, poput integriranih intervencija u ranom djetinjstvu (integrated early childhood interventions) i ciljanog pristupa djeci/osobama s invaliditetom.

Kada se radi o sveobuhvatnom pristupu **osnaživanju žena**, UN u BiH posjeduje opsežna znanja, usmjerena na sve nivoe, kojima se postiže preobrazba javne percepcije o ulogama žena u javnoj sferi. Polazeći od ranijeg iskustva u BiH i regiji, agencije UN-a će raditi na okupljanju relevantnih aktera i partnera kako bi se na sveobuhvatan način bavile pitanjem ekonomskog osnaživanja žena, od uspostave analitičke osnove i jačanja institucionalnih kapaciteta da se podrška usmjeri na povećanje ekonomske aktivnosti žena do olakšavanja partnerstava između institucija na svim nivoima vlasti, organizacija civilnog društva, akademske zajednice, eksperata i javnosti, UN-ove agencije će svoje intervencije u periodu 2015-2019. godine bazirati na iskustvu stečenom na više generacija ranijih projekata koji su se fokusirali na otklanjanje nasilja nad ženama, razvijanje rodno odgovornih politika i uvođenje instrumenata poput rodno odgovornog budžetiranja i aktivnosti usmjerenih na zagovaranje, posebno osmišljene za nosioce dužnosti i nosioce prava s ciljem da se pitanja roda inkorporiraju u odgovarajuće politike koje se odnose na ravnopravnost spolova i zapošljavanje te djelotvorni monitoring njihove implementacije.

2.2 Programске strategije

Više je sveobuhvatnih programskih strategija kojima se pruža podrška radi postizanja rezultata zacrtanih UNDAF-om:

1. Savjetodavna podrška u domenu javnih politika i podrška u zagovaranju

UN će se u svim fokusiranim oblastima usmjeriti na pružanje visokokvalitetnih savjeta u domenu javnih politika i alternativa kako bi pomogle vlastima u BiH da riješe niz strukturnih izazova. UN će koristiti svoju koordinacijsku ulogu kako bi podržale procese strateškog planiranja i koordinaciju između svih nivoa vlasti u BiH. UN takođe namjerava uložiti značajne napore u zagovaranje, što će predstavljati podršku implementaciji UNDAF-a i postizanju rezultata zacrtanih UNDAF-om. Fokus će se usmjeriti i na isticanje prioritarnih potreba i izazova u pogledu razvoja u BiH, na podizanje svijesti o međunarodnim obavezama BiH i stvaranje javnog prostora za debatu o javnim politikama i na postizanje konsenzusa o prioritarnim pitanjima.

2. Rješavanje problema ugroženosti i dispariteta među općinama

Kroz podršku u domenu javnih politika, kao i kroz programiranje svojih aktivnosti, UN će napore usmjeriti na smanjenje nejednakosti i dispariteta, uključujući i disparitet u smislu bogatstva i pristupa uslugama među različitim općinama i socio-ekonomskim grupama. Kako je to pokazala i CCA, stepen ugroženosti je u porastu, pa će UN naglasak staviti na promicanje svijesti i pretpostavku da primarna odgovornost po pitanju procjene, određivanja prioriteta i odgovora na potrebe onih najugroženijih i onih u najnepovoljnijem položaju, kao i onih koji su u riziku da zaostanu ili budu zapostavljeni kako zemlja bude napredovala, leži na institucijama vlasti i partnerima iz civilnog društva.

3. Zajedničko programiranje radnih grupa

U skladu s nastojanjima na usvajanju pristupa zajedničkog djelovanja UN-a (DaO) na najdjelotvorniji i najpraktičniji način, podršku implementaciji konkretnih oblasti u fokusu UNDAF-a pružaće međuagencijske radne grupe. One će služiti kao mehanizmi koordinacije. Njima će predsjedavati šefovi UN-ovih agencija, a biće odgovorne za koordinirano planiranje, implementaciju, monitoring i evaluaciju aktivnosti UN-a unutar implementacije UN-ovih programa. Svaka od grupa će, u konsultacijama s mjerodavnim implementacijskim partnerima u BiH, izrađivati dvogodišnje radne planove,¹⁰ pomoću kojih će se koordinirati rad UN-a i definirati konkretne aktivnosti i učinci koji će doprinijeti ostvarenju ishoda

¹⁰ Individualni radni planovi agencija mogu se izrađivati na direktni zahtjev vlasti u BiH i/ili kako je to propisano posebnim pravilima i procedurama agencija.

UNDAF-a. Radne grupe će koristiti iste instrumente i standarda za rukovođenje zasnovane na rezultatima i usaglašene na nivou Razvojne grupe UN-a (UNDG) koji se odnose na zajedničko praćenje napretka implementacije UNDAF-a, kao i na izvještavanje o učinku i radu grupa. To će, pak, pomoći pokretanju zajedničkih pristupa, smanjenju rascjepkanosti i podizanju djelotvornosti unutar ukupnog okvira UNDAF-a. Puni učinak grupa zahtijevaće aktivan angažman svih sredstava koje UN ima na raspolaganju.¹¹ UNCT i radne grupe će uložiti napore kako bi se povezale s **nerezidentnim i regionalnim UN-ovim agencijama** i tako im omogućile da učestvuju i aktivno doprinesu koordinaciji i realizaciji rezultata UN-ovih programa.

- » Detaljniji opis radnih grupa daje se u četvrtom poglavlju.
- » Monitoring, pregledi i izvještaji koji se odnose na UNDAF i njihove veze sa dvogodišnjim planovima rada opisani su u šestom poglavlju.

4. Približavanje i usmjeravanje podrške i usluga na osnovu oblasti

Nadovezujući se na pozitivna iskustva iz implementacije zajedničkih UN-ovih programa, UNCT će, kroz djelovanje radnih grupa i dvogodišnje planove rada pripremljene u zajednici sa partnerima iz BiH, koristiti pristup zasnovan na oblastima koji će omogućiti podršku u domenu javnih politika i pružanje usluga najnerazvijenijim oblastima u zemlji i ugroženim grupama.¹² Strukturirana podrška koordinacijskoj ulozi glavnih aktera iz institucija vlasti u BiH, u kvalitetno definiranom partnerstvu sa akterima iz civilnog društva i u kombinaciji sa unaprijeđenim informacijama o potrebama stanovništva koje se zasnivaju na popisu iz 2013. godine, pomoći će da se ojačaju domaći kapaciteti za planiranje, realizaciju i praćenje rezultata razvoja.

5. Jačanje kapaciteta u BiH za planiranje, koordinaciju i razmjenu informacija

Razvojni kontekst BiH karakterizira administrativna rascjepkanost, koja dovodi do nedostataka u usklađenosti procesa planiranja razvoja, u koordinaciji, odgovornosti i efikasnosti. U takvoj su situaciji neophodni snažniji kapaciteti za planiranje razvoja, koordinaciju i razmjenu informacija. To su tokom konsultacija koje su bile namijenjene utvrđivanju prioriteta UNDAF-a prepoznali i njihovi učesnici. Iako UN imaju ograničenu mogućnost da utiču na političke osnove ovakve situacije, UNCT je odlučan da primijeni pristup izgradnje institucionalnih kapaciteta kao načelo za realizaciju svih ishoda definiranih u UNDAF-u. UNCT i radne grupe će uložiti napore kako bi razvili ove kapacitete na svim nivoima uprave u BiH i unaprijedili mehanizme za planiranje kroz sve četiri oblasti u fokusu UNDAF-a i s njima povezane ishode, i kako bi izgradili veće povjerenje među različitim partnerima i relevantnim akterima u BiH. Opći pristup UNDAF-a je da se vlastima u BiH omogući da adekvatno odgovore na potrebe ugroženih populacija u BiH.

2.3 Očekivani ishodi

Radne grupe će, u konsultaciji s relevantnim implementacijskim partnerima u BiH, razraditi dvogodišnje planove rada za svaku od oblasti u fokusu UNDAF-a, kojima će se definirati konkretni učinci i aktivnosti i koordinirati rad UN-a kako bi se podstakli zajednički pristupi, smanjila fragmentiranost i unaprijedila djelotvornost unutar sveukupnog okvira UNDAF-a. Učinci opisani u daljem tekstu predlažu se kao moguće oblasti intervencije koji bi trebali doprinijeti ukupnim ishodima UNDAF-a i biće predmet dodatnih konsultacija tokom izrade dvogodišnjih planova rada. Isti će, u konsultaciji s implementacijskim partnerima, biti prilagođeni kroz proces planiranje i revidiranje kako bi se osigurao njihov kontinuirani značaj u odnosu na stanje razvoja u BiH. Posebna pažnja tokom implementacije UNDAF-a, kao i kroz sve definirane oblasti u fokusu i ishode, biće usmjerena na ostvarivanje napretka u položaju ugroženih grupa,

¹¹ 62/208 TCPR 2007, 62/277 i 63/311 o koherentnosti unutar cijelog sistema.

¹² Ugrožene grupe obuhvataju: interno raseljene osobe (IDP), povratnike, djecu, djecu i odrasle s poteškoćama u razvoju/invaliditetom, Rome, žene, migrante, tražioce azila, omladinu i starije osobe.

zasnovanog na mjerljivim pokazateljima. Ciljane intervencije namijenjene rješavanju potreba ugroženih grupa definirane se kroz proces izrade dvogodišnjih planova rada za svaku od oblasti u fokusu.

Oblast u fokusu 1. Vladavina prava i sigurnost ljudi

Ishod 1.

U okviru vladavine prava, do 2019. unaprijeđeni su pristup pravdi, nediskriminacija i jednakost.

Osiguravanje jednakosti i ujednačena primjene zakona od ključne su važnosti u BiH. Pravosudni sistem suočava se sa zaostatom od više od 2 miliona neriješenih slučajeva, a njihovo rješavanje predstavlja ključni zahtjev u procesu pristupanja EU. Usluge poput podrške žrtvama i svjedocima krivičnih djela i pružanja besplatne pravne pomoći, posebno one namijenjene ugroženim grupama koje se suočavaju s diskriminacijom i drugim vidovima kršenja ljudskih prava, i dalje su ograničene u smislu dostupnosti te neadekvatnih resursa i kapaciteta koji su im na raspolaganju.

Napredak otežavaju i političke podjele, nedostatak usklađene legislative i koordinacije između svih nivoa vlasti u BiH, kao i neadekvatni mehanizmi za procesuiranje slučajeva. Autoritet i povjerenje koje pravosuđe uživa među stanovništvom i civilnim društvom u BiH je na veoma niskom nivou. Mnogi vladavinu prava vide kao mehanizam koji radi u korist političkih elita – a ovakav stav dodatno pogoršava činjenica da, uprkos nalazima entitetskih revizora o korupciji i zloupotrebi sredstava od strane institucija vlasti i javnih preduzeća, još nije osuđen ni jedan visokorangirani politički predstavnik. Ovakva kultura političke nekažnjivosti usko je vezana i sa konfliktima među zajednicama.

Saradnja UN-a zasniva se na principu dobrog upravljanja, pri čemu su svaka osoba i svaka institucija, uključujući i institucije vlasti u BiH, odgovorne u skladu sa zakonima koji su javno usvojeni i objavljeni, koji se primjenjuju na jednak način i kojima se odlučuje i presuđuje nezavisno, a koji slijede međunarodne norme i standarde koji se odnose na ljudska prava. Programska nastojanja unutar UNDAF-a će se fokusirati na pružanje pomoći pravosudnim institucijama kako bi funkcionirale nezavisno i efikasno, te kako bi pravosudna praksa i unaprijeđena sigurnost u BiH bile u skladu sa Sporazumom o stabilizaciji i pridruživanju (SAA) i Strategijom evropskog partnerstva. Po pitanju pristupa djece pravdi, intenziviraće se naponi, koji će se pak oslanjati na inicijalni napredak postignut u proteklih nekoliko godina, kako bi se ojačali institucionalni kapaciteti, međusektorska saradnja i pružanje usluga.

Disfunkcionalna priroda pravosudnog sistema može se, između ostalog, vidjeti i u još uvijek prisutnim izazovima u ostvarivanju prava interno raseljenih osoba (IDP). Osamnaest godina nakon rata, 84.500 interno raseljenih osoba i još 47.000 osoba koje su se proteklih godina vratile, nisu u stanju osigurati održivu egzistenciju u zajednicama u kojima žive kao raseljeni ili u koje su se vratili. Problemi s kojim se suočavaju podrazumijevaju pristup osnovnim zdravstvenim uslugama i obrazovanju, loše stambene uslove i nezaposlenost. Potreban je zaokret u politici kako bi se kvalitetnije izbalansirali individualna pomoć i sveobuhvatna rješenja, na osnovu usklađenih politika i beneficija na svim nivoima vlasti u BiH.

Podrškom nastojanjima vlasti da riješi problema korupcije UNDAF će, na osnovu Konvencije Ujedinjenih nacija protiv korupcije, pomoći u promociji netolerancije na korupciju u javnom sektoru, kao i mjera na smanjenju ugroženosti, odnosno izloženosti institucija vlasti u vezi s ovim problemom. Njegovaće se saradnja s drugim grupama unutar društva, uključujući i privatni sektor, u vezi s istragama i procesuiranjem pranja novca, krijumčarenja i trgovine ljudima. Ulagaće se naponi kako bi se osiguralo da se zakonodavstvo koje se odnosi na ove oblasti uskladi s međunarodnim standardima. Kroz UN-ov program će se podržati izrada plana i programa pravosudnog usavršavanja za sudije i tužioce. Dodatno će se podržati nastojanja vlasti na upravljanju migracijama na svim nivoima.

Primjeri značajnijih učinaka kakvi se očekuju iz programske saradnje UN-a, a koji doprinose realizaciji ovog ishoda UNDAF-a, mogu uključivati: razvijanje novih vještina i usluga kako bi se ojačala implementaciju pravnih mehanizama i okvira koji se odnose na ljudska prava u skladu s međunarodno priznatim standardima; uvođenje mjera za unapređenje pristupa pravdi i zaštitu ugroženih grupa i sve većeg korištenja sistema zaštite od strane ovih grupa; uspostavu alternativnih mjera usmjerenih na odvracanje i prevenciju za djecu u sukobu sa zakonom ili djecu u riziku od sukoba sa zakonom; podršku borbi protiv organiziranog kriminala kroz integrirano upravljanje granicom i jedinstven odgovor na prekogranične kriminalne aktivnosti; borbu protiv nelegalnih migracija i trgovine ljudima, te promociju legalnih migracija; aktivnosti na podizanju svijesti o različitim pitanjima koja se odnose na vladavinu prava i sigurnost ljudi.

Značajna grupa učinaka kojima se doprinosi ostvarenju ovoga ishoda treba se fokusirati na situaciju u kojoj se nalaze interno raseljene osobe i ekonomski migranti. Kroz njih će se osigurati podrška usklađenom i unaprijeđenom zakonodavstvu i mehanizmima zaštite za održivu (re)integraciju interno raseljenih osoba, povratnika i žrtava trgovine ljudima, te zaštitu imigranata i tražilaca azila. Primjeri značajnijih učinaka kakvi se očekuju od programske saradnje UN-a u ovom konkretnom smislu mogu podrazumijevati: izgradnju djelotvornijih mehanizama za razlikovanje onih koji traže azil i drugih grupa migranata, te osiguranje da se zadovolje specifične potrebe svake od ovih grupa, u skladu s primjenjivim međunarodnim pravom i standardima ljudskih prava; jačanje mehanizama zaštite građana BiH koji rade u inostranstvu, podršku izradi novih zakona na kantonalnom/županijskom nivou i pružanje ciljane podrške najugroženijim interno raseljenim osobama i povratnicima vezane za usluge stambenog zbrinjavanja i zapošljavanja; doprinos u izradi novih zakona koji se odnose na borbu protiv trgovine ljudima u skladu s Krivičnim zakonom BiH i ratificiranim međunarodnim instrumentima; te uvođenje novih shema u obrazovanju i zapošljavanju koje su prilagođene potrebama žrtava trgovine ljudima.

Ishod 2.

Do 2019. BiH učvršćuje i jača mehanizme za mirno rješavanje konflikata, proces dijaloga i približavanja, poštivanje različitosti i sigurnost u zajednici.

Nedostaci pravosudnih kapaciteta i učinaka koji su već opisani otežavaju prevazilaženje nasljeđa iz rata od 1992. do 1995. i osiguravanju pravde za žrtve. Bez toga, veliki dio stanovništva u BiH ostaje marginaliziran i frustriran te izloženi etnonacionalističkim tendencijama koje, zauzvrat, sprečavaju zajednice u BiH u procesu obnavljanja povjerenja i izgradnje zajedničke budućnosti. Građani, lideri i civilno društvo nisu bili u stanju uključiti se u djelotvoran i vjerodostojan dijalog kojim bi se utvrdile zajedničke osnove za rješavanje postojećih i nadolazećih problema u BiH. Politički i javni diskurs je umjesto toga radikaliziran, a nacionalistička retorika je postala još agresivnija. Trenutno stanje tako produžava i produbljuje već ionako nezdrave odnose među zajednicama, čime se povećava rizik od konflikata i nasilja.

Pored napora na unapređenju učinka sistema pravosuđa, potrebne su i praktičnije mjere za unapređenje sigurnosti kroz sveobuhvatne, koordinirane i usmjerene intervencije koje angažiraju relevantne aktere na svim nivoima u BiH na promociji dijaloga i pomirenja, poštivanja ljudskih prava i ozračja tolerancije. Primjeri značajnijih učinaka kakvi se očekuju iz programske saradnje UN-a, a koji doprinose realizaciji ovog ishoda UNDAF-a, mogu uključivati: uspostavu novih mehanizama koordinacije i usluga u službi dijaloga i izgradnje suživota; implementaciju kampanje usmjerene ka najširim slojevima društva kako bi se unaprijedila percepcija javnosti i stavovi o pomirenju i mogućnosti dijaloga, podržana kroz jedan finansijski mehanizam koji će osigurati grantove namijenjene aktivnostima na izgradnji suživota; te uspostava i institucionalizacija dodatnih foruma iz domena sigurnosti lokalnih zajednica.

Ishod 3.

Do 2019. uspostavljeno je djelotvorno upravljanje minsko-eksplozivnih sredstvima i naoružanjem zaostalim nakon rata i ojačani su prevencija i spremnost na djelovanje u slučajevima prirodnih nesreća i katastrofa izazvanih ljudskim djelovanjem.

Bosnu i Hercegovinu ugrožavaju brojni prirodni rizici poput poplava, suša, požara i zemljotresa. Masovne poplave, prouzrokovane jakim kišama u maju 2014. godine, koje su pogodile jednu četvrtinu teritorija i oko jedan milion stanovnika BiH, pokazale su koliko je BiH ugrožena u slučajevima prirodnih nesreća. Procjena potreba za oporavkom i obnovom u BiH koju su izradile vlasti u BiH uz podršku UN-a, EU i Svjetske banke, procjenjuje da nastala štete iznosi oko 1.67 milijardi USD, dok privredni gubici iznose više od 1.04 milijardi USD. Prosječni ekonomski gubici na godišnjoj osnovi, koji nastaju kao rezultat prirodnih nesreća i drugih katastrofa – na bazi nepotpunih podataka – dosežu približno jedan posto BDP-a BiH. Ovlasti za donošenje odluka u sektoru upravljanja prirodnim nesrećama i drugim katastrofama prožimaju sve nivoe vlasti u BiH. Na taj je način stvoren rascjepkan sistem u kojem nisu jasno utvrđene odgovornosti, a nedovoljna je i vertikalna i horizontalna saradnja. Zakoni i strateški dokumenti na svim nivoima uglavnom se bave pitanjima civilne zaštite i u jako malo slučajeva se konkretno pozivaju na smanjenje rizika od prirodnih nesreća i drugih katastrofa. Iako je ostvaren određeni napredak, potrebno je unaprijediti kapacitete i koordinaciju na svim nivoima vlasti u BiH. Prioritet je unapređenje postojećih kapaciteta kako bi se izgradio pouzdan i djelotvoran sistem reakcije i djelovanja, i to primjenom metodologija za upravljanje rizicima na lokalnom nivou. UNCT će, pored toga, nastojati da nadogradi pozitivne rezultate postignute u jačanju otpornosti i sistema za smanjenje rizika od prirodnih nesreća i drugih katastrofa u odabranim općinama.

BiH je jedna od minama najzagađenijih zemalja u Evropi, a među deset u svijetu. Oko 1.200 km² je minsko sumnjive površine. Napredak u rješavanju ovog problema je usporen zbog nemogućnosti zemlje da ponudi transparentnu platformu za donošenje odluka u vezi s ovom problematikom. Zemlja je takođe podložna nekontroliranoj eksploziji zaliha municije, jer je municija stara i više od 35 godina te se smatra hemijski nestabilnom. Geografska pozicija BiH, te povremena poroznost granica plodno su tlo za nelegalnu proliferaciju oružja. Efektivna kontrola i upravljanje eksplozivnim zaostacima iz rata i naoružanjem zato predstavlja jedan od prioriteta u kreiranju sigurnog i bezbjednog okruženja u BiH.

Primjeri najznačajnijih učinaka koji se očekuju iz programske saradnje UN-a, a koji doprinose realizaciji ovog ishoda UNDAF-a, mogu uključivati: reviziju i unapređenje javnih politika i strategija u koje se inkorporiraju pristupi i mjere smanjenja rizika od prirodnih nesreća i drugih katastrofa; unapređenje zajedničkog djelovanja kroz efektivne i efikasne sisteme koordinacije; podizanje svijesti na svim nivoima; unapređenje otpornosti djece, porodica i zajednica kroz ojačan sistem za smanjenje rizika od prirodnih nesreća i drugih katastrofa; te jačanje sistema za nadzor i upravljanje viškom municije i ostalim eksplozivnim zaostacima iz rata i naoružanjem.

Oblast u fokusu 2. Održiv i ujednačen razvoj i zapošljavanje

Ishod 4.

Do 2019. ekonomske i socijalne razlike u stepenu razvijenosti između jedinica lokalne samouprave smanjene su koordiniranim pristupom aktera na svim nivoima u BiH.

BiH je jedna od najruralnijih zemalja u Evropi, sa 61 posto stanovništva koje živi u seoskim naseljima ili rijetko naseljenim općinama. Njihovi stanovnici pretežno su stariji, s manjim brojem zaposlenih i time sa smanjenom mogućnošću da pokrenu lokalnu privredu. Socijalno i ekonomski, velika podjela nije ona između urbanih i ruralnih područja već između 6 velikih gradova u BiH i ostalih dijelova države. U nedavnoj procjeni dispariteta među općinama praćeni su demografski trendovi i životni standard u cijeloj BiH u smislu pristupa zdravstvenim uslugama, obrazovanju, sredstvima transporta i komunalijama. Utvrđeno je da je 50 %, odnosno 71 od 142 jedinice lokalne samouprave u BiH ili nerazvijeno ili izrazito

nerazvijeno.¹³ Rang lista koju su napravile vlasti u BiH 2012. godine pokazuju da u ovu kategoriju spada 61 jedinica lokalne samouprave (43%) u BiH (od čega 30 izrazito nerazvijenih i 31 nerazvijena).

U decentraliziranom institucionalnom kontekstu BiH, lokalni razvoj pruža adekvatniji okvir za ostvarenje brzih – kratkoročnih i srednjoročnih rezultata. Unatoč brojnim izazovima s kojima se suočavaju lokalne vlasti u zemlji, relativna direktost i manji rizik od institucionalnog i političkog zastoja unutar općine znači da se neki od izazova mogu efikasnije i djelotvornije rješavati na lokalnom nivou. S obzirom da su lokalne vlasti često osjetljivije prema vlastitom lokalnom kontekstu, lokalne inicijative su bolje pozicionirane za rješavanje konkretnih i najurgentnijih potreba zajednice. Kako bi se, pak, osigurala usklađenost sa procesima planiranja razvoja, planirane intervencije na lokalnom nivou će se implementirati u koordinaciji sa odgovarajućim državnim, entitetskim i kantonalnim/županijskim vlastima.

Unatoč sasvim vidljivom postignutom napretku i pokazanoj predanosti i sposobnosti lokalnih vlasti po pitanju lokalnog razvoja, glavni izazovi i ograničenja ostaju, a to su između ostalog:

- » nastavak aktivnosti na unapređenju poslovnog okruženja, privlačenju investicija, poboljšanju konkurentnosti i stvaranju mogućnosti za zapošljavanje;
- » neadekvatni pravni, institucionalni i okviri javnih politika, uključujući i funkcionalnu fiskalnu decentralizaciju, lokalni/regionalni i ruralni razvoj;
- » nedostatak mehanizama i procesa za procjenu i djelovanje u skladu s potrebama ugroženih domaćinstava na osnovu nepristranih, standardiziranih kriterija;
- » nedovoljni prihodi, kao i ograničeni organizacijski, upravljački i kapaciteti jedinica lokalne samouprave za partnersko djelovanje.

Primjeri najznačajnijih učinaka kakvi se očekuju iz programske saradnje UN-a, a koji doprinose realizaciji ovog ishoda UNDAF-a, mogu uključivati: unapređenje razvoja poslovnih usluga za poljoprivrednike i male i srednje poduzetnike usmjereno ka jačanju lanca vrijednosti i stvaranju radnih mjesta; razvoj institucionalnih kapaciteta na relevantnim nivoima vlasti za izradu i implementaciju politika koje će doprinijeti održivom lokalnom razvoju; razvoj kapaciteta – entitetskih, kantonalnih(županijskih)/međuopćinskih i lokalnih, uključujući Brčko Distrikt, za identifikaciju i procjenu potreba ugroženih skupina kako bi se izradile i implementirale integrirane (multisektorske) i inkluzivne razvojne strategije, poboljšali koordinacija i integrirano upravljanje poslovanjem i uslugama kantonalne/županijske i lokalne samouprave; uključivanje principa upravljanja rizicima klimatskih promjena kao podrška vlastima u BiH u izradi i integraciji modela klimatskih promjena u politike i strategije upravljanja rizicima od poplava; te jačanje postojećih mehanizama za jačanje zajedničkog angažmana u javnim poslovanjem, planiranju i implementaciji politika.

Ishod 5.

Do 2019. pravni i strateški okviri unaprijeđeni su i operacionalizirani kako bi se osiguralo održivo upravljanje prirodnim, kulturnim i energetske resursima.

BiH posjeduje obilje prirodnih resursa sa biološkom raznolikošću rangiranom među prvih pet zemalja u Evropi. Složena i fragmentirana struktura uprave i regulatornog okvira utiču na stepen odgovarajućeg upravljanja po pitanju okoliša i energije na različitim nivoima. Potrebni su dodatni naponi kako bi se unaprijedili sistemi praćenja koji bi davali podatke i podržali implementaciju odgovarajućih zakona i razvoj u većini sektora, koji često ne uzimaju u obzir moguće uticaje na okoliš. Upravljanje postojećim zaštićenim područjima daje razloga za zabrinutost zbog nedovoljnog broja osoblja i nedostatka nadzora, kao i pritiska iz energetske sektora. Zbog neizbalansiranog zakonskog okvira vlasti u BiH često ne ispunjavaju preuzete međunarodne obaveze. Složena javna uprava, u kombinaciji s nedovoljnim finansiranjem zaštite prirode, dovela je do nedovoljnog utvrđivanja odgovornosti, dupliranja zadataka i neefikasnosti. Očuvanju prirodne i kulturne baštine, koje je usko povezano s upravljanjem okolinom, nedostaju odgovarajući zakonski okviri

¹³ Procjena regionalnih razlika u Bosni i Hercegovini za 2010. Oktobar/listopad 2010. UN BiH

i odgovarajući sistemi upravljanja. Štaviše, prirodna i kulturna dobra nisu prepoznata kao sredstvo ekonomskog razvoja, dijaloga i približavanja zajednica.

Slično tome, ne postoje agencije, strategije i akcioni planovi za energetske efikasnost i obnovljive izvore energije, ili ako ih ima, nedovoljno su usklađeni sa međunarodnim i regionalnim obavezama. Zbog nedostatka saradnje između relevantnih institucija na svim nivoima vlasti u BiH nije uspostavljen monitoring, niti se vrše adekvatna mjerenja i ispunjavaju ove obaveze.

Trenutna ekonomska kriza otvara značajne mogućnosti za preorijentaciju procesa oporavka povećanjem ulaganja u čiste i učinkovite tehnologije, u obnovljive izvore energije i usluge ekosistema. Svi oni imaju potencijal za povećanje ekonomskog povrata, stvaranje novih radnih mjesta ('zelenih radnih mjesta'), smanjenje siromaštva i povećanje direktnih stranih ulaganja.

Primjeri značajnijih učinaka kakvi se očekuju iz programske saradnje UN-a, a koji doprinose realizaciji ovog ishoda UNDAF-a, mogu uključivati: usklađivanje politika i zakonskih okvira u svim relevantnim tijelima vlasti u BiH; razvoj novih strategija i usluga za koordinirano upravljanje okolinom, uključujući vodne resurse, zemljište i upravljanje biološkom raznolikošću; pojačano praćenje stanja okoline, razvoj novih usluga i praksi za unaprijeđeno upravljanje kulturnim (materijalnim i nematerijalnim) i prirodnim dobrima; uvođenje novih vještina i sposobnosti koje pomažu akterima na nižim nivoima da provedu prilagodbe klimatskim promjenama i mjere ublažavanja posljedica klimatskih promjena; jačanje mehanizama za podršku koordinaciji upravljanja energijom, praćenje i izvještavanje na lokalnom nivou; jačanje postojećih mehanizama i kapaciteta kako bi se omogućilo povoljno okruženje za 'zeleno' investicije u ekonomiju i podržao razvoj 'zelenih radnih mjesta' povezan s energetske učinkovitošću, obnovljivim izvorima energije, te upravljanjem prirodnim i kulturnom baštinom.

Ishod 6.

Do 2019. kvalitetnije artikulirane i koordinirane politike i programi zapošljavanja, obrazovanja i nauke omogućuju lakši pristup produktivnom zapošljavanju i stvaranju prihoda.

U posljednja dva desetljeća tržište rada u BiH doživjelo je duboku transformaciju, koja je nastala kao rezultat novog ustavnog ustrojstva i izazova vezanih za prelaz na tržišnu ekonomiju. Niske stope učešća u radnoj snazi i zaposlenosti, koje su daleko ispod stopa u EU-27, kao i visoka stopa nezaposlenosti i raširen neformalni sektor, glavne su karakteristike tržišta rada u BiH. Unatoč mjerama institucija tržišta rada, uvedenim kako bi se uticalo na nezaposlenost, stopa nezaposlenosti uporno ostaje visoka, te je 2013. godine dosegla 27,5 (26,5 posto za muškarce i 29,0 posto za žene).¹⁴ Nezaposlenost je uglavnom dugotrajna te kao takva dovodi do gubitka vještina i motivacije, tako da takve nezaposlene osobe u stvarnosti više i nisu na tržištu rada. I dalje je prisutan rodni jaz u učešću na tržištu rada, u zaposlenosti i plaćama među svim dobnim skupinama, unatoč tome što žene u prosjeku imaju bolja obrazovna postignuća od muškaraca. Stanje po pitanju zapošljavanja mladih takođe zabrinjava, jer je stopa zaposlenosti među mladima izuzetno niska. U 2013. godini stopa nezaposlenosti mladih dosegla je 59,1 posto¹⁵, te je među najvećim u regiji. Nedostatak pristojnih i produktivnih mogućnosti zapošljavanja, sporo otvaranje novih radnih mjesta u zvaničnoj privredi i konstantna neusklađenost kvalifikacija za rezultat imaju veći udio poslova koji se odvijaju u neformalnoj ekonomiji, s procjenom da oni čine oko 30 posto¹⁶ od ukupnog broja zaposlenih i 27 posto¹⁷ BDP-a u 2009. godini. Stalne prepreke integraciji u tržište rada prisutne su i među osobama s invaliditetom, povratnicima, interno raseljenim osobama i Romima.

¹⁴ Anketa o radnoj snazi 2013. Dostupno na <http://www.bhas.ba/saopstenja/2013/LFS%202013%20Preliminarni%20bos.pdf>

¹⁵ Ibid.

¹⁶ Rosas, G., Corbanese, V., O'Higgins, N., Roland, D., & Tanović, L. (2009. godina). *Employment Policy Review Bosnia and Herzegovina - Pregled politika zapošljavanja Bosna i Hercegovina*. Strazbur: Vijeće Evrope., str.10.

¹⁷ Tomaš, R. *Siva ekonomija u Bosni i Hercegovini*, Friedrich Ebert Stiftung, 2009. godina

Iako su vlasti u BiH uložile napore da se ovi trendovi preokrenu izradom i provedbom strategije zapošljavanja i raznih mjera na tržištu rada, zapošljavanje kao i mogućnosti zarade za dugoročno nezaposlene, mlade, zaposlene u sivoj ekonomiji, domaćinstva bez prihoda i ugrožene grupe koje se suočavaju s preprekama u zapošljavanju tek treba znatnije poboljšati. Osim toga, osobe koje završavaju školovanje treba da posjeduju one vještine i iskustva koji su potrebni poslodavcima. Dodatne napore takođe treba uložiti u jačanje kapaciteta za naučnoistraživački rad kao jedan od ključnih elemenata koji doprinose promicanju ukupnog održivog ekonomskog razvoja i stvaranju mogućnosti za zapošljavanje.

UN će, kroz UNDAF, podržati niz mjera na tržištu rada kako bi se za osobe koje traže posao unaprijedio pristup mogućnostima zapošljavanja i osiguralo da politike obrazovanja i stručnog obrazovanja odražavaju potrebe tržišta rada. Primjeri značajnijih učinaka kakvi se očekuju iz programske saradnje UN-a, a koji doprinose realizaciji ovog ishoda UNDAF-a, mogu uključivati: razvijanje mehanizama koji bi olakšali prelaz iz neformalnog u formalni status kroz jačanje institucionalnih kapaciteta i predanost nadležnih vlasti u BiH i socijalnih partnera za izradu i provedbu politika koje će poboljšati kvalitet i produktivnost radnih mjesta, a koji će uključivati i osnivanje i djelovanje novih tripartitnih tijela i jačanje kapaciteta postojećih, kao što su ekonomska i socijalna vijeća i njihova tijela; razvoj okvira koji će osigurati sveobuhvatan i koherentan pristup poticajima zapošljavanja i poduzetništva mladih, a koji će uključivati identifikaciju ključnih problema za prioritizaciju politika i planiranje političkih opcija u vezi s rješavanjem izazova u domenu zapošljavanja mladih, kao i odgovornost vodećih institucija, uspostavu koordiniranog sistema za rješavanje problema onih vještina koje ne odgovaraju potrebama tržišta rada kroz prikupljanje i analizu podataka i uspostavljanje mehanizama praćenja i evaluacije; poboljšanje nastavnih planova i programa u formalnom i neformalnom obrazovanju, kako bi učenici i studenti mogli ojačati svoje kompetencije, uključujući i poduzetničke vještine vezane za sadašnje i buduće mogućnosti na tržištu rada; jačanje veze između obrazovanja i tržišta rada; razvoj novih mehanizama za sistemsku interakciju između škola i privatnog sektora kako bi se vještine i znanja bolje uskladili s potrebama tržišta rada; stvaranje mogućnosti zapošljavanja i zarade – posebno za ugrožene grupe; podršku razvoju i unapređenju volontiranja, kao i radu s organizacijama mladih koje se bave omladinskim radom i neformalnim obrazovanjem, kao i jačanje implementacije Strategije razvoja nauke u BiH putem uspostave statističkog sistema za nauku, tehnologiju i inovacije.

Oblast u fokusu 3. Socijalno uključivanje, obrazovanje, socijalna zaštita, dječja zaštita i zdravstvo

Ishod 7.

Do 2019. sva djeca i mladi, uključujući i djecu s invaliditetom i romsku djecu, imaju koristi od obrazovanja koje je prilagođeno njihovim potrebama i sposobnostima.

Iako je BiH ostvarila gotovo univerzalnu stopu upisa u osnovnu školu, stopa upisa među romskom djecom je i dalje vrlo niska – 69%. Kod djece bez roditeljskog staranja i djece povratnika vidljive su niske stope završetka osnovnog obrazovanja od 10, odnosno 7%. Jedno od desetoro djece s posebnim potrebama nikada ne krene u školu – a od onih koja krenu samo jedno od njih četvoro završe osnovnoškolsko obrazovanje. Ove nejednakosti pojačavaju se na srednjoškolskom nivou, sa stopom upisa od 92% , dok ta stopa među Romima iznosi 23%, a stopa završetka tek 3%. Uz stope pismenosti od 69%, u usporedbi s 90% u korist muškaraca, vidljivo je da je situacija posebno loša kod romskih djevojčica i žena.

Zakoni iz oblasti obrazovanja i strategije reforme promoviraju jednak pristup obrazovanju i standarde kvaliteta. U praksi, učenici i učitelji doživljavaju etničku i vjersku segregaciju, netoleranciju i podjele. Vrlo složena administrativna i struktura odlučivanja u BiH predstavlja izazov za usklađivanje zakonodavstva obrazovanja i standarda u cijeloj zemlji, što negativno utiče na kvalitet. Efikasnu implementaciju postojećih akcionih planova i propisa dodatno ograničava nedostatak pouzdanih zvaničnih statističkih podataka o broju isključene djece u BiH. Obrazovanje može poslužiti kao odskočna daska za dijalog i pomirenje u

BiH. Dugoročna stabilnost i prosperitet zemlje zavisiće od otvorenosti mladih ljudi i sposobnosti da prevladaju razlike i pronađu zajednički jezik.

Primjeri značajnijih učinaka kakvi se očekuju iz programske saradnje UN-a, a koji doprinose realizaciji ovog ishoda UNDAF-a, mogu uključivati: intervencije za promjenu odnosa i praksi roditelja i odgajatelja prema djeci s poteškoćama u razvoju i romskoj djeci; jačanje sistema za kontinuirano usavršavanje nastavnika i asistenata u nastavi za rad s ugroženim skupinama djece; pokretanje novih programa u školi koji promiču vrijednost različitosti i stvaranje političke i društvene potpore ukidanju segregacije, nediskriminaciji i inkluzivnom obrazovanju; te unapređenje kapaciteta lokalnih vlasti u pružanju podrške, referalnih mehanizama i sistema upravljanja slučajevima ugrožene djece i djece izvan školskog sistema.

Ishod 8.

Do 2019. povećan je upis u predškolske ustanove sve djece, uključujući romsku djecu i djecu s poteškoćama u razvoju.

Od 2006. do 2012. godine stopa pohađanja programa obrazovanja u ranom djetinjstvu (ECE) povećana je sa 6 na 13%. Tek oko 2% djece iz najsiromašnije petine (kvintila) stanovništva i romske djece pohađaju predškolske ustanove. Usvojen je Okvirni zakon o predškolskom odgoju i obrazovanju, s odredbama o obaveznom predškolskom obrazovanju jednu godinu prije osnovne škole. Postoje, pak, značajne prepreke za njegovu punu provedbu:

- » nedostatak ECE usluga, planiranja i spremnosti na lokalnom nivou, te nedovoljna sredstva u proračunu, posebno među općinama s manje sredstava;
- » ograničena svijest o važnosti ECE kod donosilaca odluka i roditelja;
- » postojeće ECE usluge, koje ne zadovoljavaju potrebe djece s poteškoćama u razvoju, romske djeca i drugih ugroženih skupina, i
- » veliki broj raštrkanih naselja i nedostatak sredstava za prevoz nastavnika u udaljena područja.

Spremnost za učenje ključni je element uspjeha u školi i pozitivno utiče na buduće mogućnosti zapošljavanja. UN će nastaviti s podrškom zajedničkim programima predškolskog odgoja i obrazovanja entitetskih, kantonalnih/županijskih i općinskih vlasti, uključujući i Brčko Distrikt, koji se sufinansiraju, s naglaskom na uklanjanje prepreka koje ugroženoj djeci onemogućuju da pođu u školu na vrijeme i da budu spremni za učenje.

Primjeri značajnijih efekata koji se očekuju iz programske saradnje UN-a, a koji doprinose realizaciji ovog ishoda UNDAF-a, mogu uključivati: uspostavljanje novih standarda i načela vezanih za ECE; podizanje svijesti kod roditelja i nastavnika; jačanje sistema za kontinuirano stručno usavršavanje odgajatelja i jačanje međusektorskih mehanizama koji osiguravaju bolju identifikaciju i pristup ECE uslugama za romsku i djecu s poteškoćama u razvoju.

Ishod 9.

Do 2019. unaprijeđeni su relevantno zakonodavstvo, politike, budžetska izdvajanja i inkluzivni sistemi socijalne zaštite za proaktivnu zaštitu ugroženih.

U BiH je 58% stanovništva na rubu siromaštva ili socijalne isključenosti. Tri pokazatelja koji čine koncept EU „u riziku od siromaštva i socijalne isključenosti“ (AROE)¹⁸ su: rizik od siromaštva, teški teška materijalna deprivacija i izuzetno niska zaposlenost. Ovu su procenti viši nego u ostalim zemljama u regiji (AROE u Hrvatskoj iznosi 33%). Među najugroženijim stanovnicima su Romi, zajedno sa osobama s

¹⁸ Analiza nedostataka u oblasti socijalne zaštite i inkluzije – Gap Analysis on Social Protection and Inclusion/Strategija EU 2020, UNICEF BiH, 2013. godina

invaliditetom, raseljenim osobama, porodicama sa dvoje ili više djece, starijim osobama, nezaposlenim, te mladim ljudima s niskim stepenom obrazovanja i vještina. Tu je i diskriminacija odraslih i djece na osnovu etničkog porijekla, invaliditeta, kao i značajne geografske i spolne razlike. Problem pogoršavaju rascjepkan i neefikasan sistem socijalne zaštite, čiji zakoni, politike i programi nisu sačinjeni niti se provode tako da služe siromašnim i ugroženim skupinama društva u BiH, te izostanak sistematskog, na podacima zasnovanog pristupa identifikaciji potreba koje nisu zadovoljene.

Programi socijalne pomoći, u kojima dominiraju naknade koje se ne zasnivaju na doprinosima, godišnje odnose gotovo 4% BDP-a. Najsiromašnijih 20% stanovništva prima tek 37% od ukupnih izdvajanja za socijalnu pomoć. Ovakvi pokazatelji svrstavaju BiH u najsiromašnije u regiji ECA (Evropa i Centralna Azija), sa učinkom boljim jedino od učinka programa socijalne pomoći u Rusiji i Bjelorusiji. Ovi faktori bh. sistem smještaju među najskuplje i najmanje efikasne u odnosu na EU i druge zemlje Zapadnog Balkana.¹⁹ U složenom sistemu upravljanja u BiH, odgovornost za sisteme socijalne zaštite često se preklapa i nalazi na različitim nivoima. To dovodi do značajnih razlika i nejednakosti u pružanju naknada i usluga na osnovu toga gdje osoba živi, što stvara vrlo snažan osjećaj nepravde i frustracije.

Posebnu pažnju potrebno je posvetiti djeci koja odrastaju u siromaštvu i pripadaju ugroženim skupinama. Kad se procjenjuje siromaštvo djece prema njihovoj deprivaciji vezanoj za stanovanje, pogodnosti i zdravstvene i obrazovne usluge, vidi se da je više od polovice djece koja žive u BiH izloženo višestrukim dimenzijama siromaštva. U slučaju romske djece, njih gotovo 80% živi u siromaštvu. Romi su neproporcionalno zastupljeni među interno raseljenim i osobama bez državljanstva i predstavljaju jednu od najsiromašnijih i najugroženijih skupina u BiH.

Potrebni su kontinuirani naponi na jačanju sistema socijalne zaštite u BiH kako bi se poboljšala procjena potreba, utvrdili prioriteta, precizno usmjerila zaštita i proširio kapacitet obuhvata. To će zemlji omogućiti da obuhvati najsiromašnije i najugroženije i poboljša njihov pristup socijalnoj pomoć, a osiguraće da raspodjela potrošnje bude pravednija i fiskalno održiva. Programaska saradnja UN-a će se, kako bi doprinijela ovom ishodu UNDAF-a, između ostalog fokusirati na: programe koji će osigurati pristup uslugama; socijalnu potporu i usluge; te zakone i političke reforme. Posebnu pažnja treba posvetiti trenutnim nastojanja vlasti u BiH da pokrenu inovativan pristup kojim bi se uskladile različite politike socijalne zaštite i uključivanja te pokrenuo interni sistem koordinacije politika sličan onom koji se koristi u drugim sistemima upravljanja na više nivoa, kao što su oni u EU. Ovaj sistem koordinacije politika podrazumijeva relevantne vlasti u BiH, koje su se složile oko zajedničkih ciljeva u skladu sa Strategijom EU 2020 i ciljeva i prioriteta definiranih u okviru reforme sektora socijalne zaštite i inkluzije BiH na području socijalne zaštite, obrazovanja, zdravstva i zapošljavanja.

S obzirom na širinu mandata UN-ovih agencija, pristup socijalnoj uključenosti kakav je predviđen intervencijama UN-a nadilazi samo rješavanje problema kapaciteta i radnih modela za reformu pružanja usluga socijalne skrbi i njihovu integraciju u kontekstu socijalne zaštite. Predložene intervencije podržavaju ne samo osiguranje socijalne uključenosti i pitanja ravnopravnosti spolova u pružanju socijalne zaštite, već podupiru i analitičke i političke rasprave o osnovama za izradu javnih politika, implementaciju i praćenje u širim područjima gdje se žene i muškarci suočavaju sa isključenošću i rizikom od isključenosti, te podršku, mobilizaciju i povećanje kapaciteta aktera na svim nivoima da osiguraju socijalno inkluzivan uticaj u različitim sektorima, kao i da pokrenu javne rasprave o politikama i lokalne mjere kojim bi se usmjerile takve intervencije.

Primjeri najznačajnijih učinaka kakvi se očekuju iz programske saradnje UN-a, a koji doprinose realizaciji ovog ishoda UNDAF-a, mogu uključivati: jačanje strategije socijalne zaštite na entitetskom nivou, zasnovane na podacima o nejednakosti i isključenosti te akcionim planovima na lokalnom nivou; izgradnju novih kapaciteta socijalnih radnika s ciljem procjene potreba i pružanja usluga ugroženim skupinama;

¹⁹ Grupa Svjetske banke. Program partnerstva za Bosnu i Hercegovinu. Oktobar/listopad 2013.

jačanje mehanizama za praćenje i nadzor centara za socijalni rad; uvođenje novih alata za finansiranje zasnovano na rezultatima i upravljanje informacijama o slučajevima, te analizu za potrebe službi socijalne zaštite; podrška implementaciji akcionih planova za Rome u BiH, pružanje tehničke pomoći za izradu novog okvirnog zakona o osobama s invaliditetom i starim osobama; te aktivnosti usmjerene na ukidanje stigme i diskriminacije i uključivanje osoba oboljelih od HIV/AIDS-a u sisteme socijalne zaštite.²⁰

Ishod 10.

Do 2019. unaprijeđeni su sistemi dječije zaštite za prevenciju i odgovor na slučajeve nasilja, zlostavljanja, iskorištavanja i zanemarivanja djece, uključujući i institucionalno zbrinjavanje.

Nasilno kažnjavanje djece se vrlo često diljem BiH smatra prihvatljivim metodom odgoja. Nasilje nad djecom i zlostavljanje djece prisutni su, a u velikom broju slučajeva ostanu neprijavljeni iz kulturoloških i socijalnih razloga. Mnogi roditelji, kao i javnost općenito, smatraju da su disciplinske mjere i batine neophodne da bi njihova djeca bila dobro odgojena.

Podaci pokazuju da je više od polovice djece (55,2% i 57% za Rome) u dobi od 2 do 14 godina bilo podvrgnuto metodi nasilnog discipliniranja od strane roditelja ili drugog odraslog člana domaćinstva. Centri za socijalni rad u BiH su 2012. godine evidentirali 2.774 (1.395 muška / 1.379 ženska) maloljetna korisnika socijalne zaštite koji su djeca roditelja koji ih zanemaruju ili zlostavljaju. Više od trećine (35%) ih je starije od 15 godina.²¹ Zabrinjavajuće je to da manje roditelja koristi nenasilne metode discipliniranja (34,2%) u odnosu na one koji koriste isključivo nasilne metode (55,2%); 42% djece bilo je podvrgnuto psihičkoj agresiji, a nevjerojatnih 40% ih je bilo fizički kažnjavano, dok je njih 5% doživjelo tešku tjelesnu kaznu.

Iako je, u odnosu na zbrinjavanje u ustanovama, smještanje u porodice bolja i jeftinija opcija za djecu bez roditeljskog staranja, broj djece u skrbi porodičnog tipa je u padu. Broj djece u ustanovama (izražen u hiljadama) porastao je s 1,8 u 2000. godini na 2,3 u 2010. godini, dok se broj djece na brizi udomitelja ili staratelja (izraženo u hiljadama) smanjio s 2,5 u 2000. godini na 1,3 u 2010. godini. Ovaj trend je posebno alarmantan kada je riječ o djeci ispod tri godine, kod kojih institucionalizacija ne opada.²² Drugi problem je u tome što dvoje od svako troje djece koje se nalaze u institucijama (67 %) ima poteškoće u razvoju (invaliditet).²³ Glavne prepreke su nedovoljna sredstva iz budžeta za jačanje porodica i razvoj alternative ustanovama, kao i nizak nivo svijesti među donosiocima odluka o alternativni institucionalnom zbrinjavanju. Osim toga, prisutna je i opća stigmatizacija djece s teškoćama u razvoju – donekle potaknuta od strane pružalaca usluga s obzirom na tradicionalni pristup koji podstiče roditelje da djecu s teškoćama u razvoju daju na staranje u institucije.

UN će nastaviti s podrškom razvoju zakonodavstva, politika i programa usmjerenih na sprečavanje nasilja i reakciji na nasilje, zanemarivanje i zlostavljanje djece, te će osiguravati adekvatne usluge kako bi se spriječilo odvajanje djece od porodica i osiguralo da, onda kada je odvajanje neizbježno, budu osigurane alternative institucionalnom staranju.

Primjeri najznačajnijih učinaka kakvi se očekuju iz programske saradnje UN-a, a koji doprinose realizaciji ovog ishoda UNDAF-a, mogu uključivati: razvijanje novih vještina za pružaoce usluga u cilju identifikacije, sprečavanja i reakcije na slučajeve nasilja nad djecom, zanemarivanja, zlostavljanja i iskorištavanja; jačanje obuhvata, usluga i programa kako bi se spriječilo odvajanje; jačanje inicijativa za prevenciju nasilja u porodicama, školama i ustanovama; i usklađivanje zakona za zaštitu djece u skladu sa s ratificiranim sporazumima o ljudskim pravima.

²⁰ Konkretno, usluge zaštite za skupine s najvećim rizikom, uključujući i one u zatvorima.

²¹ http://bhas.ba/tematskibilteni/BHAS_Socijalna_skrb_bh.pdf. Korisnikom socijalne zaštite smatra se svaka osoba koja je u toku izvještajne godine jednom ili više puta koristila određene oblike i mjere socijalne zaštite i usluge socijalnog rada.

²² Agencija za statistiku BiH.

²³ *Ibid.*

Ishod 11.

Do 2019. unaprijeđene su ciljne zdravstvene usluge i planski dokumenti u oblasti javnog zdravstva, uključujući upravljanje glavnim zdravstvenim rizicima i promociju odgovornog ponašanja za očuvanje zdravlja.

BiH se, prema svim prikupljenim zdravstvenim indikatorima, može porediti s drugim zemljama Jugoistočne Evrope, kao i sa članicama EU. I, dok je zdravlje djece značajno unaprijeđeno, sa stopom smrtnosti djece²⁴ od 7 na 1.000²⁵ živorođenih, stopa smrtnosti među romskom djecom je 27%²⁶ ili skoro četiri puta veća. Smrtnost majki je u posljednjih 20 godina prepolovljena – na 8 slučajeva na 100.000 živorođene djece. U većini slučajeva kvalitet zaštite trpi zbog nedovoljnog pridržavanja postojećih medicinskih smjernica, protokola i prakse, kao i zbog poteškoća u potpunom usklađivanju s međunarodnim standardima. Prehrana predstavlja ključni javnozdravstveni izazov: usporen rast gotovo 3 puta je prisutniji kod romske djece, a gotovo jedno od petoro djece u općoj populaciji ima prekomjernu tjelesnu težinu.²⁷ Nezarazne bolesti su vodeći uzrok obolijevanja i smrtnosti u BiH. Do polovice smrtnih slučajeva u općoj populaciji dolazi zbog kardiovaskularnih bolesti.²⁸ Starenje stanovništva i prehrana, pušenje, konzumacija alkohola i rak najviše doprinose opterećenju bolestima.²⁹

Pristup žena osnovnim uslugama reproduktivnog zdravlja jamče sve vlasti u BiH. Međutim, implementacija politike iz 2012. godine o seksualnom i reproduktivnom zdravlju tek je djelimična, a u velikoj mjeri nedostaju mehanizmi nadzora i praćenja, kao i budžet. Ukupne nezadovoljene potrebe koje se odnose na planiranje porodice iznose 9% kod žena u dobi od 15 do 49 godina i 24% kod žena u dobi od 20 do 24 godine, a žene se često odlučuju da plate za ono što percipiraju kao kvalitetniju uslugu. Namjerni prekid trudnoće je i dalje glavna metoda kontrole fertiliteta, te je neophodno posebnu pažnju usmjeriti na kvalitet savjetovanja prije i nakon abortusa. Ugrožene populacije, pogotovo Romi, nalaze se u posebno nesigurnoj situaciji u pogledu zdravlja. Znanje o reproduktivnom zdravlju među adolescentima je loše – kao rezultat nedostatka obrazovanja iz životnih vještina u školi i izvan škole. Tuberkuloza je u BiH češća nego u susjednim zemljama, a samo dvoje od troje djece imaju tu prednost da su potpuno cijepljena, dok je pokrivenost cijepljenjem među romskom djecom iznimno niska, procjena je oko 4%. Problemi vezani za mentalno zdravlje, osobito oni koji proizlaze iz psihičkih trauma vezanih za rat, i dalje predstavljaju važan javnozdravstveni problem. U slučajevima teškoća u razvoju djece, usluge za rano otkrivanje i intervenciju nisu svima lako dostupne, a samim tim se i ne koriste pravovremeno, te ovi problemi često ostaju neprimijećeni sve do kasnijih faza razvoja ili do upisa u osnovnu školu. Mnoge raseljene osobe, manjinski povratnici i Romi i dalje nemaju zdravstveno osiguranje niti pristup zdravstvu na prihvatljivom nivou usluga.³⁰

Zdravstveni sistemi se u svom funkcioniranju i po pitanju učinka suočavaju s brojnim izazovima: administrativna rascjepkanost i nedostatak saradnje s drugim sektorima dovode do neefikasnosti u pružanju usluga i nejednakosti u pristupu zdravstvenim uslugama. Informacioni sistemi ne pružaju kvalitetne informacije potrebne za odlučivanje u smislu javnih politika zasnovanih na podacima. Zdravstveni sistemi u BiH moraju se prilagoditi promijenjenoj demografskoj slici i rastućim obrascima bolesti, pogotovo hroničnih bolesti, izazovima mentalnog zdravlja i uvjetima vezanim za starenje. U rješavanju svih tih izazova zdravstvene vlasti će imati podršku u razvoju strateških odgovora i implementacije

²⁴ Djeca ispod 5 godina.

²⁵ Odjel za statistiku UNICEF-a: www.unicef.org/statistics

²⁶ Istraživanje višestrukih pokazatelja (MICS) za BiH 2012.

²⁷ *Ibid.*

²⁸ Noncommunicable Disease Country Profiles 2011. Geneva: WHO, 2011 – Profil država za nezarazne bolesti 2011. Ženeva: Svjetska zdravstvena organizacija, 2011.

²⁹ *Ibid.*

³⁰ Istraživanje višestrukih pokazatelja (MICS) za BiH 2012.

javnozdravstvenih mjera, poput onih koje preporučuje novi evropski okvir zdravstvene politike *Zdravlje 2020*. UN će kroz UNDAF doprinijeti ovoj preorijentaciji u zaštiti zdravlja, u promociji zdravlja i prevenciji bolesti, uz pružanje integriranih usluga povezanih sa sistemom socijalne zaštite. Dvije su glavne grupe rezultata koje treba ostvariti u saradnji sa UN-om.

» **Unaprijeđen zdravstveni sistem i pružanje zdravstvenih usluga:**

Primjeri najznačajnijih učinaka kakvi se očekuju iz programske saradnje UN-a, a koji doprinose realizaciji ovog ishoda UNDAF-a, mogu uključivati: poboljšanje usluga savjetovanja o planiranju porodice i dostupnost sredstava namijenjenih reproduktivnom zdravlju, te jačanje smjernica, protokola i standarda za usluge koje se odnose na zdravlje majki; razvoj novih usluga kako bi se pravovremeno identificirala djeca s kašnjenjima u razvoju i poteškoćama, s naglaskom na djecu iz ugroženih grupa; poboljšanje kvaliteta usluga za prevenciju i upravljanje u oblasti kardiovaskularnih bolesti i raka i poboljšan pristup efikasnim uslugama liječenja i lijekovima za TB, te daljnja podrška prevenciji i zaštiti u vezi sa HIV i AIDS-om, s naglaskom na populaciju u najvećem riziku.

» **Nove usluge, vještine i sposobnost za traženje zdravstvene pomoći:**

Primjeri najznačajnijih učinaka kakvi se očekuju iz programske saradnje UN-a, a koji doprinose realizaciji ovog ishoda UNDAF-a, mogu uključivati: razvijanje novih planskih javnozdravstvenih dokumenata; uspostavljanje mehanizama i inicijativa za veću saradnju između instituta/zavoda za javno zdravstvo i domova zdravlja u promicanju svijesti o odgovornom roditeljstvu, važnosti imunizacije, sigurnom seksualnom ponašanju, planiranju porodice, sprečavanju zloupotrebe droga, te o zdravoj prehrani i zdravim načinima života.

Oblast u fokusu 4. Osnaživanje žena

Ishod 12.

Do 2019. više žena učestvuje u procesima odlučivanja u okviru političke i ekonomske sfere.

Prema četvrtom i petom periodičnom izvještaju po CEDAW (2011), žene iz BiH se suočavaju sa izrazito nesigurnom realnošću s obzirom na to da nisu dovoljno uključene u političke procese i procese donošenja odluka, da im je pristup zapošljavanju neproporcionalno ograničen i da su mnoge od njih izložene rodno zasnovanom nasilju. Postotak žena u zakonodavnim i izvršnim tijelima na svim nivoima je nezadovoljavajući: 2011. godine žene su zauzimale 19% zastupničkih mjesta u Parlamentarnoj skupštini BiH: 21% u Predstavničkom domu i 13% u Domu naroda. Na lokalnom nivou žene zauzimaju svega 3% mjesta općinskih načelnika ili gradonačelnika. Sve je u službi marginalizacije žena; od zapošljavanja, nejednakih mogućnosti i tretmana, rodnog jaza po pitanju plaća, neadekvatnih socijalnih usluga za pomoć ženama u usklađivanju posla i porodičnih obaveza. Godine 2011. žene u dobnoj skupini od 16 do 64 godine iznosile su tek 33% aktivne radne snage u BiH – što je predstavljalo najniži nivo zastupljenosti u Jugoistočnoj Evropi. Ključne prepreke su društvene norme koje omogućuju diskriminaciju i nedostatak općeg znanja o povezanosti ravnopravnosti spolova i socio-ekonomskog razvoja. Do praznine i nedosljednosti u politici i zakonodavstvu vodi i nedostatak podataka, a to može dovesti do pogrešnog usmjerenja raspoloživih finansijskih sredstava.

Vlasti u BiH prepoznaju važnost propagiranja ravnopravnosti spolova i osnaživanja žena, pa su ciljevi za ekonomsko osnaživanje žena kvalitetno integrirani u različite politike, posebno u *Gender akcioni plan BiH 2009.-2013. i 2013.-2017.*, kao i u finansijski mehanizam za implementaciju *Gender akcionog plana BiH (FIGAP)*. Strategija zapošljavanja BiH 2010-2014. i strategije za zapošljavanje FBiH i RS takođe su usmjerene na angažman žena pomoću mjera na tržišta rada. S obzirom na napredak na zakonodavnom, političkom i institucionalnim nivou, naširoko je prepoznato da su postojanje i širenje rodnog jaza u socio-ekonomskim pokazateljima uzrokovani neefikasnom implementacijom tih politika. Postojeće politike

zapošljavanja i osnaživanja žena ne odnose se u dovoljnoj mjeri na žene s nedovoljnim obrazovanjem, na one koje žive u udaljenim/ruralnim područjima i one koje nose teret brige za djecu i porodicu.

Predloženi ishod reagira na postojeće izazove s kojima se suočavaju žene, osobito one u nepovoljnom položaju. Konkretno, problemi uključuju: visok stepen nezaposlenosti i nedovoljnu zaposlenost žena, zajedno sa snagama koje djeluju u pravcu retradicionalizacije i stvaraju socijalne barijere ekonomskim prilikama, samostalnosti i javnoj prisutnosti žena. Programski odgovor ima za cilj da se unaprijedi efikasnost postojećih politika kroz koherentnost programa koji se odnose na ravnopravnost spolova i podsticanje zapošljavanja, te da se sistematski prati napredak kako bi se osiguralo da se ekonomska nezavisnost žena i samostalnost odvijaju u harmoniji rodni odnosa i razvoja u njihovom okruženju. To takođe odgovora potrebi da se postignu široko zasnovana svjesnost i priznavanje doprinosa žena ekonomiji – kroz zagovaranje, tj. advokatanje i institucionalna partnerstva. Zagovaranje zasnovano na dokazima koristiće se kao ključna strategija programa baziranog na akciono istraživanje u oblasti rada i zapošljavanja.³¹ Mjere zagovaranja će biti od ključnog značaja i neće samo ukazivati na doprinos žena nego i na napredak postignut u ovom programu u pogledu olakšavanja promjene načina na koji se gleda na ulogu žena i njihov doprinos u društvu. UN će takođe pružiti podršku organizacijama civilnog društva u praćenju implementacije zakona, strategija i akcionih planova, s posebnim fokusom na preuzete obaveze koje se odnose na žene i rodnu ravnopravnost u zapošljavanju, te mjere na tržištu rada.

Predloženim područjem ishoda integriraju se ljudska prava, ravnopravnost spolova i pristup zapošljavanju na svim nivoima u BiH. Primjeri najznačajnijih učinaka koji se očekuju iz programske saradnje UN-a, a koji doprinose realizaciji ovog ishoda UNDAF-a, mogu uključivati: razvoj novih znanja i alata za vlasti u BiH kako bi formulirale i implementirale rodno odgovorne politike i budžete; jačanje sistema za prikupljanje i distribuciju rodno razvrstanih podataka i statistika s ciljem donošenja rodno odgovornih politika i rodno odgovornog pružanja usluga; izgradnju novih kapaciteta među zagovornicima ravnopravnosti spolova i organizacijama civilnog društva u promociji učešća žena u političkom životu i žena kao lidera, te jačanje vještina i mogućnosti za žensko poduzetništvo u odabranim sektorima i geografskim područjima.

Ishod 13.

Do 2019. koordinirane višesektorske platforme doprinose sprečavanju i pravovremenoj reakciji na rodno zasnovano nasilje, te pružaju sveobuhvatnu skrb i podršku osobama koje su preživjele nasilje.

U Bosni i Hercegovini nasilje nad ženama je i dalje široko rasprostranjeno, a isprepletano je s rodnom diskriminacijom i predrasudama. Studija učestalosti i karakteristika nasilja nad ženama u BiH pokazuje da je gotovo polovica svih žena starijih od 15 godina doživjela nasilje (fizičko, psihičko, seksualno ili ekonomsko) barem jednom u životu, a jedna od deset je takvom nasilju bila izložena u posljednjih godinu dana. Percepcija nasilja u porodici počinje se mijenjati. Ovo je nasilje prepoznato kao ozbiljan društveni i ekonomski problem i kao pitanje koje traži zakonodavne mjere i snažniju provedbu zakona. Mnoge žene koje su bile žrtve silovanja i zlostavljanja tokom rata ni do danas nisu dobile nikakav oblik pomoći. Prisutni su i ostali oblici rodno zasnovanog nasilja, posebno seksualno nasilje i trgovina ljudima. Odgovori na ovaj problem oslabljeni su zbog krivičnih zakona i protokola na nivoima entiteta i Distrikta Brčko koji nisu usklađeni s krivičnim zakonom na nivou BiH, odnosno s ratificiranim međunarodnim instrumentima.

³¹ Primjeri takvog istraživanja obuhvataju: i) kvantitativno i kvalitativno istraživanje kvaliteta života s aspekta "rodnog barometra" kako bi se objelodanile vještine i kvalifikacije žena, njihove potrebe za uslugama i određenom vrstom zaposlenja kao i neplaćeni doprinosi žena ekonomiji – s ciljem informiranja intervencije i planiranja javnih politika; ii) rodno odgovorne analize budžeta, koje imaju za cilj analizu trenutnih budžetskih izdvajanja u odabranom sektoru iz perspektive rodne ravnopravnosti kako bi se preporučile promjene u izdvajanjima ili kriterijima za pristup odabranoj mjeri; iii) analize prikupljanja i korištenja rodno osjetljivih podataka koji se odnose na zapošljavanje i zarade, s ciljem da se unaprijedi učinak praćenja preuzetih obaveza koje se odnose na ravnopravnost spolova.

Međutim, važan napredak postiže se u borbi protiv ovog problema. Značajno je da nasilje u porodici polako postaje stvar zakona i javnog interesa, o čemu svjedoči i donošenje novih zakona i dogovor o *Strategiji BiH za implementaciju Istanbulske konvencije*, koja osigurava način da se odgovori na pravno obavezujuće zahtjeve iz *Istanbulske konvencije*³² (*Konvencija Vijeća Evrope o prevenciji i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici*) i osigurava sveobuhvatan politički okvir za sprečavanje rodno zasnovanog nasilja i zaštitu žrtava, uključujući i odredbe koje se odnose na korištenje ili prijetnju vatrenim oružjem u rodno zasnovanom nasilju.

Pa ipak, kapaciteti vlasti u BiH za borbu protiv nasilja u porodici kao i protiv svih oblika rodno zasnovanog nasilja i dalje su ograničeni. Socijalnim i zdravstvenim ustanovama, agencijama za provođenje zakona, te sudstvu istovremeno nedostaju sposobnost da se prepoznaju i kapaciteti da se procesuiraju slučajevi rodno zasnovanog nasilja i da se žrtvama osigura odgovarajuća zaštita.³³ Vidljivost ovog problema i dalje je niska, što je rezultat nedostatka odgovarajućih mehanizama za prikupljanje podataka.

Oporavak od ratne traume predstavlja važan dio rada na rodno zasnovanom nasilju u društvenoj stvarnosti današnje BiH. Žene koje su preživjele seksualno nasilje tokom rata stoga se promatraju kao posebno ugrožena grupa žrtava oružanog nasilja. U tom kontekstu je unapređenje mreže podrške za žene žrtve oružanog sukoba predstavljeno kao prioritetni cilj *Akcionog plana za implementaciju UNSCR 1325 o ženama, miru i sigurnosti u BiH*. Akcioni plan predviđa konkretne programe za pomoć ženama žrtvama ratnog nasilja, te osiguravanje njihovog ekonomskog i drugih vrsta osnaživanja.

Primjeri najznačajnijih učinaka kakvi se očekuju iz programske saradnje UN-a, a koji doprinose realizaciji ovog ishoda UNDAF-a, mogu uključivati: razvijanje novih znanja, vještina i alata kod institucija vlasti u vezi sa prevencijom i reakcijom na nasilje, što podrazumijeva efikasne preporuke i savjetodavne usluge na općinskoj razini; podržavanje koordiniranih napora vlasti u BiH i organizaciju civilnog društva vezanu za praćenje kvaliteta i efikasnosti zagovaranja i pružanje usluga u slučajevima diskriminacije i rodno zasnovanog nasilja; inicijative podizanja svijesti javnosti na stvaranju "nulte tolerancije" prema diskriminaciji i rodno zasnovanom nasilju, te kontinuiranu podršku civilnom društvu u nastojanju na većoj pokrivenosti žena žrtava nasilja psihosocijalnom i pravnom podrškom.

3. Inicijative izvan UNDAF-a

Program Ujedinjenih nacija za naseljavanje (UN Habitat) trenutno nema donatora koji bi se obavezao na finansiranje programa u BiH. Međutim, UN Habitat spreman je pomoći svojim iskustvom gdje je to potrebno, na način kako to zahtijeva UNCT u svojim sadašnjim programima. UN Habitat će takođe olakšati pripreme BiH za treću konferenciju Ujedinjenih nacija o stambenom zbrinjavanju i održivom urbanom razvoju (Habitat III), koja bi se trebala održati 2016. godine. U procesu pripreme analiziraće se, raspravljati i zajednički utvrditi prioritetni pravci dugoročnog razvoja održive urbanizacije u BiH. UN Habitat će se ovim prioritetima rukovoditi u daljoj saradnji s partnerima iz BiH.

UNDAF će dokumentirati sve oblasti programske podrške koje su izvan njegove nadležnosti, kao sredstvo daljnjeg prepoznavanja, koordinacije i pružanja informacija o inicijativama koje bi mogle uticati na napredak i uspješan ishod UNDAF-a.

³² Istanbulska konvencija je prvi pravno obvezujući evropski instrument koji postavlja standarde za zakonodavstvo i politike usmjerene na sprečavanje i borbu protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici. Ova konvencija sadrži i posebne odredbe koje se odnose na to da se posjedovanja vatrenog oružja ugradi u procjenu rizika u slučajevima rodno zasnovanog nasilja i o setu usluga dostupnom svim žrtvama/osobama koje su preživjele rodno zasnovano nasilje. BiH je Konvenciju ratificirala u julu 2013.godine.

³³ Praćenje suđenja za slučajeve rodno zasnovanog nasilja (koje je podržavano kroz projekte UNDP/UNFPA i UN Woman) otkrilo je da se postupci odugovlače, da nema zaštite svjedoka, da je kaznena politika blaga i da ne postoji naknada za žrtve (Centar za pravnu pomoć ženama Zenica, 2011 i Udružene Žene Banja Luka i Lara Bijeljina, 2011).

4. Odgovornost za UNDAF i upravljanje UNDAF-om

U kontekstu nastojanja UNCT-a i BiH da usvoje modalitet zajedničkog djelovanja UN-a (DaO), uključujući i Zajednički program UN-a, te u skladu sa predviđenim smjernicama za implementaciju standardnih operativnih procedura ovog modaliteta, na čijoj izradi trenutno radi Razvojna grupa UN-a (UNDG), uspostaviće se opći mehanizam kojim se osigurava odgovornost za UNDAF i upravljanje UNDAF-om. Ključne će elemente mehanizma odgovornosti i upravljanja predstavljati formiranje Zajedničkog upravnog odbora (JSC), uspostava radnih grupa i izrada dvogodišnjih planova rada za svaku od oblasti u fokusu UNDAF-a.

UN program će implementirati partneri u BiH³⁴ u skladu sa postojećim odredbama Ustava BiH i nadležnostima koje pripisuju vlasti u BiH na državnom, entitetskom,³⁵ kantonalnom/županijskom i opštinskom nivou, uključujući i Brčko Distrikt, a pod općom koordinacijom **Zajedničkog upravnog odbora** (JSC). Kako bi se osigurala harmonizacija rezultata UNDAF-a na cjelokupnom teritoriju BiH, implementacija UNDAF-a će se vršiti kroz jedan koordinacijski pristup i uključivanje vlasti u BiH na svim nivoima. Odbor će osigurati strateška usmjerenja i nadzor. Članstvo u JSC-u je inkluzivno, prilagođeno kontekstu BiH, a JSC-om će kopredsjedavati rezidentni koordinator UN-a (RC) i predstavnik kojeg imenuju vlasti u BiH. Konkretno funkcije, odgovornosti i članstvo JSC-a će se definirati u saradnji s vlastima u BiH, pri čemu će se u obzir uzeti UNDG-ove smjernice za implementaciju modaliteta zajedničkog djelovanja UN-a.

UNDAF će biti operacionaliziran kroz **dvogodišnje radne planove**³⁶ za svaku oblast u fokusu UNDAF-a, a pripremiće ih odgovarajuće **međugencijske radne grupe**, u konsultaciji s nadležnim implementacijskim partnerima na svim nivoima. Ovi planovi će opisivati konkretne učinke koje treba postići, indikatore, planirane aktivnosti, budžete i implementacijske partnere. Međugencijske radne grupe predstavljaju ključne mehanizme podrške implementaciji UNDAF-a. Ove grupe su zadužene za izradu dvogodišnjih planova rada, česte konsultacije sa implementacijskim partnerima, praćenje i izvještavanje o napretku u odnosu na planirane aktivnosti i rezultate, te za identifikaciju stečenih iskustava, primjera dobre prakse i potrebnih prilagođavanja općim rezultatima, strategijama i izdvajanju resursa. Za svaku oblast u fokusu biće uspostavljena po jedna radna grupa.

Svakom od radnih grupa predsjedava šef agencije, kojeg imenuje UNCT, a koji se smatra nadležnim i odgovornim za zajedničko programiranje u oblastima na koje se ono odnosi, te za praćenje i izvještavanje

³⁴ Implementacija od strane partnera u BiH odnosi se na model implementacije čiji je krajnji cilj omogućiti vlastima u BiH da izgrade vlastite razvojne kapacitete, te da kontroliraju i upravljaju svim oblicima vanjske pomoći. Zasniva se na iskazivanju interesa i spremnosti vlasti u BiH da preuzmu odgovornost za upravljanje i rukovođenje programskim i projektnim aktivnostima kao i na postojećim kapacitetima vlasti u BiH. Tamo gdje takvi kapaciteti nisu adekvatni, vlasti u BiH će, uz podršku organizacija UN-a i razvojnih partnera, poduzimati mjere na jačanju ovih kapaciteta. Očekuje se da BiH kroz ovaj modalitet izgradi svoje kapacitete za oslanjanje na vlastite snage i održivost, poveća odgovornost za 'vlasništvo' nad međunarodnom pomoći namijenjenom razvoju i ojača uticaj i značaj u odnosu na razvojne prioritete i potrebe zemlje. Za detalje o konkretnom UNDP-ovom modalitetu implementacije programa, pogledati Prilog E.

³⁵ Prema Ustavu BiH, koji je integralni dio Opšteg okvirnog sporazuma za mir u BiH (Aneks 4), BiH se sastoji od dva entiteta: FBiH i RS. Nadležnosti BiH propisane su Članom III Ustava BiH: vanjska politika; vanjskotrgovinska politika; carinska politika; monetarna politika kao što je predviđeno članom VII; finansiranje institucija i međunarodnih obaveza BiH; politika i regulativa za useljenje, izbjeglice i azil; sprovođenje međunarodnih i međuentitetskih krivičnihopravnih propisa, uključujući i odnose sa Interpolom; uspostavljanje i funkcionisanje zajedničkih i međunarodnih komunikacijskih sredstava; regulacija saobraćaja između entiteta; kontrola vazdušnog saobraćaja.

Prema Ustavu FBiH, FBiH je jedan od dva entiteta države BiH i ima svu vlast, nadležnosti i odgovornosti koje Ustavom BiH nisu date u isključivu nadležnost institucija BiH. FBiH sastoji se od federalnih jedinica (kantona/županija).

Prema Ustavu RS, RS je jedinstven i nedjeljiv ustavnopravni entitet, koji samostalno obavlja svoje ustavnopravne, zakonodavne, izvršne i sudske funkcije. RS pripadaju sve državne funkcije i nadležnosti osim onih koje su Ustavom BiH izričito prenesene na njene institucije.

³⁶ Individualni planovi rada agencija mogu se izraditi na direktni zahtjev vlasti u BiH i/ili kako je to propisano posebnim pravilima i procedurama agencija.

o napretku u realizaciji rezultata definiranih UNDAF-om. Predsjedavajućem je dodijeljen zadatak da obavlja leadersku i funkciju koordinacije u ime UNCT-a. Ured rezidentnog koordinatora učestvuje na sastancima radnih grupa i podržava učešće i angažman nerezidentnih i agencija sa regionalnim sjedištima. Podršku u smislu usluga sekretarijata radu radnih grupa osigurava UN-ova agencija čiji šef obavlja dužnost predsjedavajućeg. Radne grupe će same izraditi svoje poslovničke u skladu sa predviđenim standardima i smjernicama za zajedničko djelovanje UN-a, koje trenutno izrađuje UNDG.

Kako bi se osigurao djelotvoran proces planiranja i koordinacije, kao i pravovremeno pružanje planirane pomoći u razvoju, JSC-u će biti dostupni dvogodišnji planovi rada, koji će poslužiti za informiranu stratešku diskusiju o implementaciji UNDAF-a u okviru JSC-a. Postupak zvaničnog usvajanja i potpisivanja dvogodišnjih planova rada raspraviće se i dogovoriti s nadležnim institucijama u BiH prije pokretanja samog postupka realizacije UNDAF-a, kako bi se osigurao najpraktičniji i najefikasniji modalitet, koji je istovremeno u skladu sa propisima i procedurama UN-ovih agencija i koji je moguće prilagoditi domaćem kontekstu. UNCT u tu svrhu takode namjerava u obzir uzeti UNDG-ove smjernice za implementaciju zajedničkog djelovanja UN-a kada iste budu dostupne, a sve kako bi se osigurala puna usaglašenost sa standardima zajedničkog djelovanja UN-a.

Dvogodišnji planovi rada predstavljaju dogovor između UNCT-a i implementacijskih partnera o korištenju resursa. Resorna ministarstva svih nivoa, općine, nevladine organizacije i agencije koje su dio sistema UN-a, biće odgovorni za implementaciju planiranih aktivnosti. Time se osigurava jasna odgovornost i minimizira rizik od dupliranja i preklapanja u realizaciji rezultata definiranih UNDAF-om.

U razmjerama u kojima je to moguće i u okviru nastojanja na implementaciji reformi UN-a u BiH, UNCT i implementacijski partneri će UNDAF i dvogodišnje planove rada koristiti za implementaciju planiranih aktivnosti. To ne isključuje izradu konkretnih programskih/projektnih dokumenata UN-ovih agencija ni planova rada ukoliko ih zahtijevaju implementacijski partneri ili ako su njihovu izradu propisala upravna tijela UN-a.

Svi novčani transferi implementacijskim partnerima zasnivaju se na planovima rada koji su dogovorili implementacijski partneri i agencije iz sistema UN-a. UN-ove agencije mogu novčane transfere za aktivnosti, detaljno navedene u planovima rada, realizirati koristeći sljedeće modalitete:

1. Novac prebačen direktno implementacijskom partneru:
 - a. prije početka aktivnosti (direktan novčani transfer), ili
 - b. nakon okončanja aktivnosti (naknada);
2. Direktna plaćanja dobavljačima ili trećim stranama za obaveze koja su preuzeli implementacijski partneri na osnovu zahtjeva koje je potpisao zvaničnik određen od implementacijskog partnera;
3. Direktno plaćanje dobavljačima ili trećim stranama za obaveze koje su preuzele agencije UN-ovog sistema za potrebe podrške aktivnostima dogovorenim s implementacijskim partnerima.

Direktni novčani transferi zahtijevaju se i izvršavaju za periode implementacije programa ne duže od tri mjeseca. Naknada prethodno odobrenih rashoda zahtijeva se i realizira na tromjesečnoj osnovi ili nakon okončanja aktivnosti. Agencije iz UN-ovog sistema nisu obavezne nadoknaditi rashode koje su imali implementacijski partneri a koji nadilaze dopuštene iznose. Nakon okončanja svake aktivnosti, svaki bilans sredstava refundira se ili programira na osnovu uzajamnog sporazuma između implementacijskog partnera i agencija iz UN-ovog sistema.

Modaliteti novčanih transfera, veličina isplate te opseg i učestalost aktivnosti na osiguranju uvjerenjama mogu zavistiti od pregleda kapaciteta za javno finansijsko upravljanje u slučaju kada se radi o implementacijskom partneru iz vladinog sektora i o procjeni kapaciteta za finansijsko upravljanje implementacijskih partnera koji ne spadaju pod UN. Takvu procjenu može dati kvalificiran konsultant poput računovodstvene firme, a

kojeg odaberu agencije sistema UN-a, u čemu će učestvovati i implementacijski partner. Implementacijski partner može učestvovati i u odabiru konsultanta.

Modaliteti novčanih transfera, te opseg i učestalost aktivnosti na osiguranju uvjerenja mogu se revidirati tokom implementacije programa na osnovu nalaza iz praćenja (monitoringa) programa, praćenja rashoda i izvještavanja o istim, te na osnovu revizija.

Grupa za monitoring i evaluaciju (MEG)

MEG pruža tehničke savjete i podršku radnim grupama u svim aspektima upravljanja zasnovanog na rezultatima (RBM). MEG-om predsjedava šef UN-ove agencije ili viši programski službenik UN-ove agencije, kojeg imenuje UNCT. Članove ove grupe čini osoblje UN-a zaduženo za monitoring i evaluaciju, koje posjeduje odgovarajuća stručna znanja.

Odgovornosti MEG-a su:

- » pripremanje i ažuriranje smjernica, alata i obrazaca za rad radnih grupa;
- » podrška radnim grupama u formulaciji SMART rezultata, aktivnosti i indikatora u dvogodišnjim planovima rada;
- » pružanje tehničkih savjeta o metodama i alatima za mjerenje rezultata za koje podršku pruža UN, posebno o: (1) savjetovanju o javnim politikama i zagovaranju (advokatanju); (2) promjenama u vezi s ugroženim i grupama koje se nalaze u nepovoljnom položaju;
- » priprema i ažuriranje integriranog plana monitoringa i evaluacije UNDAF-a, s kalendarom glavnih studija, anketa, evaluacija i istraživanja koje podržava UN;
- » osiguravanje ulaznih podataka za potrebe godišnjeg izvještaja o rezultatima UN-a za BiH (koji koordinira RCO);
- » po potrebi, kvalitetna podrška za izradu projektnih zadataka za potrebe evaluacija, te za rad upravnih odbora za evaluaciju;
- » po zahtjevu, razvijanje kapaciteta vlasti u BiH odgovornih za monitoring i evaluaciju, uključujući i podršku jačanju statističkih sistema u BiH.

Operativni rukovodni tim (OMT)

Operativni rukovodni tim (OMT) pruža podršku i savjete UNCT-u u nastojanjima da se uskladi poslovanje i doprinese realizaciji rezultata UNDAF-a. Na osnovu Strategije operativnog poslovanja UNCT-a, OMT će nastojati da ostvari viši stepen kvaliteta, djelotvornosti i troškovne efikasnosti usluga podrške u domenu nabavki, ljudskih resursa, ICT-a, finansija, logistike i transporta te upravljanja Zgradom UN-a.

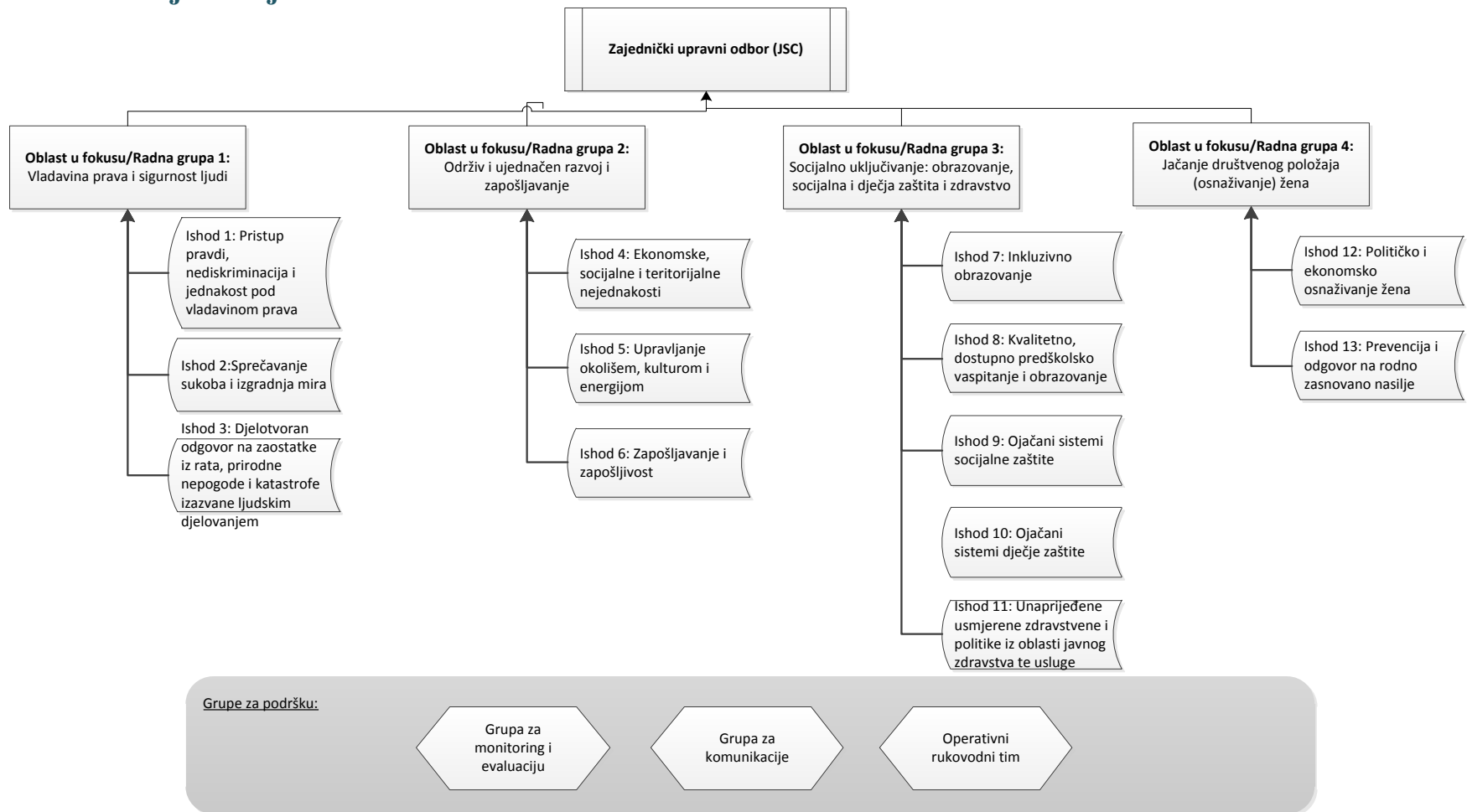
OMT-om predsjedava šef agencije kojeg imenuje UNCT, a čine ga najviši administrativni ili službenik agencije zadužen za operacije svake od UN-ovih agencija. OMT je odgovoran za:

- » pripremu i ažuriranje Strategije operativnog poslovanja (BOS) UNCT-a, uključujući i matricu rezultata koja se na nju odnosi;
- » implementaciju zajedničkih poslovnih rješenja poput zajedničkog sistema nabavki za potrebe tendera i postupaka nabavki, dugoročnih sporazuma (LTA) za zajedničke nabavke, zajedničku ICT platformu, aranžmane vezane za bankovno poslovanje, sigurnost ureda i usluge čišćenja;
- » praćenje i izvještavanje UNCT-u o napretku na postizanju većeg kvaliteta, djelotvornosti i troškovne efikasnosti podrške poslovanju; i
- » djelotvorna komunikacija vezana za ciljeve i očekivane rezultate zajedničkih poslovnih rješenja za osoblje UN-a i zainteresirane partnere iz BiH.

Dodatna radna grupa će organizirati i osigurati stratešku internu i eksternu komunikaciju koja se tiče UNDAF-a. Uloge, odgovornosti i sastav UN-ove grupe za komunikacije (UNCG) opisani su u sedmom poglavlju.

Naredni dijagram nudi pregled mehanizama djelovanja UN-ovog programa i njihovu vezu s oblastima u fokusu i ishodima UN-ovog programa.

Mehanizmi djelovanja UNDAF-a

Skupne programske strategije:

1. Savjetodavna podrška u domeni javnih politika i podrška u zagovaranju
2. Rješavanje problema ugroženosti i dispariteta među općinama
3. Zajedničko programiranje po UNDAF radnim grupama
4. Približavanje i usmjeravanje podrške i usluga na osnovu oblasti
5. Jačanje kapaciteta u BiH za planiranje, koordinaciju i razmjenu informacija

5. Zajednički budžetski okvir

Zajednički budžetski okvir nudi partnerima u BiH, UNCT-u i donatorima cjelovit pregled raspoloživih i resursa potrebnih za podršku implementaciji UNDAF-a, uključujući i dvogodišnje radne planove, te finansijskih sredstava koja nedostaju. On predstavlja osnovu za zajedničku mobilizaciju resursa i doprinosi kvalitetnijoj realizaciji podrške koju osigurava sistem UN-a.

Izvori finansiranja od UN-ovih agencija podrazumijevaju redovne ili glavne i druge ili dodatne resurse koje su agencije UN-a u stanju mobilizirati na osnovu vrijednosti očekivanih rezultata UNDAF-a i odgovarajućih strategija. Budžeti su okvirni i mogu podlijevati promjenama od strane upravnih tijela UN-ovih agencija, te putem internih odluka rukovodstva. Redovni i dodatni resursi odvojeni su od finansijskih sredstava dodijeljenih kao reakcija na pozive za urgentnu podršku.

Finansijski resursi

Za punu implementaciju UNDAF-a, kako se procjenjuje, biće potrebno ukupno 264.592.034 USD, što podrazumijeva 54.871.620 USD iz redovnih/glavnih izvora i 78.533.932 USD iz drugih/dodatnih izvora. Ukupni iznos nedostajućih finansijskih sredstava koje će biti potrebno mobilizirati tokom trajanja UNDAF-a je 131.186.482 USD. Pregled ukupnih potreba za sredstvima za realizaciju UNDAF-a daju se u narednoj tabeli i podijeljeni su prema ishodima UNDAF-a i UN-ovim agencijama.

Tabela: Resursi potrebni za realizaciju UNDAF-a (2015-2019) po ishodima³⁷

Oblasti u fokusu i ishodi UNDAF-a		Okvirni budžet (u USD)			Ukupno
		Redovni resursi (osigurani)	Ostali resursi (osigurani)	Resursi koje je potrebno mobilizirati	
Oblast u fokusu:		Vladavina prava i sigurnost ljudi			47.175.460
Ishod 1	UNDP	300.000	4.000.000	5.000.000	9.300.000
	UNICEF	300.000	3.000.000	700.000	4.000.000
	UNHCR			4.000.000	4.000.000
	IOM			600.000	600.000
	UNODC	37.600		562.400	600.000
Ishod 2	UNFPA			100.000	100.000
	UNDP		500.000	1.000.000	1.500.000
	IOM		500.000	1.700.000	2.200.000
	UNESCO	50.000	200.000	700.000	950.000
	UNICEF	125.000		1.875.000	2.000.000
Ishod 3	UNV	246.460			246.460
	UNFPA	100.000		100.000	200.000
	IAEA		579.000		579.000
	UNDP		12.900.000	6.000.000	18.900.000
	UNICEF	125.000		1.875.000	2.000.000
Oblast u fokusu:		Održiv i ujednačen razvoj i zapošljavanje			145.079.874
Ishod 4	UNDP	1.000.000	11.750.000	24.100.000	36.850.000
	IFAD ³⁸	30.800.000	27.153.000	12.000.000	69.953.000
Ishod 5	IAEA		228.000		228.000
	UNDP	400.000	900.000	16.000.000	17.300.000
	UNEP		500.000	1.000.000	1.500.000
	UNESCO	75.000	200.000	1.100.000	1.375.000

³⁷ Ove brojke su tek indikativne. Radi se o procjenama iz decembra/prosinca 2013, te će zavistiti od dostupnosti redovnih i ostalih resursa UN-ovih agencije i izdvajanja donatora.

³⁸ Većina sredstava će biti dostupna kroz kreditne linije.

	UNIDO		283.332	774.082	1.057.414
Ishod 6	ILO	1.000.000			1.000.000
	UNICEF	150.000	40.000	810.000	1.000.000
	UNDP		3.000.000	11.150.000	14.150.000
	IOM		120.000	280.000	400.000
	UNV	266.460			266.460
Oblast u fokusu:		Socijalno uključivanje: obrazovanje, socijalna zaštita, dječja zaštita i zdravstvo			61.066.700
Ishod 7	UNICEF	500.000	140.000	2.860.000	3.500.000
	UNV	193.050			193.050
Ishod 8	UNICEF	350.000	115.000	2.535.000	3.000.000
Ishod 9	UNFPA	400.000	100.000	100.000	600.000
	UNDP	300.000		7.400.000	7.700.000
	UNICEF	1.000.000	655.000	4.345.000	6.000.000
	UNHCR	10.000.000		2.300.000	12.300.000
	IOM		250.000	400.000	650.000
	UNV	203.050			203.050
Ishod 10	UNICEF	700.000	225.000	2.575.000	3.500.000
Ishod 11	UNFPA	1.300.000		200.000	1.500.000
	IAEA		470.600		470.600
	UNDP		6.500.000	1.500.000	8.000.000
	UNICEF	1.000.000	225.000	3.775.000	5.000.000
	IOM		1.600.000	600.000	2.200.000
	WHO	2.250.000	1.000.000	2.000.000	5.250.000
	UNODC			1.000.000	1.000.000
Oblast u fokusu:		Oснаživanje žena			11.270.000
Ishod 12	UNW	300.000	700.000	2.800.000	3.800.000
	IOM			500.000	500.000
	UNDP			1.500.000	1.500.000
Ishod 13	UNFPA	400.000		500.000	900.000
	UNW	300.000	700.000	2.800.000	3.800.000
	UNHCR	700.000			700.000
	UNODC			70.000	70.000
UKUPNO ZA UNDAF 2015.-2019.		Redovni resursi (osigurani)	Ostali resursi (osigurani)	Resursi koje je potrebno mobilizirati	264.592.034
		54.871.620	78.533.932	131.186.482	

Mobilizacija resursa

UNCT će izraditi strategiju za mobilizaciju resursa kako bi se riješio problem nedostajućih finansijskih sredstava. Iako je primarna odgovornost UNCT-a da se mobiliziraju potrebni resursi, UNCT takođe očekuje da se povećaju mogućnosti za zajedničko finansiranje sa vlastima u BiH u skladu sa statusom BiH kao srednje razvijene zemlje (MIC). Navedena finansijska sredstva koja nedostaju za implementaciju UNDAF-a predstavljaju projicirani iznos sredstava potrebnih za implementaciju UNDAF-a koja će morati da se mobiliziraju pored navedenih osiguranih (osnovnih) finansijskih sredstava – bilo putem zajedničke i/ili individualne aktivnosti agencija na mobilizaciji resursa. Prepoznavši opadajući trend kod ODA koja je namijenjena BiH, UNCT uviđa potrebu da se proširi svoje strategije za zajedničku mobilizaciju resursa kako bi se izbjeglo dupliranje i unaprijedila djelotvornost u aktivnosti na mobilizaciji resursa. U tom pogledu, i u duhu zajedničkog djelovanja UN-a (DaO), UNCT je spreman da radi na razvoju zajedničke strategije za mobilizaciju resursa kako bi se ovom procesu pomoglo na najdjelotvorniji i najpraktičniji način. Strategija će obuhvatati i zajedničke i pojedinačne inicijative UN-ovih agencija na prikupljanju sredstava. Sadržavaće odgovornosti i vodeće principe, mehanizme prikupljanja sredstava, indikatore i aranžmane uspostavljene za potrebe izvještavanja.

Pored zahtjeva, odnosno potreba za finansijskim sredstvima, za realizaciju UNDAF-a će biti potrebni i drugi resursi – za aktivnosti i/ili troškove osoblja Ureda rezidentnog koordinatora (RCO), radnih grupa i grupa za podršku implementaciji UNDAF-a. Ovi se resursi mobiliziraju zasebno, kroz modalitet moguće raspodjele troškova među UN-ovim agencijama.

Vrste podrške

UN-ove agencije će osiguravati podršku razvoju i implementaciji aktivnosti u okviru dvogodišnjih planova rada radnih grupa, a ta podrška može podrazumijevati tehničku podršku, novčanu pomoć, materijale, robe i opremu, usluge nabavke, transport, sredstva namijenjena zagovaranju (advokativiranju), istraživanja i studije, konsultantsku podršku, izradu programa, praćenje i evaluaciju, obuke i podršku osoblju. Dio podrške od agencija koje čine dio UN-ovog sistema može se pružiti partnerima iz nevladinog sektora na način kako to bude dogovoreno u okviru dvogodišnjih planova rada.

Dodatna podrška može obuhvatati pristup globalnim informacionim sistemima kojima upravljaju UN, mreži ureda agencija koje čine sistem UN-a u drugim zemljama i specijaliziranim informativnim sistemima, uključujući i rostore konsultanata i pružalaca razvojnih usluga, te pristup podršci koju osigurava mreža UN-ovih specijaliziranih agencija, fondova i programa.

Agencije koje čine sistem UN-a imenovaće osoblje i konsultante odgovorne za izradu programa, programsku podršku, tehničku pomoć i za aktivnosti monitoringa i evaluacije.

Sredstva agencija iz UN-ovog sistema distribuiraju se u skladu s kalendarskom godinom i dvogodišnjim planovima rada radnih grupa, a uslovljene su godišnjim pregledima i napretkom u implementaciji programa. U dogovoru između vlasti u BiH i agencija iz UN-ovog sistema, sredstva koja donatori ne izdvoje namjenski za potrebe konkretnih aktivnosti UN-ovih agencija mogu se relocirati na druge, programski jednako važne aktivnosti.

Šefovi UN-ovih agencija su svojim izvršnim šefovima i upravnim tijelima odgovorni za sredstva koja UN-ove agencije dobiju iz vlastitih izvora, u skladu sa finansijskim propisima i pravilima istih. Ovi resursi podliježu procedurama vanjske i interne revizije koje utvrdi agencija. U slučajevima gdje se primjenjuje usaglašeni pristup u vezi s novčanim transferima (*Harmonised Approach to Cash Transfers* ili HACT), isti podliježe 'standardnim' HACT procedurama.

U slučajevima direktnih novčanih transfera ili nadoknade troškova, agencije UN-a su dužne da implementacijskog partnera obavijeste o iznosu koji su odobrile agencije iz UN-ovog sistema, te su dužne sredstva implementacijskom partneru isplatiti u roku od sedam dana. Kod direktnog plaćanja prodavcu ili trećim stranama za obaveze koje je preuzeo implementacijski partner na osnovu zahtjeva koje su potpisali zvaničnici imenovani od implementacijskog partnera, ili prodavcima ili trećim stranama za obaveze koje su načinile agencije UN-ovog sistema za podršku aktivnostima koje su dogovorene s implementacijskim partnerom – agencije UN-ovog sistema će isplatu izvršiti u roku od sedam dana. Agencije iz sistema UN-a ne snose nikakvu direktnu odgovornost u vezi sa ugovornim aranžmanima koje implementacijski partner zaključi sa prodavcem – trećom stranom. U slučajevima kada agencije iz UN-ovog sistema i druge agencije iz UN-ovog sistema osiguravaju novčana sredstva istom implementacijskom partneru, monitoring programa, finansijsko praćenje i revizija će se preduzimati zajednički ili u koordinaciji između datih UN-ovih agencija.

Ljudski resursi

Agencije UN-a u BiH nastoje privući, izgraditi i zadržati predane, visoko kompetentne i posvećene pojedince čijim će profilom i nizom vještina podržavati djelotvornu realizaciju očekivanih rezultata u saradnji s implementacijskim partnerima. Kompetencije osoblja koje se zahtijevaju razmatraće se i prilagođavati u kontinuitetu. Radeći u okviru pravila i propisa koji se odnose na osoblje UN-a, UNCT je posvećen nastojanju da, gdje god je to moguće, uskladi prakse koje se odnose na ljudske resurse, uključujući zapošljavanje, obučavanje i poduku osoblja i njegovu dobrobit.

6. Monitoring i evaluacija

Sistem monitoringa i evaluacije UNDAF-a

Djelotvoran sistem monitoringa i evaluacije (ME) omogućuje relevantnim akterima unutar UNDAF-a da stvarni napredak usporede sa očekivanim rezultatima. Primarnu odgovornost za mjerenje učinka, odnosno rezultata UNDAF-a snose JSC i UNCT – na osnovu rutinskog monitoringa i izvještavanja radnih grupa, u konsultaciji s implementacijskim partnerima. MEG je zadužena za davanje tehničkih savjeta i podršku u smislu kvaliteta monitoringa.

Glavni koraci vezani za monitoring i izvještavanje u okviru UNDAF-a su sljedeći:

- » **Rutinski monitoring i pregledi**, koje provode radne grupe zajedno sa implementacijskim partnerima. Međuagencijske radne grupe će sastanke održavati najmanje jednom kvartalno – kako bi se razmijenile informacije, naglasio napredak postignut u implementaciji te ograničenja u odnosu na planirane učinke i aktivnosti u dvogodišnjim planovima rada, kao i prepoznala ključna pitanja na koja UNCT i partneri u BiH treba da obrate pažnju.
- » **Zvanični godišnji pregledi**, koje provode međuagencijske radne grupe zajedno sa implementacijskim partnerima, a usmjereni su na ocjenu napretka ostvarenog na realizaciji očekivanih ishoda UNDAF-a. U godišnjim izvještajima radnih grupa biće opisani stvarni učinci glavnih aktivnosti koje su realizirane u odnosu na one predviđene dvogodišnjim planovima rada, uz korištenje podataka iz monitoringa i statističkih sistema u BiH, a ponudiće se i 'priče o doprinosima' kako bi se na primjerima pokazao način na koji učinci postignuti uz podršku UN-a doprinose ostvarenju ishoda UNDAF-a.
- » Priprema **godišnjeg izvještaja o rezultatima UN-a za BiH**³⁹ na osnovu izvještaja radnih grupa.
- » Izvještaji radnih grupa se sintetiziraju da bi se izradili **sažeci o napretku u oblastima u fokusu** usmjereni na budućnost. U ovim sažecima ističu se iskustva stečena kroz implementaciju, kao i primjeri dobrih praksi koji se mogu replicirati u širem opsegu, potom glavna institucionalna, logistička i ograničenja u partnerstvu, kao i druga ograničenja koja ometaju implementaciju, te se predlažu preporuke za prilagodbu ukupne programske strategije, rezultata i resursa.
- » Godišnji izvještaj o UN-ovom programu i sažeci o napretku u oblastima u fokusu predstavljaju glavne inpute za **zvanični pregled rezultata UN-ovog programa** koji obavlja Zajednički upravni odbor (JSC).

³⁹ Godišnji izvještaji o rezultatima UN-a će slijediti UNDG-ov standardni operativni format i Smjernice za izvještavanje o napretku na realizaciji UN-ovog programa.

- » U prethodnoj godini programskog ciklusa (sredinom 2018.) biće provedena **evaluacija UN-ovog programa**, koja će služiti kao podrška u izradi narednog UN-ovog programa. Kroz ovu evaluaciju će se ocijeniti značaj ishoda UN-ovog programa, te njihova održivost i doprinos potrebama i prioritetima zemlje. Evaluacijom će se mjeriti učinak radnih grupa kao primarnih mehanizama za upravljanje rezultatima UN-ovog programa.
- » U svakom od koraka u sistemu monitoringa i evaluacije neophodno je **vodstvo RC-a i UNCT-a** kako bi se održala potražnja za informacijama o učinku vezanom za UN-ov program, te kako bi se navedene informacije koristile za učenje, upravljanje i prilagođavanje. RC i UNCT informacije o učinku koriste se da bi se na redovnijem i djelotvornijem način saradivalo sa partnerima u BiH i donatorima, da bi se prilagodili strategija, rezultati i resursi, te da bi se resursi UN-a, institucija vlasti i donatora kvalitetnije uskladili – a sve kako bi se postigao veći učinak.

Osiguranje uvjerenja i revizija novčanih transfera

Implementacijski partneri pristaju na saradnju sa agencijama iz UN-ovog sistema u praćenju (monitoringu) svih aktivnosti za koje se osigurava podrška kroz novčane transfere, te će olakšati pristup odgovarajućim finansijskim evidencijama i osoblju zaduženom za administriranje novčanih iznosa koje osiguravaju agencije iz sistema UN-a. U tom se smislu implementacijski partneri slažu sa:

1. periodičnim pregledima svojih finansijskih evidencija na terenu i s provjerama na licu mjesta od strane agencija iz sistema UN-a ili njihovih predstavnika;
2. programskim monitoringom aktivnosti u skladu sa standardima i smjernicama agencija iz sistema UN-a koji se odnose na posjete na licu mjesta i monitoring na terenu;
3. posebnim i dogovorenim revizijama; svaka od UN-ovih organizacija, u saradnji s drugim agencijama UN-ovog sistema (u konsultaciji s nadležnim ministarstvima) će izraditi godišnji plan revizije, pri čemu će prioritet imati revizije onih implementacijskih partnera koji primaju velike iznose novčane pomoći koje osiguravaju agencije iz sistema UN-a, te onih čije je kapacitete za finansijsko upravljanje potrebno unaprijediti.

U slučajevima gdje nije provedena procjena kapaciteta za javno finansijsko upravljanje, ili su takvom procjenom prepoznate slabosti u pogledu kapaciteta revizijskih institucija,⁴⁰ revizije za sredstva koje odobre projekti iz sistema UN-a će naručivati agencije iz sistema UN-a i provoditi privatni pružaoci revizijskih usluga.

7. Komunikacije

Uspješna implementacija UNDAF-a zahtijeva djelotvorne komunikacije. Očekuje se da se kroz takvu komunikaciju:

- » podigne svijest o glavnim razvojnim izazovima;
- » njeguje partnerstvo između UNCT-a, vlasti u BiH, civilnog društva i drugih relevantnih aktera u okviru UNDAF-a;
- » prenesu uvjerljive poruke kojima se zagovaraju, odnosno propagiraju prioriteta pitanja javnih politika;
- » osigura da se čuju glasovi ugroženih grupa u BiH; i
- » pomogne UN-u da razmjenjuje informacije i znanja, te stiče znanja kroz mehanizme zajedničkog rada.

⁴⁰ U BiH revizijske institucije postoje na nivou države, entiteta i Brčko Distrikta.

Strateškom internom i vanjskom komunikacijom, koja se zasniva na UNDAF-u, osiguraće se da osoblje UN-a, partneri u BiH i zainteresirana javnost steknu svijest o razvojnim izazovima i prioritetima u BiH, te o načinu na koji UNCT u BiH radi kako bi osigurao zajedničko djelovanje UN-a. Internom komunikacijom će se povećavati predanost osoblja UN-a očekivanim rezultatima UNDAF-a i odgovarajućim strategijama.

UN-ovu grupu za komunikacije (UNCG) čine eksperti za komunikacije i kontakt osobe iz UN-ovih agencija. Grupom predsjedava šef agencije, kojeg imenuje UNCT, a koji o planiranim aktivnostima i rezultatima grupe izvještava direktno RC-a i UNCT.

UNCG aktivno djeluje u svim stadijima i mehanizmima UNDAF-a. Direktni angažman UNCG-a u radu radnih grupa i na drugim značajnim sastancima i događajima omogućava joj da potpuno razumije očekivane rezultate i strategije UNDAF-a, te da pruži stratešku i na kvalitetnim informacijama zasnovanu podršku partnerima u BiH, UNCT-u i osoblju UN-ovih agencija u domenu komunikacija. Međuagencijske radne grupe dužne su osigurati da UNCG bude upozorena na značajne događaje u programu, te da joj se dostave materijali i informacije potrebni da se prenese informacija o ulozi UN-ovog sistema i o načinu na koji on doprinosi postizanju ishoda UNDAF-a.

Pored toga, UNCG će UNCT-u pomoći u prenošenju zajedničkih propagandnih poruka putem više foruma i različitih medija. Izvještaji o MDG-ovima nude više ulaznih tačaka za zajedničku komunikaciju i zajedničko zagovaranje, odnosno propagandu u vezi s rezultatima UNDAF-a. UNCG će u tu svrhu za potrebe UNDAF-a, pripremiti i implementirati detaljnu UN-ovu komunikacijsku strategiju, kojom će se utvrditi strateški okvir za zajedničku komunikaciju UNCT-a i JSC-a, a elaboriraće se kroz UNCG-ove dvogodišnje planove rada. Resursi za zajedničke komunikacijske aktivnosti razmotriće se i kroz modalitet podjele troškova među agencijama UN-a.

8. Obaveze svih strana

Kako bi se osigurala kvaliteta procesa i puna realizacija planiranih rezultata neophodni su liderstvo i odgovornost odnosno 'vlasništvo' vlasti u BiH i UNCT-a nad UNDAF-om.

BiH vlasti se obavezuju da će:

- » učestvovati u procesima planiranja, revidiranja i izvještavanja vezanih za UNDAF, kako bi se riješila ili ublažila glavna institucionalna, logistička ili ograničenja u partnerstvu koja mogu ometati realizaciju rezultata UNDAF-a;
- » promovirati najpotpunije moguće veze i koordinaciju između institucija svih nivoa vlasti u BiH nadležnih za razvoj zemlje sa strukturama zaduženim za upravljanje UNDAF-om i njegovom implementacijom;
- » podržavati napore agencija iz sistema UN-a na prikupljanju sredstava potrebnih kako bi se zadovoljile potrebe iz ovog UNDAF-a, te će surađivati s agencijama UN-a tako što će, između ostalog:
 - podsticati potencijalne donatore da ulože sredstva potrebna za implementiranje komponenti programa na raspolaganje agencijama sistema UN-a za koje nisu osigurana finansijska sredstva;
 - podržavati nastojanja agencija sistema UN-a na prikupljanju sredstava za potrebe programa iz privatnog sektora, kako u BiH tako i u inostranstvu;
 - omogućavati doprinose koji će služiti kao podrška programu od pojedinaca, korporacija i fondacija u BiH, kako bi za iste, u najvećoj mogućoj mjeri koju dopuštaju postojeći važeći zakoni, donatori bili oslobođeni poreza;

- » Osigurati novčani i/ili prirodni doprinos programskim i operativnim aktivnostima za realizaciju usaglašenih projekata u okviru UNDAF razvojnog i humanitarnog programa a u skladu sa prioritetima BiH vlasti i raspoloživosti budžeta.
- » Ispunjavati svoje obaveze u skladu sa odredbama osnovnih sporazuma navedenih u Prilogu C, primjenjivati odredbe Konvencije o privilegijama i imunitetu Ujedinjenih nacija u odnosu na imovinu agencija Ujedinjenih nacija, finansijska i ostala sredstva te programe, zvaničnike i eksperte agencija Ujedinjenih nacija u okviru razvojnog i humanitarnog programa UNDAF-a, uključujući i sva odgovarajuća administrativna rješenja vezana za povrat PDV-a, te osigurati agencijama Ujedinjenih nacija i njihovim zvaničnicima i drugim osobama koje obavljaju aktivnosti u ime agencija Ujedinjenih nacija u okviru ovog UNDAF-a privilegije, imunitete i sredstva kako je to propisano u gorepomenutim osnovnim sporazumima navedenih u prilogu C.

U vezi s novčanim transferima:

Implementacijski partneri će, kao zahtjev za puštanje sredstava ili za osiguravanje dogovora da će agencija iz sistema UN-a nadoknaditi ili direktno platiti za planirane rashode, koristiti standardni izvještaj o odobravanju i potvrdi troškova (tzv. Fund Authorization and Certificate of Expenditures – FACE), koji odražava linije aktivnosti unutar planova rada. Implementacijski partneri će FACE koristiti i kako bi izvještavali o korištenju dobivenih novčanih sredstava. Implementacijski partneri će identificirati zvaničnika(e) ovlaštenog(e) da osiguraju detalje konta odnosno računa, zahtijevaju i potvrđuju korištenje zaprimljenih sredstava. FACE će biti ovjeren od strane identificiranog zvaničnika (ili više njih) implementacijskog partnera.

Novčani transferi prebačeni implementacijskim partnerima trebali bi se trošiti isključivo u svrhu aktivnosti i unutar vremenskog okvira kako je to dogovoreno u planovima rada.

Novčana sredstva koje prime, implementacijski partneri - vlasti u BiH i domaće NVO, dužni su koristiti u skladu s utvrđenim propisima, politikama i procedurama u BiH koje su u skladu s međunarodnim standardima, posebno pri tome osiguravajući da se novac troši za aktivnosti kako je to dogovoreno u planovima rada te osiguravajući da izvještaji o korištenju svih zaprimljenih novčanih sredstava budu podneseni agenciji iz sistema UN-a u roku od šest mjeseci od datuma primitka sredstava. U slučajevima kada propisi u BiH, politike i procedure nisu dosljedne međunarodnim standardima, primjenjivat će se finansijski propisi agencije iz sistema UN-a, te druga odgovarajuća pravila i propisi, politike i procedure agencije.

U slučaju kada implementacijske partnere predstavljaju međunarodne NVO/CSO i IGO, dobijena novčana sredstva su dužni koristiti u skladu s međunarodnim standardima, pri tome osiguravajući da se novac troši za aktivnosti kako je to dogovoreno u planovima rada te osiguravajući da izvještaji o korištenju svih zaprimljenih novčanih sredstava budu podneseni agenciji iz sistema UN-a u roku od šest mjeseci od datuma primitka sredstava.

Kako bi se olakšalo provođenje redovnih i specijalnih revizija, svaki od implementacijskih partnera koji dobija novčana sredstva od agencije iz sistema UN-a će agenciji iz UN-ovog sistema ili njenom predstavniku blagovremeno osigurati pristup:

- svim finansijskim evidencijama kojima se utvrđuje evidencija transakcija – novčanih transfera koje je osigurala agencija iz sistema UN-a, skupa s odgovarajućom dokumentacijom;
- svoj relevantnoj dokumentaciji i osoblju povezanom s funkcioniranjem strukture internih kontrola implementacijskog partnera koje su novčani transferi prošli.

O nalazima svake revizije izvijestit će se implementacijski partner i agencija iz sistema UN-a. Svaki implementacijski partner će, k tome:

- primiti i razmotriti izvještaje o reviziji koje budu izdali revizori;
- pravovremeno osigurati izjavu o prihvatanju ili odbijanju svake od preporuka revizije instituciji iz sistema UN-a koja je osigurala novčana sredstva kako bi revizori mogli ove izjave unijeti u svoje konačne izvještaje o reviziji prije podnošenja istih agenciji iz sistema UN-a;
- preduzeti pravovremene mjere kako bi se realizirale prihvaćene preporuke revizije;
- o mjerama preduzetim u svrhu implementacije prihvaćenih preporuka izvještavati agencije iz sistema UN-a na tromjesečnoj osnovi (ili kako to bude lokalno dogovoreno).

9. Ostale odredbe

Ovaj UNDAF zamjenjuje sve ranije potpisane UNDAF-e i Akcione planove Programa za BiH (CPAP).

U slučaju bilo kakvih značajnih promjena stanja koje budu zahtijevale promjenu u rezultatima UNDAF-a ili potrebe da se produži trajanje ili proširi opseg programa, imenovane institucije vlasti u BiH će sačiniti zvanični zahtjev rezidentnom koordinatorskom UNCT-u. Potom će se pregovarati o odgovarajućoj izmjeni ovog UNDAF-a.

U slučaju da jedna od strana ne ispunila bilo koju od svojih obaveza po UNDAF-u:

- » u slučaju kada je strana koja nije ispunila obavezu jedna od agencija UN-a, BiH može ili (i) suspendirati ispunjavanje svojih vlastitih obaveza spram strane koja nije ispunila svoju obavezu upućujući, u tu svrhu, pisanu obavijest strani koja nije ispunila obavezu ili (ii) raskinuti UNDAF u odnosu na stranu koja nije ispunila obavezu, tako što će šezdeset (60) dana prije toga dostaviti pisanu obavijest strani koja nije ispunila obavezu; i
- » u slučaju kada je strana koja nije ispunila obaveze BiH, agencija UN-a spram koje BiH nije ispunila svoje obaveze može, bilo sama ili skupa s drugim agencijama UN-a ili (i) suspendirati ispunjavanje svojih vlastitih obaveza spram strane koja nije ispunila svoju obavezu upućujući, u tu svrhu, pisanu obavijest strani koja nije ispunila obavezu ili (ii) raskinuti UNDAF u odnosu na stranu koja nije ispunila obavezu, tako što će šezdeset (60) dana prije toga dostaviti pisanu obavijest strani koja nije ispunila obavezu.

Svi sporovi između BiH i UN-ove agencije rješavat će se u skladu s odredbama osnovnog sporazuma koji dana organizacija ima s BiH. Svi sporovi između agencija sistema UN-a rješavat će se isključivo između agencija iz sistema UN-a, primjenom pristupa koji su utvrđeni mehanizmima za rješavanje sporova koje je usvojila UNDG.

BiH je dužna poštovati svoje obaveze u skladu s odredbama osnovnih sporazuma sa agencijama UN-a. BiH je dužna primjenjivati odredbe konvencija o privilegijama i imunitetima agencija UN-a na imovinu, sredstva agencija, njihovih zvaničnika i drugih osoba koje obavljaju usluge u ime agencije, privilegije, imunitete i mehanizme utvrđene sporazumima o saradnji i pomoći između agencija i BiH. BiH će biti odgovorna za rješavanje svih potraživanja koje mogu zahtijevati treće strane spram agencija i njihovih zvaničnika, savjetnika i predstavnika. Niti jedna od agencija niti bilo koji od njihovih odgovarajućih zvaničnika, savjetnika ili osoba koje u njihovo ime obavljaju usluge neće se smatrati odgovornima za bilo kakva potraživanja i obaveze koje rezultiraju iz poslovanja po sporazumima o saradnji i pomoći, osim gdje vlasti i konkretna agencija uzajamno utvrde da takva potraživanja i obaveze proizlaze iz grubog nemara ili neprimjerenog postupanja te agencije ili njenih zvaničnika, savjetnika ili osoba koje u njeno ime pružaju usluge.

Ne dovodeći u pitanje opću prirodu gore navedenog, BiH je dužna agencije osigurati od ili osloboditi od građanske odgovornosti prema domaćem zakonu u odnosu na vozila koje osiguraju agencije, ali se nalaze pod kontrolom ili ih koristi BiH.

Ništa u ovom sporazumu ne implicira odricanje UN-a ili bilo koje od njenih agencija ili organizacije od bilo kojih privilegija ili imuniteta koje iste uživaju niti prihvatanje nadležnosti sudova bilo koje zemlje za sporove koji proizidu iz ovog sporazuma.

Ništa što se odnosi na ovaj dokument neće se smatrati izražavanjem ili impliciranjem odricanja od privilegija i imuniteta UN-a i njenih supsidijarnih tijela bilo prema Konvenciji o privilegijama i imunitetima UN-a od 13. februara 1946. bilo Konvencije o privilegijama i imunitetima specijaliziranih agencija od 21. novembra 1947., te se niti jedna odredba ove verbalne note, bilo kojeg institucionalnog sporazuma ili bilo koji angažman neće tumačiti niti primjenjivati na način ili u razmjerama koji je kontradiktoran takvim privilegijama i imunitetima.

PRILOG A. Matrica rezultata UNDAF-a

Matrica rezultata UNDAF-a za Bosnu i Hercegovinu [2015-2019.]

Ishod	Pokazatelji, polazne osnove, ciljevi	Izvor/način provjere	Rizici i pretpostavke	Indikativni resursi ('000 USD) ⁴¹				
				2015.	2016.	2017.	2018.	2019.
Oblast u fokusu 1. Vladavina prava i sigurnost ljudi								
<p>Ishod 1. Do 2019. u okviru vladavine prava unaprijeđeni su pristup pravdi, nediskriminacija i jednakost. (UNDP, UNHCR, IOM, UNICEF, UNODC, UNFPA)</p>	<p>Pokazatelj: Razmjere u kojima su ciljni zakonski i mehanizmi javnih politika implementirani u skladu s međunarodnim standardima</p> <p>Polazna osnova: Univerzalni periodični pregled za 2014. (UPR) Cilj: Broj⁴² prihvaćenih i implementiranih preporuka UPR-a od 2014. do 2019.</p> <p>Pokazatelj: Procenat maloljetnika preusmjerenih/odvraćenih⁴³ od zvaničnih postupaka</p> <p>Polazna osnova: FBiH i RS: 17 korektivnih mjera donesenih 2012. Cilj: Povećanje od 50% do 2019.</p> <p>Pokazatelj: Adekvatne i u potpunosti operacionalizirane FLA⁴⁴ VWS mreže u cijeloj BiH; broj korisnika kojima je</p>	<p>Izveštaji o napretku programa/UPR-ovi za 2014. i 2019/godišnji izvještaji Institucije ombudsmana BiH /godišnji izvještaji EC o napretku/mehanizmi UN za zaštitu ljudskih prava</p> <p>Zavodi za statistiku FBiH i RS /svake dvije godine uspoređeni s podacima Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice BiH</p> <p>Izveštaji o napretku EUD, izvještaji iz mreže FLA u BiH/godišnji izvještaji pružalaca pravne pomoći ili statistički podaci iz baze</p>	<p>Rizik: Političke krize i budžetska ograničenja sprečavaju ili usporavaju proces implementacije</p> <p>Pretpostavke: Nastavak usklađivanja sa zajedničkom pravnom stečevinom (<i>acquisom</i>) EU</p> <p>Minimizirana fluktuacija vladinog osoblja</p>	8.037.600	2.955.100	2.930.000	2.330.000	2.247.300

⁴¹ Budžeti su indikativni i mogu ih mijenjati upravna tijela UN-ovih agencija, ili se mogu mijenjati u skladu s internim odlukama rukovodstva. Redovni i dodatni resursi ne obuhvataju sredstva koja se dobiju kao odgovor na poziv za dostavljanje urgentne pomoći..

⁴² Biće definirano 2014. kroz izradu dvogodišnjih planova rada.

⁴³ Preusmjerenje/odvraćanje se odnosi na maloljetnike koji dobiju upozorenje od policije ili korektivnu preporuku.

⁴⁴ Besplatna pravna pomoć.

Matrica rezultata UNDAF-a za Bosnu i Hercegovinu [2015-2019.]

Ishod	Pokazatelji, polazne osnove, ciljevi	Izvor/način provjere	Rizici i pretpostavke	Indikativni resursi ('000 USD) ⁴¹				
				2015.	2016.	2017.	2018.	2019.
	<p>pružena besplatna pravna pomoć u cijeloj BiH; broj žrtava i počinitelja koji su dobili psihosocijalnu pomoć</p> <p><u>Polazna osnova:</u> RS i 8 kantona/županija u FBiH imaju uspostavljenu FLA (2013). 6 jurisdikcija sa VWS (2013). Broj korisnika, žrtava i počinitelja biće utvrđen u 2014. godini</p> <p><u>Cilj:</u> Cijela BiH (2015). 11 (sve) jurisdikcije (2016). Povećanje za 20% broja djece koja koriste usluga – do 2017. godine; broj profesionalaca obučениh i certificiranih za pružanje psihosocijalne podrške (biće utvrđen u 2014-); povećanje broja centara za psihosocijalnu podršku sa 2 na 5 do 2019. godine</p> <p><u>Pokazatelji:</u> Procenat osoba sa izbjegličkim statusom koji ostvaruju pun pristup pravima u skladu s međunarodnim standardima</p> <p><u>Polazna osnova:</u> 5% (2013.)</p> <p><u>Cilj:</u> 50% (2019.)</p> <p><u>Pokazatelji:</u> Izrađeni i usvojeni zakoni koji se</p>	<p>podataka o broju djece korisnika. Godišnji izvještaji vlasti FBiH i RS iz oblasti zdravstva i socijalne zaštite</p> <p>Izvještaji UNHCR-a, UPR-ov izvještaj, Vijeće Evrope. Izvještaji MHRR-a, izvještaj EU o napretku</p> <p>Doneseni kantonalni/županijski zakoni o stambenom zbrinjavanju i entitetski zakoni o socijalnom stambenom zbrinjavanju</p>	<p>Rizik: Lokalne vlasti u nekim područjima odbijaju socijalno stambeno zbrinjavanje kao rješenje za ugrožene interno raseljene osobe u kolektivnim centrima</p>					

Matrica rezultata UNDAF-a za Bosnu i Hercegovinu [2015-2019.]

Ishod	Pokazatelji, polazne osnove, ciljevi	Izvor/način provjere	Rizici i pretpostavke	Indikativni resursi ('000 USD) ⁴¹				
				2015.	2016.	2017.	2018.	2019.
	<p>odnose na socijalno stambeno zbrinjavanje</p> <p><u>Polazna osnova:</u> 2 kantonalna/županijska zakona (2013.) <u>Cilj:</u> 10 kantonalnih/županijskih i 2 entitetska zakona (2019.)</p> <p><u>Pokazatelj:</u> Puna usklađenost domaćih zakona i praksi s međunarodnim standardima, u partnerstvu s CSO-ima, te uz prekograničnu perspektivu u borbi protiv trgovine ljudima, uključujući prevenciju, krivično gonjenje počinitelja i zaštitu žrtava</p> <p><u>Polazna osnova:</u> Zakoni na nižim nivoima nisu usklađeni na način da se eksplicitno kriminaliziraju svi oblici trgovine ljudima (TiP) (2014). Nizak broj krivičnih gonjenja počinitelja godišnje – 0 (2011) i 1 (2012.). Neadekvatno finansiranje na godišnjoj osnovi za prevenciju trgovine ljudima i zaštitu žrtava (100.000 \$). <u>Cilj:</u> Zakoni na nižim nivoima usklađeni tako da eksplicitno kriminaliziraju</p>	<p>Ministarstvo sigurnosti BiH / Izvještavanje Ureda državnog koordinatora za borbu protiv trgovine prema državnom Akcionom planu/ Godišnji izvještaji <i>US State Departmenta</i> “Trgovina ljudima”</p>						

Matrica rezultata UNDAF-a za Bosnu i Hercegovinu [2015-2019.]

Ishod	Pokazatelji, polazne osnove, ciljevi	Izvor/način provjere	Rizici i pretpostavke	Indikativni resursi ('000 USD) ⁴¹				
				2015.	2016.	2017.	2018.	2019.
	<p>sve oblike trgovine ljudima (2016). Povećan broj krivičnih gonjenja počinitelaca godišnje na najmanje 10 (do 2019). Povećana godišnja izdvajanja finansijskih sredstava namijenjenih za prevenciju i zaštitu žrtava (\$200.000).</p> <p>Pokazatelj: Kroz unaprijeđene kapacitete povećan procenat presretanja u ulaznoj ili izlaznoj trgovini ljudima; procenat službenika granične policije koji su bili u mogućnosti da koriste prednosti zajedničkih obuka</p> <p>Polazna osnova: Ograničene mjere borbe protiv trgovine ljudima (AHT) i borbe protiv droga, sa niti jednim službenikom granične policije koji je bio u mogućnosti koristiti prednosti zajedničkih obuka</p> <p>Cilj: Unaprijediti rezultate u AHT-u; 90% slučajeva trgovine, uzgoja i distribucije narkotika otkriveno i procesuirano; proces se odvija uz podršku unaprijeđenih kapaciteta Granične</p>	<p>Godišnji izvještaji; izvještaji o presretanju/zaustavljanju; statistička analiza informacija koje se objavljuju u izvještajima i historijskih informacija</p>						

Matrica rezultata UNDAF-a za Bosnu i Hercegovinu [2015-2019.]

Ishod	Pokazatelji, polazne osnove, ciljevi	Izvor/način provjere	Rizici i pretpostavke	Indikativni resursi ('000 USD) ⁴¹				
				2015.	2016.	2017.	2018.	2019.
	<p>policije, a od 80% obučeni najmanje 30% su žene</p> <p>Pokazatelj: Revidirani i izmijenjeni zakoni, procedure, funkcije i mandati antikorupcijskih tijela: izmijenjeni represivni i preventivni aspekti mehanizama koji se odnose na korupciju; unaprijeđeni kapaciteti, znanja i sposobnosti identifikacije i djelovanja kad je to potrebno</p> <p><u>Polazna osnova:</u> Ni jedan zakon niti institucionalni okvir nisu revidirani, nema izrađenih politika, nema izmjena ili reformi identificiranih kroz unaprijeđene kapacitete ili potrebe za obukom.</p> <p><u>Cilj:</u> Izrađen 1 analitički dokument, obučeno 70% antikorupcijskih tijela, istražilaca i tužilaca</p>	<p>Štampani dokumenti i zakoni; materijali i bilješke s obuka; izvještaji; godišnji izvještaji EC o napretku za BiH</p>						
<p>Ishod 2. Do 2019. BiH učvršćuje i jača mehanizme za mirno rješavanje konflikata, proces dijaloga i približavanja, poštivanje različitosti</p>	<p>Pokazatelj: Uspostavljen mehanizam za miroljubivo rješavanje sukoba, pomirenje i poštivanje različitosti u cijeloj zemlji</p> <p><u>Polazna osnova:</u> 0 (2013.). <u>Cilj:</u> 1 mehanizam uspostavljen u cijeloj zemlji (2015).</p>	<p>Pismo prihvaćanja/podrške Predsjedništva BiH o platformi i mehanizmu za dijalog</p>	<p>Rizik: Političke krize narušavaju sposobnost ili spremnost lidera u BiH, zajednica i građana da se angažiraju po ovom pitanju</p>	1.494.292	1.694.292	1.969.292	1.069.292	769.292

Matrica rezultata UNDAF-a za Bosnu i Hercegovinu [2015-2019.]

Ishod	Pokazatelji, polazne osnove, ciljevi	Izvor/način provjere	Rizici i pretpostavke	Indikativni resursi ('000 USD) ⁴¹				
				2015.	2016.	2017.	2018.	2019.
i sigurnost u zajednici ⁴⁵ (UNFPA, UNDP, IOM, UNESCO, UNICEF, UNV)	<p>Pokazatelj: Broj uspostavljenih i institucionaliziranih sigurnosnih foruma u lokalnim zajednicama</p> <p><u>Polazna osnova:</u> 6 (2013) <u>Cilj:</u> 25 (2019)</p> <p>Pokazatelj: Broj djece koja ostvaruju korist od programa prevencije oružanog nasilja</p> <p><u>Polazna osnova:</u> 5.000 djece (2013) <u>Cilj:</u> dodatnih 10.000 djece (2019)</p> <p>Pokazatelj: Percepcija građana o dijalogu, pomirenju i uvažavanju različitosti</p> <p><u>Polazna osnova:</u> Nalazi o trenutnim stavovima građana prikupljeni kroz UN-ova istraživanja (2013) <u>Cilj:</u> Pozitivna promjena u percepciji građana (2016. i 2019)</p>	<p>Entitetska službena glasila i glasila Brčko Distrikta.</p> <p>Izveštaji od nadležnih obrazovnih vlasti.</p> <p>Za polaznu osnovu: UN-ova studija o interkulturnom razumijevanju (2013), UN CCA (2013) i UNDP-ovo istraživanje o tranzicijskoj pravdi (2013) Za cilj: UN istraživanje posvećeno programu izgradnje mira (2016. i 2019)</p>						
Ishod 3. Do 2019. uspostavljeno je djelotvorno	Pokazatelj: Procenat smanjenja eksplozivnih zaostataka iz rata i viška zaliha naoružanja	Zajednički izvještaji institucija vlasti i UNDP-a o procjeni stanja/godišnje i	Rizik: Političke krize narušavaju ispunjavanje obaveza da se DRR uključi u politike	9.619.000	6.340.000	2.440.000	1.640.000	1.640.000

⁴⁵ Sigurnost u zajednici obuhvata tradicionalno provođenje zakona i aktivnosti prevencije koje doprinose smanjenju kriminaliteta, kao i mjere na izgradnji snažnijih, povezanih zajednica koje jačaju osjećaj povjerenja i poštovanja.

Matrica rezultata UNDAF-a za Bosnu i Hercegovinu [2015-2019.]

Ishod	Pokazatelji, polazne osnove, ciljevi	Izvor/način provjere	Rizici i pretpostavke	Indikativni resursi ('000 USD) ⁴¹				
				2015.	2016.	2017.	2018.	2019.
<p>upravljanje iz rata zaostalih minsko-eksplozivnih sredstava i naoružanja i ojačana prevencija i spremnost na djelovanje u slučajevima prirodnih nesreća i katastrofa izazvanih ljudskim djelovanjem. (UNDP, IAEA, UNFPA, UNICEF)</p>	<p>Polazna osnova: 17.000 tona viška eksplozivnih zaostataka iz rata (2013) Cilj: Smanjenje za 53% na 8.000 tona (2019)</p> <p>Pokazatelj: Uspostavljen sistem održivog upravljanja vijekom trajanja municije i oružja u BiH, uz unaprijeđenu infrastrukturu usklađenu s međunarodnim sigurnosnim standardima</p> <p>Polazna osnova: Loši mehanizmi i infrastruktura, te nedostatak popisa/inventara (2013) Cilj: Unapređenja u infrastrukturi kojim će se rješavati pitanja sigurnosti na četiri skladišne lokacije (2015); izgradnja kapaciteta unutar MoD-a i AF-a (2016); ojačan i djelotvoran knjigovodstveni sistem evidencija municije (2016)</p> <p>Pokazatelj: Broj politika, strategija i zakona koji imaju ugrađen koncept DRR-a na općinskom, entitetskom i državnom nivou.</p>	<p>publikacije o napretku koje izdaje Ministarstvo odbrane BiH/konačni i objavljeni izvještaji o popisu Strateškog odbora za oružje, municiju i eksplozivna sredstva</p> <p>Godišnje i publikacije o napretku koje objavi Ministarstvo odbrane/konačni i objavljeni izvještaji o popisu Strateškog odbora za oružje, municiju i eksplozivna sredstva</p> <p>Izvještaji EU o napretku / Godišnje i publikacije o napretku koje objavi Ministarstvo sigurnosti/entitetski izvještaji koje objavljuju ministarstva unutrašnjih poslova i</p>	<p>i strategije na entitetskom i državnom nivou</p> <p>Pretpostavka: Osigurane/realizirane obaveze vlasti u BiH u pogledu budžeta i ljudskih resursa</p>					

Matrica rezultata UNDAF-a za Bosnu i Hercegovinu [2015-2019.]

Ishod	Pokazatelji, polazne osnove, ciljevi	Izvor/način provjere	Rizici i pretpostavke	Indikativni resursi ('000 USD) ⁴¹				
				2015.	2016.	2017.	2018.	2019.
	<p>Polazna osnova: 2 paralelne nekoordinirane entitetske platforme za DRR (2013)</p> <p>Cilj: Šest općina koje imaju razvijene strategije i planove odgovora na DRR (2016); koordinirane platforme na entitetskom i državnom BiH koje podržava Ministarstvo sigurnosti BiH (2017)</p>	odgovarajuće uprave za civilnu zaštitu						
Oblast u fokusu 2. Održiv i ujednačen razvoj i zapošljavanje								
<p>Ishod 4. Do 2019. ekonomske i socijalne razlike u stepenu razvijenosti između jedinica lokalne samouprave smanjene su koordiniranim pristupom aktera na svim nivoima u BiH. (UNDP, IFAD)</p>	<p>Pokazatelj: Vrijednost indeksa razvoja⁴⁶ u ciljnim područjima i općinama</p> <p>Polazna osnova: Indeks razvoja u područjima/općinama u 2014. (procjena će se raditi 2014, 2017. i 2019. godine)</p> <p>Cilj: Rast vrijednosti indeksa razvoja u ciljnim područjima i općinama (2019)</p> <p>Pokazatelj: Uspostavljen funkcionalan i participatoran sistem</p>	Procjena dispariteta među općinama i indeks razvoja (UNDP)/procjene i statistički podaci koje izrađuje UN, međunarodni akteri, vlasti na svim nivoima/izvještaji o napretku UN-ovih programa i projekata i drugi relevantni dokumenti partnerskih institucija na svim nivoima	<p>Rizici: Smanjenja u budžetima namijenjenim razvoju na svim nivoima u BiH.</p> <p>Ograničena odgovornost tj. 'vlasništvo' domaćih aktera nad i/ili odsustvo reformi politika koje imaju za cilj smanjenje dispariteta među područjima/općinama.</p> <p>Politička nestabilnost negativno utiče na reforme politika i razvojne planove.</p>	12.498.400	23.718.470	27.777.195	24.673.005	18.135.930

⁴⁶ Indeks razvoja je složeni indeks koji će se definirati za svaku jedinicu lokalne uprave u BiH. Vrijednost ovog indeksa će se mjeriti u odnosu na srednju vrijednost i standardnu devijaciju.

Matrica rezultata UNDAF-a za Bosnu i Hercegovinu [2015-2019.]

Ishod	Pokazatelji, polazne osnove, ciljevi	Izvor/način provjere	Rizici i pretpostavke	Indikativni resursi ('000 USD) ⁴¹				
				2015.	2016.	2017.	2018.	2019.
	<p>planiranja razvoja⁴⁷ koji doprinosi smanjenju dispariteta među područjima/općinama</p> <p><u>Polazna osnova:</u> Ne postoji (2014) <u>Cilj:</u> Postoji (2017)</p> <p><u>Pokazatelj:</u> U ciljnim područjima/općinama uspostavljeni integrirani i inkluzivni sistemi upravljanja razvojem⁴⁸</p> <p><u>Polazna osnova:</u> Ne postoji (2014) <u>Cilj:</u> Postoje (tokom trajanja programa)</p> <p><u>Pokazatelj:</u> Stepen pokrivenosti domaćinstava uslugama javnog vodosnabdijevanja i kanalizacije u ciljnim područjima/općinama</p> <p><u>Polazna osnova:</u> 58% pokrivenosti javnim vodosnabdijevanjem u BiH. 40% pokrivenosti javnim kanalizacijskim sistemima u zemlji (2011) <u>Cilj:</u> Povećanje stepena pokrivenosti domaćinstava</p>	<p>Za polaznu osnovu: Vodna politika u BiH, Vijeće ministara/MoFTER (2011)</p>						

47 Sistem funkcionalnog i participativnog planiranja razvoja implicira transparentno i usklađeno strateško planiranje na svim nivoima vlasti u Bosni i Hercegovini, čime se omogućavaju integracija i koordinacija planskih dokumenata i javnih finansijskih resursa usmjerenih na implementaciju razvojnih prioriteta.

48 Integriran i inkluzivan sistem upravljanja razvojem na nižim nivoima vlasti implicira instaliranje funkcija, struktura i procesa koji omogućavaju djelotvornu implementaciju razvojnih strategija i pružanje kvalitetnih usluga na lokalnom/regionalnom nivou.

Matrica rezultata UNDAF-a za Bosnu i Hercegovinu [2015-2019.]

Ishod	Pokazatelji, polazne osnove, ciljevi	Izvor/način provjere	Rizici i pretpostavke	Indikativni resursi ('000 USD) ⁴¹				
				2015.	2016.	2017.	2018.	2019.
	<p>javnim uslugama vodosnabdijevanja i kanalizacije za do 4% u cijeloj zemlji (2019)</p> <p>Pokazatelji: Nivo konkurentnosti u ciljnim područjima</p> <p>Polazna osnova: Nivo konkurentnosti iz 2014. u ciljnim područjima (procjene će se provesti 2014. i 2019. godine)</p> <p>Cilj: Povećanje nivoa konkurentnosti u ciljnim područjima/općinama (2019)</p> <p>Pokazatelji: Kroz osnažene organizacije poljoprivrednika povećana dugoročna konkurentnost poljoprivrednih proizvođača (uključujući maloposjednike, poljoprivrednike koji proizvode za svoje potrebe, žene i omladinu) i malih i srednjih preduzeća (SME); ojačane mreže pružalaca usluga poslovnog razvoja (MDS) i kvalitetniji pristup tržišnoj infrastrukturi</p> <p>Polazna osnova: Biće utvrđena 2014. godine</p> <p>Cilj: a) 180 poljoprivrednih zadruga,</p>	<p>Indeks dispariteta među općinama</p> <p>Godišnji izvještaji IFAD i UN.</p>						

Matrica rezultata UNDAF-a za Bosnu i Hercegovinu [2015-2019.]

Ishod	Pokazatelji, polazne osnove, ciljevi	Izvor/način provjere	Rizici i pretpostavke	Indikativni resursi ('000 USD) ⁴¹				
				2015.	2016.	2017.	2018.	2019.
	udruženja proizvođača (PA) i SME, organiziraju djelotvorne usluge za svoje članove, šire svoje članstvo kako bi obuhvatili nekomercijalne poljoprivrednike, žene i omladinu; b) ojačane organizacije poljoprivrednika i SME sposobna da ispune zahtjeve tržišta (domaćeg i stranog) u smislu kvantiteta i kvaliteta proizvoda; c) mreže pružalaca BDS usluga ⁴⁹ nude pomoć za 180 FO i 600 SME kako bi iste uspješno proširile svoje poslovanje; d) 18.000 malih farmera ⁵⁰ usvojilo je tehnološke inovacije ⁵¹ ; e) 4.000 domaćinstava (uključujući 400 onih u kojima su glave domaćinstva žene) i 250 seoskih poduzetnika (30% žena i mladih) dobili su zajmove i svoje proizvodne kapacitete proširili za 30%; f) 600 radnih mjesta (od čega 200 namijenjenih ženama i omladini) stvorenih u ruralnim područjima kroz							

⁴⁹ Koordinacija privatnih i javnih (npr. LED – Lokalni ekonomski razvoj) 'strateških' pružalaca BDS (usluga poslovnog razvoja), specijalizirane tehničke pomoći i strateškog BDS.

⁵⁰ Nekomercijalnih i komercijalnih, uključujući 25% žena.

⁵¹ Inovacije koje bi mogle: (i) povećati produktivnost rada, (ii) povećati prinose odnosno urod, (iii) povećati produktivnost stoke i odgovoriti na okolišne i zahtjeve tržišta (npr. EU-a, koje se odnose na sigurnost hrane).

Matrica rezultata UNDAF-a za Bosnu i Hercegovinu [2015-2019.]

Ishod	Pokazatelji, polazne osnove, ciljevi	Izvor/način provjere	Rizici i pretpostavke	Indikativni resursi ('000 USD) ⁴¹				
				2015.	2016.	2017.	2018.	2019.
	pokretanje 200 seoskih preduzeća, uz održivo korištenje poljoprivrednih resursa; g) proizvođači ostvaruju korist od poboljšanog pristupa tržištima – izrađeno ili obnovljeno 330 shema tržišne infrastrukture, čime je za 150.000 ljudi (50% žena) omogućeno da imaju direktne koristi od poboljšane tržišne infrastrukture; e) osigurana održivost tržišne infrastrukture ⁵² (2019)							
Ishod 5. Do 2019. pravni i strateški okviri unaprijeđeni su i operacionalizirani kako bi se osiguralo održivo upravljanje prirodnim, kulturnim i energetske resursima. (UNEP, UNDP, UNESCO, IAEA, UNIDO)	Pokazatelj: Broj usvojenih ili prilagođenih zakonskih i strateških akata usklađenih – na nivou BiH i/ili entiteta Polazna osnova: 0 (2013) Cilj: 12 ⁵³ (2019) Pokazatelj: Povećana budžetska izdvajanja (u procentima) usmjerena za zaštitu okoliša i energetske efikasnost/obnovljive izvore energije (klimatske promjene)	Izveštaji programa/ publikacije vladinih institucija/godišnji izvještaji EC o napretku Budžetska izdvajanja/ godišnji izvještaji ministarstava	Pretpostavke: Vlasti u BiH realizirale su budžetske obaveze/nastavljeno je prevođenje EU <i>acquisa</i> u domaće zakonodavstvo/ključni međunarodni partneri ispunjavaju svoje obaveze	5.118.666	4.452.666	5.252.666	4.219.708	2.416.708

⁵² Npr. skladišni prostori, tačke na kojima se vrši prikupljanje, seoske ceste.

⁵³ Usvojeni mehanizmi TNC, FBUR, SBUR, CC, EE AP-ovi kantona (županija)/ministarstava, entitetski mehanizmi implementacije NEEAP-ova, politike finansiranja EE, podzakonski akti koji se odnose na EE/RES, okvirna legislativa koja se odnosi na regulatorno tijelo za vode, SOER, entitetski mehanizmi implementacije NBSAP-a, mreža za praćenje kvaliteta zraka, nacrt zakona o implementaciji međunarodnih konvencija iz oblasti kulture, entitetski mehanizam za implementaciju Strategije kulturne politike u BiH, s akcionim planom,

Matrica rezultata UNDAF-a za Bosnu i Hercegovinu [2015-2019.]

Ishod	Pokazatelji, polazne osnove, ciljevi	Izvor/način provjere	Rizici i pretpostavke	Indikativni resursi ('000 USD) ⁴¹				
				2015.	2016.	2017.	2018.	2019.
	<p><u>Polazna osnova:</u> 0⁵⁴ <u>Cilj:</u> 10% (godina za godinom/postepeno povećanje do 2019)</p> <p>Pokazatelj: Procenat učešća kulturnih industrija u BDP-u (uključujući turizam, parkove i rekreaciju)</p> <p><u>Polazna osnova:</u> 5 (2011) <u>Cilj:</u> 6.5 (2019)</p>	<p>Statistički bilteni Agencije za statistiku BiH (BHAS)</p>						
<p>Ishod 6. Do 2019. kvalitetnije artikulirane i koordinirane politike i programi zapošljavanja, obrazovanja i nauke omogućuju lakši pristup produktivnom zapošljavanju i stvaranju prihoda. (ILO, UNDP, UNICEF, IOM, UNV)</p>	<p>Pokazatelj: Razvijene strategije i akcioni planovi za formalizaciju zaposlenja – kroz mehanizme međusektorskih odbora⁵⁵ u odabranim sektorima</p> <p><u>Polazna osnova:</u> Odbor za građevinski sektor u RS-u; u FBiH ne postoji ni jedan; nema novijih podataka o neformalnoj ekonomiji u BiH (2014). <u>Cilj:</u> Provedena analiza neformalne ekonomije i zapošljavanja (2015). U RS i FBiH uspostavljeni međusektorski odbori za građevinarstvo, turizam i sektor usluga (2015); izradene strategije i akcioni planovi za</p>	<p>Imenovanje odbora od strane entitetskih vlada. Usvajanje strategija od strane entitetskih vlada</p>	<p>Rizik: Politiziran sektor obrazovanja</p> <p>Pretpostavke: - Funkcioniraju novi mehanizmi koordinacije - Osigurana su sredstva za mečiranje izdvojenih sredstava</p>	3.323.292	5.508.292	4.328.292	2.303.292	1.353.292

⁵⁴ Polazna osnova će biti određene u 2014. godini, nakon što UNDP, UNEP i RCO izrade metodologiju monitoringa/praćenja.

⁵⁵ Članstvo odbora mogu činiti resorni ministri, porezne uprave, inspekcije rada, socijalni partneri.

Matrica rezultata UNDAF-a za Bosnu i Hercegovinu [2015-2019.]

Ishod	Pokazatelji, polazne osnove, ciljevi	Izvor/način provjere	Rizici i pretpostavke	Indikativni resursi ('000 USD) ⁴¹				
				2015.	2016.	2017.	2018.	2019.
	<p>odgovarajuće sektore (2016).</p> <p>Pokazatelj: Izrađeni entitetski akcioni planovi za zapošljavanje mladih i pokrenuta njihova implementacija</p> <p>Polazna osnova: Broj izrađenih akcionih planova.</p> <p>Cilj: Izražena 2 (entitetska) akciona plana (2015) i alocirana budžetska sredstva (2015-2017)</p> <p>Pokazatelj: Broj osnovnih i srednjih škola koje učenicima nude mogućnost poduzetničkog učenja</p> <p>Polazna osnova: 30 osnovnih škola, 50 srednjih škola (2013)</p> <p>Cilj: 300 osnovnih škola, 200 srednjih škola (2019)</p> <p>Pokazatelj: Uspostavljen koordiniran sistem za mjerenje uticaja i unapređenje mjera zapošljavanja</p> <p>Polazna osnova: Ne postoji sveobuhvatan pristup za rješavanje pitanja neusklađenosti potražnje tržišta rada i ponude, uključujući i problem</p>	<p>Usvajanje akcionih planova od strane entitetskih vlada/ godišnji planovi rada i godišnji izvještaji javnih službi za zapošljavanje (PES)</p> <p>Informacija o implementaciji EL strategije koju je usvojilo Vijeće ministara (MoCA, 2019)</p> <p>U upitnike Ankete o radnoj snazi (LFS) uveden je novi set pitanja; set /nalazi i preporuke iz izvještaja ILO-a o neusklađenosti vještina i znanja predstavljeni na tripartitnoj radionici na nivou BiH (izvještaj s radionice)/entitetske vlade usvojile preporuke</p>						

Matrica rezultata UNDAF-a za Bosnu i Hercegovinu [2015-2019.]

Ishod	Pokazatelji, polazne osnove, ciljevi	Izvor/način provjere	Rizici i pretpostavke	Indikativni resursi ('000 USD) ⁴¹				
				2015.	2016.	2017.	2018.	2019.
	<p>neusklađenosti vještina i znanja (2014). <u>Cilj:</u> Razvijen sistem za prikupljanje i analizu podataka o neusklađenosti vještina i znanja (2015); na osnovu analize izrađen izvještaj sa preporukama kako riješiti problem nastalog jaza (2015)</p> <p>Pokazatelj: Broj zaposlenih osoba, onih koje su zadržale zaposlenje ili su imale koristi od aktivnosti generiranja prihoda kao rezultat UN-ovih intervencija</p> <p><u>Polazna osnova:</u> Godišnji pregledi UNDAF-a za 2010-2014. iz 2013. i 2014. godine <u>Cilj:</u> Biće uspostavljen tokom izrade dvogodišnjih planova rada za potrebe UN-ovog programa (2014. i 2016)</p>	Godišnji izvještaji o rezultatima UN-a za BiH 2015-2019.						
Oblast u fokusu 3. Socijalno uključivanje: obrazovanje, socijalna zaštita, dječja zaštita i zdravstvo								
Ishod 7. Do 2019. sva djeca i mladi, uključujući i djecu s invaliditetom i romsku djecu, imaju koristi od obrazovanja koje je prilagođeno njihovim	<p>Pokazatelj: Neto stopa pohađanja osnovnog i srednjeg obrazovanja sve djece, djece s poteškoćama u razvoju i romske djece</p> <p><u>Polazna osnova:</u></p>	Zvanični statistički izvještaji za BiH / Istraživanje višestrukih pokazatelja (MICS 2012) / OECD-ov izvještaj o djeci s poteškoćama u razvoju (2007)	Rizik: Otpor nastavnika da implementiraju individualizirane programe namijenjene djeci s poteškoćama u razvoju zbog već postojeće opterećenosti	738.610	738.610	738.610	738.610	738.610

Matrica rezultata UNDAF-a za Bosnu i Hercegovinu [2015-2019.]

Ishod	Pokazatelji, polazne osnove, ciljevi	Izvor/način provjere	Rizici i pretpostavke	Indikativni resursi ('000 USD) ⁴¹				
				2015.	2016.	2017.	2018.	2019.
potrebama i sposobnostima. (UNICEF, UNFPA, UNV)	<p>97,6 osnovno (BiH) 97,7 M, 97,6 Ž 91,8 srednje (BiH) 90,4 M, 93,1 Ž 69,3 osnovno (Romi) 70,9 M, 67,8 Ž 22,6 srednje (Romi) 26,6 M, 18 Ž 0,4 osnovno (CWD) - 2007.</p> <p><u>Cilj:</u> osnovno (BiH) – 100% srednje (BiH) – 95% osnovno (Romi) – 90% srednje (Romi) – 50% (2019) Cilj za djecu sa poteškoćama u razvoju biće utvrđen 2014. god.</p> <p><u>Pokazatelji:</u> Stopa prelaska djece, te djece s poteškoćama u razvoju i romske djece iz osnovnog u srednje obrazovanja</p> <p><u>Polazna osnova:</u> 96,9% BiH 71% Romi Nije dostupna za djecu s poteškoćama u razvoju (studija će biti provedena u 2014)</p> <p><u>Cilj:</u> 100% za BiH 90% za Rome (2019) Cilj za djecu sa poteškoćama u razvoju biće utvrđen 2014. god.</p>		<p>poslom / Nedostatak resursa potrebnih da se osigura implementacija programa namijenjenih djeci s poteškoćama u razvoju / Otpor roditelja da im djeca budu identificirana kao djeca s poteškoćama u razvoju</p> <p>Pretpostavka: Škole opremljene tako da osiguravaju fizički pristup za djecu s poteškoćama u razvoju</p>					

Matrica rezultata UNDAF-a za Bosnu i Hercegovinu [2015-2019.]

Ishod	Pokazatelji, polazne osnove, ciljevi	Izvor/način provjere	Rizici i pretpostavke	Indikativni resursi ('000 USD) ⁴¹				
				2015.	2016.	2017.	2018.	2019.
	<p><u>Pokazatelj:</u> Broj osnovnih i srednjih škola u kojima svako identificirano dijete s poteškoćama u razvoju uči u skladu s individualiziranim nastavnim planom i programom prilagođenim njegovim/njenim potrebama i sposobnostima</p> <p><u>Polazna osnova:</u> Nije dostupna</p> <p><u>Cilj:</u> Barem 30% škola u BiH (2019)</p> <p><u>Pokazatelj:</u> Nadležna ministarstva obrazovanja revidirala su nastavne sadržaje kako bi se obuhvatilo obrazovanje iz životnih vještina, uključujući seksualno vaspitanje i obrazovanje usklađeno s međunarodnim standardima</p> <p><u>Polazna osnova:</u> 0 (2013), 309 srednjih škola u BiH (2013)</p> <p><u>Cilj:</u> Nastavni sadržaji do kraja 2019. revidirani u cijeloj BiH, te primijenjeni u barem 13% (39) srednjih škola u BiH.</p>	<p>Godišnji izvještaji kantonalnih/županijskih i entitetskih ministarstava obrazovanja</p>						

Matrica rezultata UNDAF-a za Bosnu i Hercegovinu [2015-2019.]

Ishod	Pokazatelji, polazne osnove, ciljevi	Izvor/način provjere	Rizici i pretpostavke	Indikativni resursi ('000 USD) ⁴¹				
				2015.	2016.	2017.	2018.	2019.
<p>Ishod 8. Do 2019. povećan je upis u predškolske ustanove sve djece, uključujući romsku djecu i djecu s poteškoćama u razvoju. (UNICEF)</p>	<p>Pokazatelj: Procenat djece upisan u predškolske ustanove</p> <p>Polazna osnova: 13% BiH (12,2 M, 14 Ž) 1,5% Romi, (1,4 M, 1,6 Ž) Djeca s teškoćama u razvoju: nije dostupna (studija će biti provedena u 2014)</p> <p>Cilj: 30% za BiH 10% za Rome 2% za djecu s teškoćama u razvoju (2019)</p>	<p>Zvanični statistički podaci /Istraživanje višestrukih pokazatelja (MICS 2012)</p>	<p>Rizik: Izostanak relociranja budžetskih sredstava za predškolski odgoj i obrazovanje</p> <p>Pretpostavka: Predškolske ustanove imaju adekvatne resurse i opremljene su od strane vlasti u BiH</p>	600.000	600.000	600.000	600.000	600.000
<p>Ishod 9. Do 2019. unaprijeđeni su relevantno zakonodavstvo, politike, budžetska izdvajanja i inkluzivni sistemi socijalne zaštite za proaktivnu zaštitu ugroženih. 56 (UNICEF, UNFPA, UNDP, UNHCR, IOM, UNV, UNODC)</p>	<p>Pokazatelj: Sistemi monitoringa socijalne zaštite koji proizvode disagregirane podatke kako bi se rješavala uska grla i prepreke s kojim se suočava većina ugrožene djece i porodica</p> <p>Polazna osnova: Ne postoji (2013.)</p> <p>Cilj: Na godišnjoj osnovi se izrađuje zajednički socijalni izvještaj za cijelu zemlju</p> <p>Pokazatelj: U Federaciji BiH usklađena socijalna pomoć za djecu i porodice u stanju potrebe (da/ne)</p>	<p>Budžeti namijenjeni socijalnoj zaštiti /evidencije o javnoj potrošnji/ službena glasila entiteta i države</p> <p>Izvještaji implementacijskih partnera o napretku i procjena kvaliteta prema međunarodnim</p>	<p>Rizik: Nisu na djelotvoran način relocirani budžetski resursi za socijalnu zaštitu / politička kriza sprečava usvajanje zakona i politika</p> <p>Pretpostavka: Održana nastojanja na međusektorskoj saradnji vlada / minimizirana fluktuacija ključnog osoblja zaposlenog u vladinim službama</p>	8.760.610	8.280.610	4.560.610	2.950.610	2.900.610

⁵⁶ Ugrožene grupe obuhvataju: interno raseljene osobe, povratnike, djecu, djecu s poteškoćama u razvoju i odrasle s invaliditetom, Rome, žene, migrante, tražioce azila i starije osobe.

Matrica rezultata UNDAF-a za Bosnu i Hercegovinu [2015-2019.]

Ishod	Pokazatelji, polazne osnove, ciljevi	Izvor/način provjere	Rizici i pretpostavke	Indikativni resursi ('000 USD) ⁴¹				
				2015.	2016.	2017.	2018.	2019.
	<p>Polazna osnova: Nije usklađena (2013) Cilj: Usklađena do 2013.</p> <p>Pokazatelj: Uspostavljeni mehanizmi koordinacije za sisteme socijalne zaštite na nivou cijele zemlje</p> <p>Polazna osnova: Ne postoje (2013) Cilj: Uspostavljeni do 2019.</p> <p>Pokazatelj: Broj novih ili revidiranih zakona i politika koje se odnose na osobe s invaliditetom (PwD) koji su usvojeni, za koje je osiguran budžet i koji su usklađeni sa Konvencijom o pravima osoba s invaliditetom (CRPD) i broj uvedenih novih usluga i podsticaja za osobe s invaliditetom</p> <p>Polazna osnova: Pregled legislative koja se odnosi na osobe s invaliditetom koju je proveo UNDP (2013) Cilj: 3 nove politike/zakona i 3 nove usluge/servisa do 2019.</p> <p>Pokazatelj: Broj politika namijenjenih starijim osobama, omladini, Romima i drugim</p>	<p>normativnim standardima / izvještaji centara za socijalni rad</p> <p>CRPD izvještaji za BiH Vijeća za osobe s invaliditetom</p> <p>Usvajanje novih politika od strane Vijeća ministara</p>						

Matrica rezultata UNDAF-a za Bosnu i Hercegovinu [2015-2019.]

Ishod	Pokazatelji, polazne osnove, ciljevi	Izvor/način provjere	Rizici i pretpostavke	Indikativni resursi ('000 USD) ⁴¹				
				2015.	2016.	2017.	2018.	2019.
	<p>populacijama u nepovoljnom položaju</p> <p><u>Polazna osnova:</u> 1 (2013). <u>Cilj:</u> 3⁵⁷ (2019)</p> <p>Pokazatelj: Broj osoba u riziku da postanu osobe bez državljanstva koje nisu registrirane i kojima se pomoglo da dobiju dokumentaciju koja im omogućava pristup socijalnoj pomoći</p> <p><u>Polazna osnova:</u> 4.500 osoba (2013) <u>Cilj:</u> 500 osoba godišnje; najmanje 2.500 do kraja 2019.</p> <p>Pokazatelj: Broj osoba koje još uvijek zavise od izbjegličkog statusa u pogledu pristupa socijalnim naknadama i održivim rješenjima; broj osoba koje nisu uspjele pronaći rješenje kod domaćih vlasti; broj</p>	<p>Matične knjige rođenih i državljana; izvještaji i evidencije MHRR-a i lokalnih vlasti (osnovni registri/matične knjige npr.); kvalitativne procjene pružalaca usluga; izvještaji o napretku vezani za Dekadu Roma; izvještaji aktera na polju ljudskih prava i drugih međunarodnih organizacija: Vijeća Evrope, agencije UN-a, OSCE-a, UNHCR-a i njegovog implementacijskog partnera Vaša prava; Baza podataka BHWI o registraciji i pristupu ostalim pravima</p> <p>Baza podataka MHRR-a o interno raseljenim osobama, entitetske baze podataka o interno raseljenim osobama, izvještaji UNHCR-a i OSCE-a</p>	<p>Rizici: Pojedinačni slučajevi osoba bez dokumenata – Roma i osoba u riziku da ostanu bez državljanstva nisu identificirani, a isti nisu obaviješteni o značaju prijavljivanja/registracije da bi osigurali pristup službama i uslugama; ograničen angažman domaćih udruženja Roma u koordiniranom radu na svim nivoima; ograničeni ljudski i finansijski resursi</p> <p>Pretpostavke: Uspostavljeni funkcionalni mehanizmi međusektorske koordinacije i zakonski okviri, izdvojeni budžetski resursi.</p> <p>Rizici: Lokalne vlasti se opiru uključenju interno raseljenih osoba u bazne socijalne usluge koje se pružaju; lokalne vlasti nisu spremne ili sposobne pomoći interno raseljenim osobama</p>					

⁵⁷ Što može obuhvatati okvir socijalne politike za starije osobe, politiku za mlade, Rome i stanovništvo s teškoćama u razvoju ili sa invaliditetom.

Matrica rezultata UNDAF-a za Bosnu i Hercegovinu [2015-2019.]

Ishod	Pokazatelji, polazne osnove, ciljevi	Izvor/način provjere	Rizici i pretpostavke	Indikativni resursi ('000 USD) ⁴¹				
				2015.	2016.	2017.	2018.	2019.
	<p>ugroženih interno raseljenih osoba koji nisu bili u mogućnosti regulirati svoj status u općini koju su izabrali.</p> <p><u>Polazna osnova:</u> 84.500 (2013) <u>Cilj:</u> 10.000-20.000 (2019)</p>							
<p>Ishod 10. Do 2019. unaprijeđeni su sistemi dječije zaštite za prevenciju i odgovor na slučajeve nasilja, zlostavljanja, iskorištavanja i zanemarivanja djece, uključujući i institucionalno zbrinjavanje. (UNICEF)</p>	<p><u>Pokazatelji:</u> Općine koje provode/implementiraju Smjernice za postupanje u slučaju nasilja nad djecom u BiH</p> <p><u>Polazna osnova:</u> 7% općina (2013) <u>Cilj:</u> 40% općina (2019)</p> <p><u>Pokazatelji:</u> Prevalencija djece smještene u ustanove/institucije, u hraniteljske porodice i usvojene djece</p> <p><u>Polazna osnova:</u> 2607 smještene u institucijama, (2012, Transmonee) 712 na skrbi u hraniteljskim porodicama (2012., Transmonee) 67 usvojene (2012., Transmonee) <u>Cilj:</u> Smanjenje broja djece na skrbi u institucijama za 40% (2019)</p>	<p>Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice, općinski izvještaji, izvještaji centara za socijalni rad, UNICEF izvještaji</p> <p>Transmonee</p>	<p>Rizik: Finansijska kriza/izostanak međusektorske saradnje/političke krize ometaju usvajanje zakona</p> <p>Pretpostavka: Nadležna ministarstva i institucije podržavaju reforme dječije zaštite, posebno po pitanju deinstitucionalizacije</p>	700.000	700.000	700.000	700.000	700.000
<p>Ishod 11. Do 2019. unaprijeđene su</p>	<p><u>Pokazatelji:</u> Uspostavljene i na djelotvoran način implementirane politike iz</p>	<p>Set politika koje se odnose na javno zdravlje u svim</p>	<p>Rizik: Kontinuirana finansijska i kriza u oblasti</p>	10.520.600	4.125.000	3.625.000	2.575.000	2.575.000

Matrica rezultata UNDAF-a za Bosnu i Hercegovinu [2015-2019.]

Ishod	Pokazatelji, polazne osnove, ciljevi	Izvor/način provjere	Rizici i pretpostavke	Indikativni resursi ('000 USD) ⁴¹				
				2015.	2016.	2017.	2018.	2019.
<p>ciljne zdravstvene usluge i planski dokumenti u oblasti javnog zdravstva, uključujući upravljanje glavnim zdravstvenim rizicima i promociju odgovornog ponašanja za očuvanje zdravlja.⁵⁸ (UNFPA, IAEA, UNDP, UNICEF, IOM, WHO, UNODC)</p>	<p>domene javnog zdravstva kao i na podacima zasnovane preporuke.</p> <p>Polazna osnova: Nisu izrađeni/primijenjeni sveobuhvatni okviri politika iz domena javnog zdravstva u BiH, RS, FBiH i BDBiH (2013)</p> <p>Cilji: Izrađeni sveobuhvatni okviri zdravstvenih politika u BiH, RS, FBiH i BDBiH (2016)/ Nadležne institucije u RS, FBiH i BDBiH izradile su/ u primjeni su sveobuhvatni okviri politika iz domena javnog zdravstva (2019)</p> <p>Pokazatelji: Relativno smanjenje (RR) ukupnog mortaliteta od kardiovaskularnih bolesti u BiH / Ukupni mortalitet od kardiovaskularnih bolesti u BiH pokazuje trend opadanja</p> <p>Polazna osnova: Kardiovaskularne i bolesti krvožilnog sistema, smrtni slučajevi na 100.000: 523,41 (Studija o globalnoj opterećenosti bolešću / GBD / 2010, BiH) (2010)</p>	<p>upravnim nadležnostima u BiH učinjen dostupnim od strane zdravstvenih vlasti u BiH:</p> <p>Ministarstva civilnih poslova BiH; Ministarstva zdravstva FBiH; Ministarstva zdravstva i socijalne zaštite RS; Odjeljenja za zdravstvo i druge usluge BDBiH</p> <p>Godišnji izvještaji iz domena javnog zdravstva koje izrađuju/stavljaju na raspolaganje zavodi/instituti za javno zdravstvo FBiH (<i>Zdravstveno-statistički godišnjak FBiH</i>) i RS (<i>Bilten Zdravstveno stanje stanovništva RS</i>) / Konsolidirane informacije o mortalitetu od kardiovaskularnih bolesti u BiH od Ministarstva civilnih poslova BiH / Objavljena međunarodna/globalna istraživanja (npr. Studija</p>	<p>zapošljavanja ugrožava napore na promicanju zdravlja / Zdravstvene vlasti u BiH se suočavaju s teškoćama u vođenju i mobilizaciji koordiniranog međusektorskog djelovanja po prioritetnim pitanjima iz domena javnog zdravstva / Inicijative i proces izrade politika iz domena javnog zdravstva (PH) zaostaju za napretkom u drugim podsektorima zdravstva</p> <p>Pretpostavka: Nastavljena politička posvećenost koordinaciji i implementaciji novih zdravstvenih usluga i programa promicanja zdravlja širom zemlje / Zdravstvene vlasti u BiH zauzimaju vodeću i ulogu sazivača / Ključni međunarodni partneri ispunjavaju svoje obaveze u pogledu zdravstvenog sistema</p>					

⁵⁸ Osnovni oblici ponašanja koji podrazumijevaju traženje zdravstvene pomoći uključuju: imunizaciju, ishranu dojenčadi, odgovorno (pozitivno) roditeljstvo, sigurno seksualno ponašanje, planiranje porodice, zdrav izbor u pogledu ishrane i načina života.

Matrica rezultata UNDAF-a za Bosnu i Hercegovinu [2015-2019.]

Ishod	Pokazatelji, polazne osnove, ciljevi	Izvor/način provjere	Rizici i pretpostavke	Indikativni resursi ('000 USD) ⁴¹				
				2015.	2016.	2017.	2018.	2019.
	<p>Cilj: Kardiovaskularne i bolesti krvotoka, smrtni slučajevi na 100.000 <500 (2019)</p> <p>Pokazatelj: Procenat djece, a posebno romske djece, koja su u potpunosti pokrivena vakcinacijom (18-29 mjeseci)</p> <p>Polazna osnova: 68% BiH, 4% Romi (2011/2012) Cilj: Povećanje od 10% za BiH i 20% u romskoj populaciji (2019)</p> <p>Pokazatelj: Broj porodica s malom djecom koje koriste/dobijaju usluge namijenjene dobrobiti djece, uključujući i kućne posjete</p> <p>Polazna osnova: 2.500 djece (2012) Cilj: 9.000 djece (2019)</p> <p>Pokazatelj: Incidencija TB u BiH smanjena na 35/100.000</p> <p>Polazna osnova: Incidencija 49/100.000 (2012) Cilj: Incidencija 35/100.000 (2019)</p>	<p>o globalnom opterećenju bolešću /GBD/)</p> <p>Izveštaj iz istraživanja višestrukih pokazatelja (MICS)</p> <p>Zvanična dokumentacije dostupna iz domova zdravlja i nadležnih ministarstava u FBiH, RS i Brčko Distriktu</p> <p>Globalni izvještaj WHO o tuberkulozi</p>						

Matrica rezultata UNDAF-a za Bosnu i Hercegovinu [2015-2019.]

Ishod	Pokazatelji, polazne osnove, ciljevi	Izvor/način provjere	Rizici i pretpostavke	Indikativni resursi ('000 USD) ⁴¹				
				2015.	2016.	2017.	2018.	2019.
	<p>Pokazatelj: Stopa prevalencije HIV-a</p> <p><u>Polazna osnova:</u> Stopa HIV-a u BiH zadržana na manje od 1% u općoj populaciji i manje od 5% unutar svake od ključnih populacija izloženih većem riziku (2009/2010)</p> <p><u>Cilij:</u> Stopa HIV-a ispod 0,01% (2019)</p> <p>Pokazatelj: Povećana prevalencija savremenih metoda kontracepcije</p> <p><u>Polazna osnova:</u> 12% (2012)</p> <p><u>Cilij:</u> 15% (2019)</p> <p>Pokazatelj: Broj politika, smjernica, protokola i standarda namijenjenih zdravstvenim radnicima kako bi pružali kvalitetne SRH usluge, uključujući i one namijenjene ugroženim populacijama</p> <p><u>Polazna osnova:</u> 0 (2013)</p> <p><u>Cilij:</u> 10 – Biće utvrđen u 2014. i realiziran do 2019.</p>	<p>Bio-bihejvioralne studije (PWID, SW, MSM) / kliničke evidencije/godišnji izvještaji o implementaciji Strategije odgovora za HIV i AIDS u BiH 2011-2016.</p> <p>Izvještaj iz Istraživanja višestrukih pokazatelja (MICS)</p> <p>Publikacije relevantnih ministarstava u BiH o seksualnom i reproduktivnom zdravlju (SRH)</p>						
Oblast u fokusu 4. Osnaživanje žena								
Ishod 12. Do 2019. više žena učestvuje u procesima odlučivanja u okviru	Pokazatelj: Uspostavljene politike i institucionalni mehanizmi koji imaju za cilj promociju učešća žena u procesima odlučivanja	Tematski bilteni i statistički izvještaji BHAS	Pretpostavka: Vlasti u BiH zadržale posvećenost unapređenju uloge žena u politici i društvu u skladu sa	1.300.000	1.400.000	1.400.000	850.000	850.000

Matrica rezultata UNDAF-a za Bosnu i Hercegovinu [2015-2019.]

Ishod	Pokazatelji, polazne osnove, ciljevi	Izvor/način provjere	Rizici i pretpostavke	Indikativni resursi ('000 USD) ⁴¹				
				2015.	2016.	2017.	2018.	2019.
političke i ekonomske sfere. (UN Women, IOM, UNDP, ILO)	<p>Polazna osnova: Usvojen Zakon o ravnopravnosti spolova i uspostavljeni <i>gender</i> mehanizmi (2003)</p> <p>Cilj: Uspostavljena institucionalna partnerstva i implementirane strategije za ekonomsko i političko osnaživanje žena (2019)</p> <p>Pokazatelj: Procenat žena u parlamentima, na položajima u izvršnoj vlasti na središnjim i na lokalnim nivoima</p> <p>Polazna osnova: Procenat žena u Parlamentarnoj skupštini BiH 17,54% (2010)</p> <p>Cilj: Povećanje od 10% u svim izabranim tijelima (2019)</p> <p>Pokazatelj: Broj zaposlenih žena, onih koje su zadržale zaposlenje ili koje imaju koristi od aktivnosti generiranja prihoda koje su rezultat intervencija UN-a</p> <p>Polazna osnova: Godišnji pregledi po UNDAF-u 2010-2014. za 2013. i 2014.</p> <p>Cilj: Utvrdiće se tokom izrade dvogodišnjih</p>	<p>6. i 7. periodični izvještaj zemlje članice po CEDWA konvenciji</p> <p>Rodni barometar</p> <p>Izvještaj o implementaciji Akcionog plana BiH za implementaciju UNSCR 1325 o ženama, miru i sigurnosti</p> <p>Godišnji izvještaji o rezultatima UN-a u BiH 2015-2019.</p>	Zakonom o ravnopravnosti spolova, <i>Gender</i> akcionom planu i Finansijskom mehanizmu za implementaciju <i>Gender</i> akcionog plana (FIGAP)					

Matrica rezultata UNDAF-a za Bosnu i Hercegovinu [2015-2019.]

Ishod	Pokazatelji, polazne osnove, ciljevi	Izvor/način provjere	Rizici i pretpostavke	Indikativni resursi ('000 USD) ⁴¹				
				2015.	2016.	2017.	2018.	2019.
	planova rada (2014. i 2016.)							
<p>Ishod 13. Do 2019. koordinirane višesektorske platforme doprinose sprečavanju i pravovremenoj reakciji na rodno zasnovano nasilje, te pružaju sveobuhvatnu skrb i podršku osobama koje su preživjele nasilje. (UN Women, UNFPA, UNHCR, UNDP)</p>	<p>Pokazatelj: Broj općina koje posjeduju operativne referalne mehanizme koji se zasnivaju na standardiziranim protokolima.</p> <p><u>Polazna osnova:</u> Operativno 12 lokalnih referalnih mehanizama (2013)</p> <p><u>Cilj:</u> Operativno 30 lokalnih referalnih mehanizama (2019)</p> <p>Pokazatelj: Broj referalnih mehanizama koji pružaju sveobuhvatnu skrb i podršku osobama koje su preživjele seksualno nasilje povezano sa sukobima</p> <p><u>Polazna osnova:</u> operativna 2 lokalna referalna mehanizma (2013)</p> <p><u>Cilj:</u> operativno 10 lokalnih referalnih mehanizama (2019)</p> <p>Pokazatelj: Usklađenost politika i usluga sa standardima utvrđenim Istanbulskom konvencijom</p> <p><u>Polazna osnova:</u> Ratificirana Istanbulska konvencija i izrađena</p>	<p>Izveštaji o implementaciji strategija:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Strategije za prevenciju i borbu protiv nasilja nad ženama i porodičnog nasilja u FBiH (2013.2017) - Strategije za borbu protiv nasilja u porodici u RS (2009- 2013) - Strategije za implementaciju Istanbulske konvencije u BiH <p>6. i 7. periodični izvještaj zemlje članice po CEDAW konvenciji</p> <p>Rodni barometar</p>	<p>Pretpostavka: Osigurano finansiranje za usvojene strategije za rješavanje problema nasilja nad ženama i djevojčicama, te operativni mehanizmi implementacije</p>	1.140.000	1.295.000	945.000	1.045.000	1.045.000

Matrica rezultata UNDAF-a za Bosnu i Hercegovinu [2015-2019.]

Ishod	Pokazatelji, polazne osnove, ciljevi	Izvor/način provjere	Rizici i pretpostavke	Indikativni resursi ('000 USD) ⁴¹				
				2015.	2016.	2017.	2018.	2019.
	<p>Strategija za provedbu Istanbulske konvencije (2013)</p> <p><u>Cilj:</u> Implementirana Strategija za provedbu Istanbulske konvencije – što je rezultiralo sveobuhvatnim zakonskim izmjenama (2019)</p> <p><u>Pokazatelj:</u> Procenat povećanja u budžetima na nivou BiH i entitetskom nivou za usluge prevencije i odgovora na rodno zasnovano nasilje</p> <p><u>Polazna osnova:</u> Neredovna budžetska izdvajanja za pružaoce usluga</p> <p><u>Cilj:</u> Najmanje 35% finansijskih sredstava za pružaoce usluga osigurava se iz entitetskih i budžeta na lokalnom nivou.</p>							

PRILOG B. Partneri u UNDAF-u iz vladinog sektora u BiH

Predsjedništvo BiH

Vijeće/Savjet ministara BiH:

- Ministarstvo vanjskih/spoljnih poslova BiH
- Ministarstvo finansija i trezora BiH
- Ministarstvo civilnih poslova BiH
- Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH
- Ministarstvo sigurnosti BiH
- Ministarstvo pravde BiH
- Ministarstvo odbrane BiH
- Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH
- Parlamentarna skupština BiH
- Institucija ombudsmana za ljudska prava BiH
- Agencija za statistiku BiH
- Državna regulativna agencija za radijacijsku i nuklearnu sigurnost
- Agencija za ravnopravnost spolova BiH
- Direkcija za ekonomsko planiranje BiH
- Komisija BiH za saradnju s UNESCO-om
- Agencija za prevenciju korupcije i koordinaciju borbe protiv korupcije BiH
- Agencija za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje BiH
- Visoko sudsko i tužilačko vijeće BiH

Vlada FBiH:

- Ministarstvo pravde FBiH
- Ministarstvo turizma i okoliša FBiH
- Ministarstvo obrazovanja i nauke FBiH
- Ministarstvo kulture i sporta FBiH
- Ministarstvo rada i socijalne politike FBiH
- Ministarstvo raseljenih osoba i izbjeglica FBiH
- Ministarstvo zdravstva FBiH
- Ministarstvo razvoja, poduzetništva i obrta FBiH
- Ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva FBiH
- Ministarstvo unutrašnjih poslova FBiH
- Ministarstvo energije, rudarstva i industrije FBiH
- Ministarstvo prostornog uređenja FBiH
- Parlament FBiH
- Federalni zavod za statistiku
- Zavod za zaštitu kulturnog naslijeđa FBiH
- Fond za okoliš FBiH
- Federalni hidrometeorološki zavod
- Zavod za javno zdravstvo FBiH
- Agencija za kvalitet i akreditiranje u zdravstvenoj zaštiti FBiH
- Federalni zavod za programiranje razvoja
- Gender centar FBiH

Brčko Distrikt BiH

- Resorna odjeljenja i javne institucije

Kantonalne/županijske vlade:

- Resorna ministarstva i javne institucije u svih 10 kantona/županija u FBiH

Općine:

- Ciljane općine u FBiH i RS u skladu s dvogodišnjim planovima rada

Vlada RS:

- Ministarstvo za ekonomske odnose i regionalnu saradnju RS
- Ministarstvo za prostorno uređenje, građevinarstvo i ekologiju RS
- Ministarstvo unutrašnjih poslova RS
- Ministarstvo pravde RS
- Ministarstvo zdravlja i socijalne zaštite RS
- Ministarstvo uprave i lokalne samouprave RS
- Ministarstvo za izbjeglice i raseljena lica RS
- Ministarstvo porodice, omladine i sporta RS
- Ministarstvo industrije, energetike i rudarstva RS
- Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede RS
- Ministarstvo prosvjete i kulture RS
- Ministarstvo rada i boračko-invalidske zaštite RS
- Republički zavod za zaštitu kulturno-istorijskog i prirodnog naslijeđa
- Narodna skupština RS
- Republički zavod za statistiku
- Fond za zaštitu životne sredine i energetske efikasnost RS
- Republički hidrometeorološki zavod RS
- Institut za javno zdravstvo RS
- Centar za edukaciju sudija i javnih tužilaca u RS
- Gender centar RS

PRILOG C. Osnovni sporazumi između agencija iz sistema UN-a i BiH

Sljedeći sporazumi o saradnji predstavljaju pravnu osnovu odnosa između BiH i svake od agencija iz sistema UN-a koje doprinose realizaciji UNDAF-a:

- a. S Međunarodnom agencijom za atomsku energiju (IAEA), Revidirani dodatni sporazum (RSA) o pružanju tehničke pomoći od strane IAEA zaključen između Vijeća ministara BiH i IAEA, 8.septembra/rujna 2009. godine
- b. S Međunarodnom organizacijom rada (ILO), Memorandum o razumijevanju zaključen između Vijeća ministara BiH i ILO-a, 6. februara/veljače 2013. godine
- c. S Međunarodnom organizacijom za migracije (IOM), Sporazum o saradnji zaključen između Republike BiH i IOM-a, 21. juna/lipnja 1995. godine
- d. S Razvojnim programom Ujedinjenih nacija (UNDP), Standardni osnovni sporazum o pomoći (SBAA) zaključen između Vlade Republike BiH i UNDP-a, 7. decembra/prosinca 1995. godine
- e. S Programom Ujedinjenih nacija za okoliš (UNEP), putem SBAA koji su potpisali UNDP i Republika BiH, 7. decembra/prosinca 1995, koji se, *mutatis mutandis*, primjenjuje na UNEP
- f. S Organizacijom Ujedinjenih nacija za obrazovanje, nauku i kulturu (UNESCO), Sporazum između UNESCO-a i Republike BiH u vezi s uspostavom ureda UNESCO-a u Sarajevu, od 30. augusta/kolovoza 1995. godine
- g. S Populacijskim fondom Ujedinjenih nacija (UNFPA), putem SBAA koji su potpisali UNDP i Republika BiH, 7. decembra/prosinca 1995, koji se, *mutatis mutandis*, primjenjuje na UNFPA
- h. S Uredom visokog komesara za izbjeglice (UNHCR), Sporazum o saradnji sa BiH koji su Vlada i UNHCR zaključili 18. marta/ožujka 1994. godine
- i. S Fondom Ujedinjenih nacija za djecu (UNICEF), Osnovni sporazum o saradnji (BCA) koji su Vlada i UNICEF zaključili 13. oktobra/listopada 1993. godine
- j. S Organizacijom Ujedinjenih nacija za industrijski razvoj (UNIDO), putem SBAA koji su potpisali UNDP i Republika BiH, 7. decembra/prosinca 1995, koji se, *mutatis mutandis*, primjenjuje na UNIDO
- k. S Volonterima Ujedinjenih nacija (UNV), putem SBAA koji su potpisali UNDP i Republika BiH, 7. decembra/prosinca 1995, koji se, *mutatis mutandis*, primjenjuje na UNV
- l. S Agencijom Ujedinjenih nacija za rodnu ravnopravnost i osnaživanje žena (UN Women), putem Standardnog osnovnog sporazuma o pomoći (SBAA) koji su potpisali UNDP i Republika BiH, 7. decembra/prosinca 1995, koji se, *mutatis mutandis*, primjenjuje na UN Women (čeka se odobrenje Ministarstva vanjskih poslova BiH)
- m. Sa Svjetskom zdravstvenom organizacijom (WHO), Osnovni sporazum koji su zaključili Republika BiH i WHO, 15. juna/lipnja 1994. godine

PRILOG D. Kratak pregled MDG indikatora

U sljedećoj tabeli se daje kratak pregled 20 ključnih MDG ciljeva i pokazatelja za Bosnu i Hercegovinu:⁵⁹

Cilj/zadatak/indikator	Polazna osnova 2000/ 2001,	2007.		2009. ili posljednji dostupni podaci (iz Izveštaja o realizaciji MRC 2010)	2012. ili posljednji dostupni podaci	MRC Ciljevi za 2015.	Napredak na postizanju ciljeva za 2015.	
		Ciljevi utvrđeni PRSP- om	Postignuto					
a	b	c	d	e	f	g	h	
CILJ 1: Iskorijeniti ekstremno siromaštvo i glad								
1.1. Procenat stanovništva koji živi ispod apsolutne linije siromaštva	19,5	16,0	14,0	14,4 (2007)	14,4 (2007)	9,0	neizvjesno	
1.8. Stopa nezaposlenosti u %	ILO definicija	22,9	22	29,0	24,1 (2009)	28,0 (2012)	22,0	neizvjesno
	registrirana	43,4	30	44,1	42,7	44,5 (2013)	30,0	neizvjesno
1.12. Stopa nezaposlenosti za starosnu grupu 15-24 godine u %	34,8	30	58,4	48,7 (2009)	59,1 (2013)	12	neizvjesno	
CILJ 2: Dostići sveobuhvatnost osnovnog obrazovanja								
2.1. Neto stopa upisa u osnovnu školu u %	97,0	95	98,4 (2005/6)	96	97,6 (2011/12)	100	moguće	
2.4. Stopa upisa u srednje škole u %	68,3	75	79,3 (2005/06)	77	91,8 (2011/12)	85	postignuto	
2.5. Stopa upisa u visoko obrazovanje u %	23,0	25	33,5 (2007)	34 (2008)	38 (2011)	35	postignuto	
2.6. Stopa djece koja pohađaju ustanove za predškolski odgoj u %	4,3	12	6,4	9,9	13,1 (2011/12)	25,0	neizvjesno	
CILJ 3: Unaprijediti jednakost spolova i osnaživanje žena								
3.3. Udio žena zaposlenih u nepoljoprivrednom sektoru u %	39,2	40,0	33,8	34,9	42 (2011)	45	izvjesno	
3.4. Procenat žena na zastupničkim mjestima u Parlamentu BiH	14,3	16	10,5 (2008)	10,5 (2008)	19 (2011)	25	moguće	
CILJ 4: Smanjiti smrtnost djece								
4.1. Stopa smrtnosti djece mlađe od pet godina, na 1.000 živorođenih	9,6	9,3	8,5	8,1 (2009)	7,7 (2011)	7,0	izvjesno	
4.2. Stopa smrtnosti dojenčadi (mlađih od jedne godine) na 1.000 živorođenih	7,6	7,0	6,6	6,5 (2009)	5,0 (2012)	5,0	postignuto	
CILJ 5: Unaprijediti zdravo materinstvo								
5.1. Smrtnost majki (na 100.000 živorođenih)	5,05	4,0	1 (2007)	2,9 (2009)	3,0 (2010) 6,3 (2011)	2,5	moguće	
5.2. Procenat rođenih uz stručnu pomoć u %	99,6	100	99,5	99,9	99,9 (2011/12)	100,0	postignuto	

⁵⁹ Izvor: Izveštaj o realizaciji Milenijumskih razvojnih ciljeva u Bosni i Hercegovini, oktobar/listopad 2013.

Cilj/zadatak/indikator	Polazna osnova 2000/2001,	2007.		2009. ili posljednji dostupni podaci (iz Izvještaja o realizaciji MRC 2010)	2012. ili posljednji dostupni podaci	MRC Ciljevi za 2015.	Napredak na postizanju ciljeva za 2015.	
		Ciljevi utvrđeni PRSP-om	Postignuto					
a	b	c	d	e	f	g	h	
5.3. Stopa prevalencije kontracepcije	49 (2001)	55	35,7 (2006)	35,7 (2006)	46 (2011/12)	65	neizvjesno	
CILJ 6: Suzbijati HIV/AIDS, malariju i druge zarazne bolesti								
6.1. Odrasli sa HIV/AIDS-om, broj novih AIDS slučajeva /broj smrtnih slučajeva	111/5/3 (2004)	n/a	n/a	164/2/1 (2009)	164/2/1 (2009)	< 50 (godišnje)	postignuto	
6.3. Prevalencija i smrtnost od tuberkuloze /100.000	slučajevi	50	30	55	30	66 (2011)	20	neizvjesno
	smrtnost	4	0	8	<6	6,8 (2011)	2	
CILJ 7: Osigurati održivost okoline								
7.1. Procenat zemlje prekriven šumama u %	b1) 44,6 b2) 55,6 b3) 42,8	52	42,7	53	42,8 (2011)	60	neizvjesno	
7.5. Procenat stanovništva priključenog na sistem vodosnabdijevanja	53	58	65 (2008)	65 (2008)	61,7 (2011)	67	moгуće	
7.6. Procenat stanovništva priključenog na sistem kanalizacije	33	36	36 (2008)	36 (2008)	36 (2008)	40	izvjesno	
CILJ 8: Razviti globalno partnerstvo za razvoj								
8.4. Učešće zvanične razvojne pomoći (ODA) u BDP-u u %	11,1	n/a	2,97	2,6	2,3 (2011)	1,0	izvjesno	
8.8 Telefonske linije na 100 stanovnika	22,6	15,0	28,2	27 (2008)	25 (2011)	26,0	postignuto	
8.10. Korisnici Interneta na 100 stanovnika	1,11	4,0	27,9	34,7 (2008)	60 (2011)	15,0	postignuto	

PRILOG E. UNDP – upravljanje programom

1. Pozivajući se na konsultacije između predstavnika Vijeća/Savjeta ministara BiH i predstavnika UNDP-a u smislu pružanja usluga podrške ureda UNDP-a Bosni i Hercegovini za programe/projekte za čije upravljanje/izvršenje su zadužene institucije i partneri u BiH. UNDP i Vijeće/Savjet ministara u BiH, ovim su saglasni da ured UNDP-a za BiH može pružati takve usluge podrške na zahtjev upućen od predstavnika vlasti u BiH putem vlastitih institucija koje su određene za implementacijske partnere u okviru konkretnog programa/projekta. Za realizaciju usluga podrške od strane UNDP-a nije potreban odvojeni zahtjev ili odobrenje Vijeća/Savjeta ministara BiH, što je dogovoreno ovim UNDAF-om, te ostaje na snazi za period na koji se isti odnosi.
2. Ured UNDP-a za BiH može pružiti podršku za potrebnu pomoć u smislu zahtjeva za izvještavanje i direktna plaćanja. Kod pružanja takvih usluga podrške ured UNDP-a za BiH dužan je da osigura jačanje kapaciteta institucija koje odrede vlasti u BiH kako bi se iste osposobile, odnosno kako bi se omogućilo da iste takve aktivnosti, po želji, obavljaju direktno. Troškovi koje u smislu pružanja takvih usluga podrške bude imao ured UNDP-a za BiH snosiće se iz administrativnog proračuna Ureda.
3. Ured UNDP-a za BiH će, slijedeći sporazum sa određenom vladinom institucijom, za potrebe programskih/projektnih aktivnosti pružati sljedeće usluge podrške:
 - (a) identifikaciju i/ili zapošljavanje/angažman osoblja na projektima i programima;
 - (b) identifikaciju i facilitaciju obuka;
 - (c) nabavku roba i usluga;
 - (d) direktna plaćanja dobavljačima.
4. Ured UNDP-a za BiH će nabavku roba i usluga, te zapošljavanje/angažman projektnog i programskog osoblja vršiti u skladu s UNDP-ovim propisima, pravilima, politikama i procedurama. Usluge podrške opisane u stavu 3. u tekstu iznad odnose se na sve programe u BiH, osim ako drugačije ne naloži Vijeće/Savjet ministara BiH. Ukoliko se tokom trajanja programa ili projekta promijene zahtjevi u pogledu usluga podrške, projektni će dokument biti revidiran uz uzajamnu saglasnost rezidentnog predstavnika UNDP-a i određene (imenovane) institucije.
5. Na pružanje ovakvih usluga podrške primjenjuju se odgovarajuće odredbe Standardnog osnovnog sporazuma o pomoći koji su potpisali UNDP i Bosna i Hercegovina, od 7. decembra/prosinca 1995. (SBAA), uključujući i odredbe o odgovornostima/obavezama i privilegijama i imunitetima. Vlasti u BiH zadržavaju opću odgovornost za program ili projekt kojim upravljaju partneri u BiH putem svojih imenovanih institucija. Odgovornost ureda UNDP-a za BiH za pružanje usluga podrške ovim je ograničena na pružanje takvih usluga podrške kako je to detaljno opisano u tekstu iznad.
6. U slučaju bilo kojeg potraživanja ili spora koji proizlaze iz pružanja usluga podrške ili u je vezan za pružanje usluga podrške od strane ureda UNDP-a za BiH u skladu s ovim dokumentom, postupaće se u skladu s odgovarajućim odredbama SBAA.
7. Način i metod naknade troškova od strane ureda UNDP-a Bosni i Hercegovini za pružanje usluga podrške opisanih u stavu 3.6.16 u tekstu iznad specificiraće se u finansijskim izvještajima projekta.
8. Ured UNDP-a za BiH obavezan je da redovno podnosi izvještaje o napretku i da izvještava o plaćanju troškova za pružanje ovih usluga, kako se to bude tražilo.
9. Svaka izmjena postojećih aranžmana vršiće se uz uzajamnu pisanu saglasnost objiju strana.